

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KÜTAHYA VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

KÜTAHYA İLİ 2022 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU

**HAZIRLAYAN:
ÇED Ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü**

KÜTAHYA - 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
A. HAVA	4
A.1. HAVA KALİTESİ	4
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLLETİCİLER	10
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	12
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları	13
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	14
A.5. ÇEVRESEL GÜRÜLTÜ	28
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	29
A.7. ULAŞIM VE HAREKETLİLİK	31
A.8 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	32
B. SU VE SU KAYNAKLARI	33
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	33
B.1.1. Yüzeysel Sular	33
B.1.1.1. Akarsular	33
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	33
B.1.2. Yeraltı Suları	35
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	35
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	36
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	40
B.3.1. Noktasal kaynaklar	40
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	40
B.3.1.2. Eysel Kaynaklar	40
B.3.2. Yayılı Kaynaklar	40
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	40
B.3.2.2. Diğer	40
B.4. DENİZLER	40
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ	41
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu	41
B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	41
B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	42
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	45
B.5.2. Sulama	45
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	45
B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	46
B.5.3. Endüstriyel Su Temini	46
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	47
B.5.5. Rekreasyonel Su Kullanımı	47
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	48
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri	48
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	51
B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi	52
B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı	52
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	53
B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar	53
B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi	53
B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	55
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği	55
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	56

C. ATIK	57
C.1. BELEDİYE ATIKLARI	57
C.2. HAFRİYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	60
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ	60
C.3.1. Eğitimler	60
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri	61
C.3.3. Sıfır Atık Belgesi Alan ve Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı	61
C.4. AMBALAJ ATIKLARI	63
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR	65
C.6. ATIK YAĞLAR	66
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	66
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	67
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER	67
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	68
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	70
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR	70
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları	71
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	72
C.12.3 Atıksu Arıtma Çamurları	76
C.13. TIBBİ ATIKLAR	76
C.14. MADEN ATIKLARI	77
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	77
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	78
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR	78
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	78
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	80
D.1. FLORA	80
D.2. FAUNA	85
D.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI	88
D.3.1. Ormanlar	88
D.3.2. Milli Parklar	89
D.3.3. Tabiat Parkları	90
D.4. ÇAYIR VE MERA	92
D.5. SULAK ALANLAR	92
D.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	93
D.6.1. Tabiat Anıtları	93
D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları	94
D.6.3. Anıt Ağaçlar	96
D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri	97
D.6.5. Doğal Sit Alanları	97
D.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	100
E. ARAZİ KULLANIMI	101
E.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	101
E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	103
E.2.1. Çevre Düzeni Planı	103
E.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	103
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	104
F.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	104
F.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	106

F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	106
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	107
G.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	107
G.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	108
G.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	108
G.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI.....	110
G.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	110
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	111

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge A.1– Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri	7
Çizelge A.2- Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları	8
Çizelge A.3- Ulusal hava kalitesi indeksi.....	8
Çizelge A.4–2022 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri	9
Çizelge A.5– 2022 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları.....	12
Çizelge A.6- 2022 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler	15
Çizelge A.7- 2022 yılı Kentpark İstasyonu hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) ve sınır değer aşıldığı gün sayıları (havaizleme.gov.tr, 2023)	27
Çizelge A.8- 2022 yılı Haymeana İstasyonu hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) ve sınır değer aşıldığı gün sayıları (havaizleme.gov.tr, 2023)	27
Çizelge A.9- 2022 yılı Atatürk Bulvarı İstasyonu hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) ve sınır değer aşıldığı gün sayıları (havaizleme.gov.tr, 2023)	27
Çizelge A.10- 2022 yılı Tavşanlı İstasyonu hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) ve sınır değer aşıldığı gün sayıları (havaizleme.gov.tr, 2023)	27
Çizelge A.11– Tamamlanan Gürültü Bariyerleri	28
Çizelge A.12- 2022 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı.....	31
Çizelge A.13– Tamamlanan Bisiklet Yolları	31
Çizelge A.14– Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları.....	31
Çizelge A.15– Tamamlanan Çevre Dostu Sokak	31
Çizelge B.16–İlin akarsuları.....	33
Çizelge B.17- Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar	33
Çizelge B.18- Su Kullanım Amacı.....	35
Çizelge B.19– Yeraltı suyu potansiyeli	35
Çizelge B.20- 2022 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları	36
Çizelge B.21-Su Temini	42
Çizelge B.22-Sulama.....	45
Çizelge B.23-Salma Sulama Yapılan Alanlar	45
Çizelge B.24-Damlama, yağmurlama ve basınçlı sulama yapılan alanlar	46
Çizelge B.25– 2022 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu.....	49
Çizelge B.26– 2022 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu	51
Çizelge B.27– 2022 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı.....	52
Çizelge B.28– 2022 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu	53
Çizelge B.29- 2022 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler	53
Çizelge B.30-Parametreler	54
Çizelge B.31– 2022 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	55
Çizelge B.32- 2022 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)	55
Çizelge B.33- 2022 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları.....	56

Çizelge C.34- 2022 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri.....	58
Çizelge C.35– 2022 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi.....	60
Çizelge C.36– 2022 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri	61
Çizelge C.37– 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı).....	61
Çizelge C.38– 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı.....	62
Çizelge C.39- 2020 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları	63
Çizelge C.40- Kayıtlı ekonomik işletme sayısı	63
Çizelge C.41- 2022 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	64
Çizelge C.42- 2022 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	64
Çizelge C.43- 2020 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*	65
Çizelge C.44– 2021 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları.....	66
Çizelge C.45– Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*	66
Çizelge C.46– 2020 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler	67
Çizelge C.47– 2020 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler	67
Çizelge C.48– Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (ton/yıl).....	67
Çizelge C.49– 2020 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	70
Çizelge C.50– 2020 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri	71
Çizelge C.51–2020 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi.....	71
Çizelge C.52- 2021 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı	72
Çizelge C.53– 2021 yılı kül atıklarının yönetimi	72
Çizelge C.54– 2022 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı	76
Çizelge C.55- Yıllara göre tıbbi atık miktarı.....	76
Çizelge C.56– 2022 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı	77
Çizelge C.57– 2022 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı.....	77
Çizelge Ç.58– 2022 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	78
Çizelge Ç.59– 2022 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı.....	78
Çizelge D.60-Kütahya İli çevresinde yetişen bitki listesi	83
Çizelge D.61- Kütahya İl Genelinde Mevcut Kuş Türleri	85
Çizelge D.62-Sulak Alanlar	92
Çizelge E.63-Arazi Kullanım Şekli.....	101
Çizelge E.64– Arazi kullanım sınıflandırması	102
Çizelge F.65– Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2022 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*	104
Çizelge F.66– Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2022 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı	105
Çizelge F.67– 2014-2022 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	105
Çizelge F.68– 2022 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	106
Çizelge G.69- 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı.....	107
Çizelge G.70– 2022 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları	108
Çizelge G.71– 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı	108

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik A.1-2022 yılında Kentpark İstasyonu SO ₂ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	16
Grafik A.2- 2022 yılında Kentpark İstasyonu CO (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği	16
Grafik A.3- 2022 yılında Kentpark İstasyonu NO ₂ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	17
Grafik A.4- 2022 yılında Kentpark İstasyonu NO _x (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	17
Grafik A.5- 2022 yılında Kentpark İstasyonu O ₃ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği.....	18
Grafik A.6- 2022 yılında Kentpark İstasyonu PM ₁₀ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği.....	18
Grafik A.7- 2022 yılında Haymeana İstasyonu SO ₂ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	19
Grafik A.8- 2022 yılında Haymeana İstasyonu CO (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği.....	19
Grafik A.9- 2022 yılında Haymeana İstasyonu NO ₂ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	20
Grafik A.10- 2022 yılında Haymeana İstasyonu NO _x (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	20
Grafik A.11- 2022 yılında Haymeana İstasyonu O ₃ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği	21
Grafik A.12- 2022 yılında Haymeana İstasyonu PM ₁₀ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği.....	21
Grafik A.13- 2022 yılında Atatürk Bulvarı İstasyonu SO ₂ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	22
Grafik A.14- 2022 yılında Atatürk Bulvarı İstasyonu CO (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	22
Grafik A.15- 2022 yılında Atatürk Bulvarı İstasyonu NO ₂ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	23
Grafik A.16- 2022 yılında Atatürk Bulvarı İstasyonu NO _x (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	23
Grafik A.17- 2022 yılında Atatürk Bulvarı İstasyonu PM ₁₀ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	24
Grafik A.18- 2022 yılında Tavşanlı İstasyonu SO ₂ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	24
Grafik A.19- 2022 yılında Tavşanlı İstasyonu CO (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği	25
Grafik A.20- 2022 yılında Tavşanlı İstasyonu NO ₂ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	25
Grafik A.21- 2022 yılında Tavşanlı İstasyonu NO _x (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	26
Grafik A.22- 2022 yılında Tavşanlı İstasyonu PM ₁₀ (µg/m ³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023).....	26
Grafik A.23-2022 yılında gürültü konusunda yapılan şikâyetlerin dağılımı	28
Grafik B.24- 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	41
Grafik B.25- 2022 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı	47
Grafik B.26- Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	48
Grafik B.27- Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	48

Grafik B.28- 2022 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi.....	54
Grafik B.29- 2022 yılında sanayiden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi	55
Grafik C.30- 2022 yılı itibariyle katı atık karakterizasyonu.....	57
Grafik C.31- Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı.....	60
Grafik C.32- Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen il genelindeki bina ve yerleşkelerin sayısı (aynı şekilde belediyeler içinde hazırlanmalıdır)	62
Grafik C.33- Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı.....	63
Grafik C.34- Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı.....	64
Grafik C.35- Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*.....	65
Grafik C.36- Yıllar itibariyle ilinde atık madeni yağ miktarları &	66
Grafik C.37- Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (ton/yıl).....	68
Grafik C.38- Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (ton).....	69
Grafik C.39- Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı	69
Grafik C.40- Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi	70
Grafik E.41- Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	101
Grafik F.42- 2022 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	104
Grafik F.43- 2022 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı.....	105
Grafik F.44- 2022 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı.....	106
Grafik G.45- ÇŞİDİM tarafından 2022 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı.....	107
Grafik G.46- 2022 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	108
Grafik G.47- 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı.....	109
Grafik G.48- 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı.....	109

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita A.1-HEY Portalı Ulusal PM Emisyonları Dağılım Haritası; (ton/yıl)	5
Harita A.2- NEFES Yazılımı İstanbul İli Kağıthane İlçesi Görseli	6
Harita A.3- Kütahya ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri.....	14
Harita C.4- Polat-1 Termik Santrali.....	73
Harita C.5 - Kütahya ili Çelikler Seyitömer Elektrik Üretim A.Ş'nin yeri	74
Harita C.6- Tunçbilek Termik Santrali.....	75

RESİMLER DİZİNİ

	Sayfa
Resim C.1-Polat Termik Santrali	73
Resim C.2- Kütahya ili Çelikler Seyitömer Elektrik Üretim A.Ş Seyitömer Termik Santrali	74
Resim C.3-Tunçbilek Termik Santrali	75
Resim D.4-Başkomutanlık Tarihi Milli Parkı	90
Resim D.5-Enne Barajı.....	91
Resim D.6-Çamlıca Tabiat Parkı.....	92
Resim D.7-Mızık Çamı (Anıt Ağaç)	94
Resim D.8-Vakıf Çamlığı.....	95
Resim D.9- Kaşaliç Tabiatı Koruma Alanı	95
Resim D.10-Ahmet Yakupoğlu Parkı.....	97
Resim D.11-Simav Yeniköy Peribacaları.....	98
Resim D.12-Ada Mesire Yeri.....	99

GİRİŞ

İlimizin 7000 yıl öncelerine kadar uzanan tarihi bir geçmişi vardır. Antik kaynaklar Ünlü masalcı Esop'un doğduğu yer olarak Kütahya'yı gösterir. O çağlarda Kütahya'nın adının Kotiaeon olduğunu sikkelerden biliyoruz; daha sonraları Seramonum adını alan İl'de o günlerde de toprak kap çalışması yapılmaktaydı. İlimiz topraklarına yerleşen en eski halk Friglerdir. M.Ö 12. yüzyılın sonlarında Anadolu'ya göç eden Frigler Hitit İmparatorluğunu ortadan kaldırarak bölgeye hâkim oldular. M.Ö. 676'da Kimmerler Frigya Kralı III. Midas'ı bozguna uğratarak Kütahya ve çevresine egemen oldular.

Alyattes'in Lidya kralı olduğu dönemde Kimmer egemenliğini yıkan Lidyalılar yönetimi ele aldılar. M.Ö. 546'da Anadolu'yu istila eden Persler Lidya ordusunu yenilgiye uğrattılar. M.Ö. 334 yılında Biga Çayı yakınlarında, Makedonyalı Büyük İskender, Pers'leri yenerek bölgede üstünlük kurdu. Büyük İskender'in M.Ö. 323'de ölümü ile Kütahya ve yöresi, komutanlarından Antigonos'a geçti. M.Ö. 133'de ise Roma egemenliği altına girdi. Bizans döneminde piskoposluk merkezi olarak önemini koruyan Kütahya ve kalesi, daha sonra Anadolu Selçuklularının hakimiyetine geçti. 1078'de Anadolu Selçuklu Devletini kuran Kutalmış oğlu Süleyman Şah, Kütahya'yı da ele geçirdi. 1097'de Haçlıların saldırısına uğrayan Kütahya, kısa süren bir işgal döneminden sonra tekrar Türk hakimiyetine girdi. II. Kılıçarslan kaybedilen diğer yerlerle birlikte Kütahya'yı da geri aldı.

1277'de Anadolu Selçuklu Devleti'nin dağılmasıyla birlikte bu topraklar Germiyanogulları Beylerinin payına düştü. Son Germiyanoglu Beyi II. Yakup'un akrabalık kurduğu Osmanogullarına bütün topraklarını ölümünden sonra bırakmasıyla Kütahya Osmanlıların sancağı oldu.

1850-1851 yılları arasında Macar bağımsızlık hareketinin milli kahramanlarından Lajos Kossuth şehrimizde konuk olarak kalmıştır. 1867'den itibaren Hüdavendigâr vilayetine bağlı bir sancak merkezi olan Kütahya, 2. Meşrutiyetten sonra bağımsız bir sancak olmuştur.

I. Dünya Savaşından sonra 17 Temmuz 1921'de Yunan işgaline uğrayan Kütahya Türk ordularının 26 Ağustos 1922'de başlattığı Büyük Taarruzla makus talihini yenmiş ve sonsuza kadar yaşayacak Türkiye Cumhuriyeti tarihinin Dumlupınar'da yazıldığı bir İli olmuştur. Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün; "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri...." komutunu verdiği yer olan Başkomutanlık Karargahı Kütahya Zafertepe Çalköy'dedir.

13 Temmuz 1766'da imzalanan dünyanın ilk toplu sözleşmesi Kütahya'da yapılmıştır. Dünyadaki ilk borsa, Aizanoi antik kentinde kurulmuş olup, Çavdarhisar İlçemizedir. Ünlü seyyah Evliya Çelebi Kütahya'lıdır.

Tarihiyle zengin Kütahya madencilik ve termal turizmde önemli bir yere sahiptir. Çinicilik ve Porselen Kütahya ile özdeşleşmiştir. Topraklarının % 53'ü ormanla kaplı olup flora ve fauna yönünden zengindir.

2016 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre Kütahya ili genel nüfusu 572.256 kişi, il merkezi nüfusu ise 263.717 kişi olarak belirlenmiştir.

Kütahya, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer alır. İç Anadolu Bölgesi ile denize kıyısı olan Ege Bölümü arasında geçiş alanıdır. Kütahya ili, 38 derece 70 dakika ve 39 derece 80 dakika kuzey enlemleri ile 29 derece 00 dakika ve 30 derece 30 dakika doğu boylamları arasındadır. İlimiz 11.875 km²'lik yüzölçümüyle Türkiye topraklarının yaklaşık %1,5'nu kaplamaktadır.

Kütahya, kuzeyinde Bursa, kuzeydoğusunda Bilecik, doğusunda Eskişehir ve Afyon, güneyinde Uşak, batısında Manisa ve Balıkesir illerimizle çevrilidir.

Kütahya ili; Ege Bölgesi'nde yer almasına rağmen, denizden uzaklık ve yükseltiye bağlı olarak iklimi kıyı Ege'den daha farklıdır. Kütahya ve çevresinin iklimi Ege, Marmara ve İç Anadolu

Bölgeleri arasında bir geçiş tipidir. İklim ve sıcaklık şartları bakımından, her üç bölgenin özelliklerini taşır. Sıcaklık şartları İç Anadolu, yağış şartları Marmara Bölgesi tesiri altındadır.

a. Sıcaklık: İlde yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı geçer. Kütahya 'da yıllık sıcaklık ortalaması 10,5° dir. En sıcak aylar, temmuz ve ağustos, en soğuk aylar ocak ve şubatdır. İlimizde ölçülen en yüksek sıcaklık, 38,6° dir. En düşük ölçülen sıcaklık ise – 28,1° dir. Buradan da anlaşılacağı gibi, yıllık sıcaklık 66,7° ile büyük bir fark gösterir.

b. Yağışlar: Kütahya'da yağışlar, karasal iklime bağlı olarak, kış, ilkbahar ve sonbaharda görülür. Yazları genellikle kuraktır. Yıllık ortalama yağış miktarı 565 mm.dir. En yağışlı ay aralık, en kurak ay ağustostur. Yağışların %38,8 i kış, %29,4 'ü İlkbahar, %12,5 'i yaz, %19,3 'ü sonbahar aylarında düşer. Kış aylarında, sıcaklığın düşük ve yükseltinin fazla olması nedeniyle yağışlar, genellikle kar şeklinde, diğer mevsimlerde yağmur şeklindedir. Kar yağışlı günlerin, yıllık ortalama sayısı 19 gündür. Kar kalınlığı ortalama 12 cm civarındadır.

c. Basınç ve Rüzgarlar: Kütahya çevresinde ortalama hava basıncı, 904,7 milibardır. En düşük hava basıncı 873 milibar, en yüksek hava basıncı 928,4 milibardır. Kütahya, yaz aylarında bir alçak basınç merkezi olduğu için, özellikle kuzey sektörlü rüzgarlara açıktır. Kütahya'da hakim rüzgâr yönü, kuzeydir. Yıldız adlı kuzey rüzgârı, her yıl ortalama 2944 kez eser. Bunu kuzeybatıdan esen karayel izler. Daha sonra güneybatıdan esen lodos rüzgârı görülür. İlimizde ortalama rüzgar hızı 1,7 m/sn dir. Ölçülen en yüksek rüzgâr hızı değeri, kuzeybatıdan esen karayele ait olup 27,6 m/sn.dir.

İlin Topografyası ve Jeomorfolojik Durumu

İç batı Anadolu eşiği üzerinde yer alan Kütahya bölgesinin yüzey şekilleri bakımından bariz karakterini, üzerinde bir takım dağ ve tepe dizilerinin yer aldığı muhtelif yükseltilerdeki yaylalar ile bunlar içinde gelişmiş ovalar teşkil eder. Gerek dağ ve tepe dizileri, gerek çukur sahalar, eşiğin genel karakterine uygun olarak kuzeybatı – güneydoğu istikametinde uzanırlar. Kütahya yaylalarında farklı yükseltilerde iki kademe ayırt edilir. Bunlardan; alçak yaylalar 1000–1250 m'lere, yüksek yaylalar ise 1250–1450 m'lere tekabül eder.

Eşik üzerindeki başlıca dağ ve tepe dizileri, Kütahya ovasının hemen güneyinde yarı kristalize kalker ve metamorfik şistlerden oluşan Yellice Dağı (1764 m) ve Gümüş Dağı (1901 m); kuzeyde, serpantinlerden meydana gelen Yeşil Dağ (1533 m) bölgenin batısında kısmen yarı kristalize kalker, mermer ve kısmen de volkanik elemanlardan oluşan Türkmen Dağı (1829 m), güneyinde Murat Dağı (2312 m), Şaphane Dağı (2121 m) ve Batısında Eğrigöz Dağı (2312 m) ve bunların uzantılarındaki tepelerdir.

Alüvyonlarla kaplı bulunan Kütahya, Köprüören, Tavşanlı, Altıntaş, Aslanapa, Gediz, Simav ve Örencik ovaları eşiğin alçak kısımlarını teşkil eder.

Gerek dağ ve tepe dizileri gerek çukur sahalar eşik üzerinde az yer tutarlar. Eşik büyük kısmıyla neojen yaylalardan oluşmaktadır. Kütahya yaylaları Porsuk Nehri ve tabileri ile Kocasu tarafından derince parçalanmıştır. Yaylanın yüzeyi ile Porsuk Nehrinin tabanı arasında 100–150 m'lik seviye farkı vardır. Kütahya Ovası deniz seviyesinden ortalama 930 m yüksekliğindedir. Ovanın kuzeybatı ucu ile güneydoğu ucu arasındaki uzunluğu 25 km kadardır.

Kütahya Ovasının alanı ise 93 km²'dir. Kütahya'nın akarsuları ise Kirmasti, Kocasu (Adırmaz), Simav Suyu, Porsuk ve Gediz Çayı'dır.

Genel Tarımsal Yapı

İlimizde yer alan doğal bitki örtüsü Akdeniz, Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinin özelliklerini taşır. Kütahya’da kuru ormanlar çoğunluktadır. Bunu bozkır bitki toplulukları takip 3 etmektedir. İlimiz ormanları, daha çok dağ eteklerindeki platolarda yer alır. Yerleşim birimlerine yakın ormanlık alanlar çeşitli amaçlarla bilinçsizce tahrip edilmiştir. Bu oran %2-3 civarındadır. Kütahya 1.187.500.000 hektarlık yüzölçümüne sahip olup bu alanın 611.592.000 hektarlık bölümü, orman sahasıdır. Sevinerek söyleyebiliriz ki, ilimizin %52,97’sini ormanlık alanlar oluşturmaktadır. Orman alanlarımızın 296.464.000 ‘lik hektarı, %48’lik ekonomik değeri olan verimli ormanları oluşturur. Geri kalan kısmı ise, bozuk orman özelliği taşır.

Ege Bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde yer alan Kütahya doğal güzellikler açısından oldukça zengindir. Bu güzellikler güçlü bir çevre bilinci ile özellikle iç turizmin hizmetine sunulmuştur.

Kütahya’nın turistik varlıkları; doğal değerler, tarihi değerler ve Kütahya Çinileri olmak üzere üç bölüme ayrılabilir. Kent ve yöresi Hititlerden bu yana pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmış, bu uygarlıkların eserleriyle bezelidir. Frig Vadisinde kaya kiliseleri, kaya mezarları, peri bacaları ve kaya anıtları, Roma Antik Kenti Aizanoi’da, Zeus Tapınağı, dünyanın ilk borsası, Mozaikli Hamamı ve Roma mimarisinde bir örneğine daha rastlanmayan stadyum–tiyatro kombinasyonunu, Germiyan ve Osmanlı eserleri Osmanlı İmparatorluğunun kurulduğu Domaniç yaylaları, Başkomutan Meydan Muharebesinin kazanıldığı Dumlupınar’daki zafer alanları, Germiyan Sokak’taki tarihi Türk evleridir.

Taşınmaz, kültürel varlıklarımızın yarısı sivil mimariye ait örneklerdir. Kütahya ve Tavşanlı İlçemizde Koruma Amaçlı İmar Planı uygulanmaktadır. Kütahya kent kültür kimliğinin korunması, anıtsal mimariye ait örneklerin restorasyonu ve tarihi çevre koruma ve düzenleme çalışmaları yapılmaktadır. Bunun en iyi örneği Germiyan Sokağı’dır.

ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü/Çevre Yönetimi ve Denetiminden Sorumlu Şube Müdürlüğü Şube Müdürlüklerimizde 1 Şube Müdürü, 4 Çevre Mühendisi, 2 Maden Mühendisi, 1 Orman Mühendisi, 1 Kimyager, 3 Teknik Personel, 2 Memur görev yapmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirletici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2022 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.1'te verilmektedir.

Hava kalitesi limit değerlerinin sağlanması amacıyla hava kalitesi yönetiminin bileşenleri; emisyon envanteri, hava kalitesi modelleme ve hava kalitesi ölçümleri olarak çalışılmaktadır. Son yıllarda gelişen bilgi teknolojileri hava yönetimi alanında kullanılmaya başlanmış web tabanlı coğrafi bilgi teknolojilerini kullanan "Hava Emisyon Yönetim (HEY) Portalı" Bakanlığımız sunucularında devreye alınmıştır. Bu portalda tüm kirletici kaynakların coğrafi lokasyonları ve bilgileri kayıt altına alınmakta ve hava kirliliğine katkıları ortaya konulmaktadır. Meteorolojik/topoğrafik etmenler ve sınır ötesi kirlilik taşınımı, şehirlerimizin kirliliğe katkıları bütüncül olarak değerlendirilmekte ve hava kalitesi haritaları hazırlanmaktadır. HEY Portalı aracılığıyla hava kalitesini iyileştirmek üzere Bakanlığımız önderliğinde yerel politikalar geliştirilmektedir.

Ancak farklı kirleticilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirleticilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

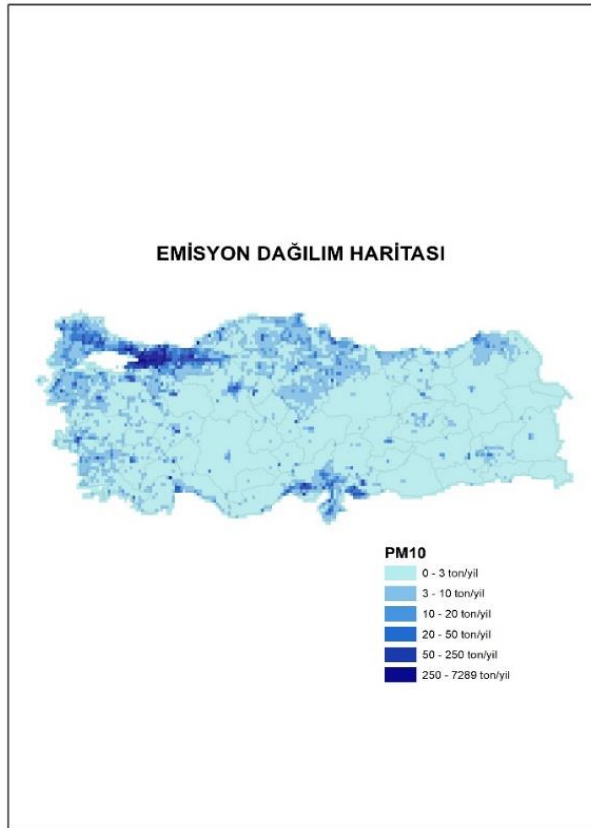
Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirletici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı

verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirletici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirletici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Hava kalitesi yönetimine esas değerlendirme ve politika üretme amaçlı çalışmalar için sadece ölçüm sonuçları yeterli olmamaktadır. Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği çerçevesinde hava kalitesi modelleme araçları ile ulusal ölçekli bütüncül değerlendirmeye altlık oluşturacak hava kalitesi haritaları elde edilmektedir. HEY Portalı aracılığıyla hava yönetimi alanında bilgi işlem teknolojilerinin etkin olarak kullanımıyla, vatandaşlarımızın soludukları ve yarın soluyacakları hava kalitesi hakkında yüksek çözünürlüklü harita bilgisi edinebilmeleri amaçlanmaktadır.

Harita A.1-HEY Portalı Ulusal PM Emisyonları Dağılım Haritası; (ton/yıl)

Hava kalitesi yönetimi bileşeni olan modelleme çalışmaları Bakanlığımızca hem ulusal/bölgesel /yerel ölçekte yürütülmekte; hem de geliştirilen yerli ve milli NEFES yazılımıyla sokak seviyesinde hava kalitesi değerlerinin 3 Boyutlu ortamda tespit edilmesi için kullanılmaktadır.

Harita A.2- NEFES Yazılımı İstanbul İli Kağıthane İlçesi Görseli

Bakanlığımızca, 5 metreye kadar kısa mesafeleri dahi modelleyebilen 3 boyutlu NEFES yazılımıyla hava kirliliğine neden olan noktalar ve kirlilik kaynağı tespit edilebilmektedir. Geliştirilen yerli ve milli yazılım NEFES ile stratejik hava kalitesi haritaları, 3 boyutlu bina modeli, kent atlası, topoğrafya, trafik yoğunluğu, kavşaklar, binaların yakıt tipi gibi çok sayıda etmen ele alınarak 3 boyutlu ortamda hava kalitesi değerleri halihazırda 37 ilimiz için ortaya konulmaktadır. Şehirlerimizde politikalar için uygulama sürecinin bu yöntemle etkinleştirilmesi planlanmış olup, kalan 44 il için çalışmalar sürdürülmektedir.

NEFES yazılımıyla evsel ısınma, sanayi, kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşımına bağlı hava kirliliği kaynak noktaları tespit edilip, kaynağa özgü önlemler geliştirilebilmektedir.

Hava kalitesi tahminlerinin Bakanlık kaynakları ve altyapısıyla gerçekleştirilmesine 2021 yılı itibarıyla başlanmış olup, çalışmaların 81 ilimizde yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Bu amaçla hava yönetimine esas faaliyette olan Operasyonel Merkez günlük olarak teknik işlemleri sürdürmektedir.

Çizelge A.1– Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER	UYARI EŞİĞİ
		($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km^2 'de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	
	yıllık ve kış dönemi (Ekosistemin korunması) -insan sağlığının korunması için-	20	
NO ₂	aatlik-insan sağlığının korunması için- (2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	220	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km^2 'de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-(2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	----
Benzen	yıllık -insan sağlığının korunması için-	5	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama (mg/m^3)-insan sağlığının korunması için-	10	----

Çizelge A.2- Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer
B: Bilgi Eşiği
U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.3- Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi iyi seviyededir.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun olup, hava kirliliğine hassas gruplar orta düzeyde etkilenebilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel halkın etkilenmesi beklenmemektedir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Hassas gruplar ciddi sağlık sorunları yaşayabilir. Genel halkın bazı sağlık etkileri yaşaması muhtemeldir.
201 - 300	Kötü	Mor	Nüfusun tamamının hava kirliliğinden etkilenme olasılığı yüksek olup, hassas gruplar açık hava etkinliklerini kısıtlamalıdır.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Herkes, ciddi sağlık etkileri yaşayabilir. Açık hava etkinliklerinden kaçınılmalıdır.

**Çizelge A.4–2022 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri
(ÇŞİDİM, 2023)**

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme Tesisleri		
Asit Üretim Tesisleri		
Atık Geri Kazanım ve Bertaraf Tesisleri		
Cam Üretim Fabrikaları		
Çimento		
Demir - Çelik ve Metalurji Fabrikaları		
Doğalgaz Çevrim ve Termik Santraller	3	8
Gıda Fabrikaları		
Gübre Fabrikaları	1	2
Kağıt Fabrikaları	1	1
Kimya Fabrikaları		
Kireç Fabrikaları	1	4
Lastik Üretim Tesisleri		
Otomotiv		
Petrol ve Petrokimya Tesisleri		
Şeker Fabrikaları	1	1
Tekstil Fabrikaları		
TOPLAM	7	16

Bu bilgiler Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimiz tarafından ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü Laboratuvar, Ölçüm ve İzleme Dairesi Başkanlığı'nca oluşturulan Sürekli İzleme Merkezinden – (<https://sim.csb.gov.tr/>) elde edilebilir.

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 ' nin ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM_{10}), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM 'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM_{10} -10 μm 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 μm 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM_{10} için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM_{10} solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkalı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM_{10} 'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM_{10} maruziyetine karşı hassastır. PM_{10} yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'in global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.*

Çizelge A.5– 2022 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları
(Termik Santraller, ÇŞİDİM 2023)

		Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
		Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi		Tunçbilek Termik Santrali	Kömür	1.097.350				
		Çelikler Seyitömer Elektrik Üretim A.Ş	Linyit	6.348.010				
		Seyitömer Elektrik Üretim A.Ş						9.888
		Polat EÜAŞ.	Kömür	178.695				
		Tüketim Miktarı (ton)			Tüketim Miktarı (sm ³)		Tüketim Miktarı (m ³)	
Konut		63.092 (2021)			Konut+Sanayi=13.410.240.31			

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde hava kirliliğinin önlenmesi için etkin bir denetim mekanizması kurularak ilgili Kurum ve Kuruluşlar ile ortaklaşa birçok denetim çalışması yapılmıştır. Hava kirliliğinin yoğun olarak yaşandığı bölgelerin tespiti yapılarak bu bölgelerde yakıt olarak doğalgaz kullanımının yaygınlaştırılması ile ilgili çalışmalar, yakma sistemlerinin denetimi, yakıt kalitelerinin denetimi ve yakıt miktarlarının gözetim altında tutulması, kalorifer bacalarına filtre sistemlerinin kurdurulması gibi önlemlerin alınması sağlanmıştır.

Kalorisi yüksek katı yakıtların kullanılması, kazan yakma saatleri ve ortam sıcaklıklarının dikkate alınması yönünde Kütahya Valiliği Mahalli Çevre Kurulunun almış olduğu kararlar hava kirliliği denetim çalışmalarının daha etkin bir şekilde devam etmesini sağlamıştır.

Kütahya'nın muhtelif yerlerinde bulunan ve yakıt olarak talaş, karton, naylon vb. uygunsuz yakıtların kullanıldığı hakkında şikayetler alınan ve tarafımızdan da zaman zaman uygunsuz yakıtların kullanıldığı tespit edilen ve kaçak olarak yapılan mahalle fırınları ile ilgili Belediye Encümeni kararı doğrultusunda uygunsuz mahalle fırınları yıkılmıştır. Ancak bazı mahallelerde halkın talepleri doğrultusunda bulunan mahalle fırınlarının bir kısmı yıkılmamış ve hizmet veren 20 adet mahalle fırını daha aktif halde bulunmaktadır. Bunlardan bazılarında ise doğalgaz dönüşümü sağlanmıştır.

Sanayi tesislerine yönelik olarak da İlimiz genelinde Organize Sanayi Bölgeleri ve bunların dışındaki diğer alanlarda faaliyet göstermekte olan büyük ölçekli sanayi tesislerinde, tesislerin proseslerine göre Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında gerekli Emisyon Konulu Çevre İzinlerinin aldırılması, emisyon ölçümlerinin rutin olarak yaptırılması ve sonuçlarının rapor halinde Müdürlüğümüze sunulması konusunda denetimlerimiz gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 2020 yılı içerisinde 18 ani 18 planlı 21 şikayet olmak üzere 57 tesise İl Müdürlüğümüzce hava emisyon konulu denetim gerçekleştirilmiştir.

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen Çevre İzni çalışmaları ile emisyonu olan işletmeler kayıt altına alınmakta ve izlenmektedir. Bu çalışma ile beraber Bakanlığın yürüttüğü AB uyum projelerinde özellikle emisyon azaltımı konusunda iyileştirmeler ve planlamalar yapılması,

· Uygunluk Belgesi alan firmalardan belirli aralıklarla kömür numunesi alınması, · Halkı bilinçlendirici broşür ve kitapçıklar bastırılması,

· Sanayi tesislerinden, ısıl yanma güçlerine göre çevre izni alması gerekenlerin izinlerini almaları sağlanması,

· Yeni kurulması planlanan tesislerin ÇED süreçlerinde emisyon kaynaklı kirlilikler için en uygun üretim teknikleri, yakıt cinsleri ve teknolojik önlemler belirlenecek ve yatırımcılardan bu uygulamalar için taahhüt alınması,

· Müdürlüğümüz bünyesine egzoz gazı ölçüm aracı ile, emisyon pulu almış araçların, egzoz gazı salınımlarının standartları sağlayıp sağlamadıkları kontrol edilmesi,

· Egzoz gazı ölçüm yetkisi almış olan firmalar denetlenerek, ölçüm cihazlarının kalibrasyonunun düzenli yapılıp yapılmadığı, ölçümlerin istenilen düzende yapılıp yapılmadığı kontrol edilmesi,

· Motorlu araçların egzoz emisyon değerlerinin standartlara uygun olduğunu belgelemek için egzoz emisyon belgelerini almalarının sağlanması ve denetlenmesi,

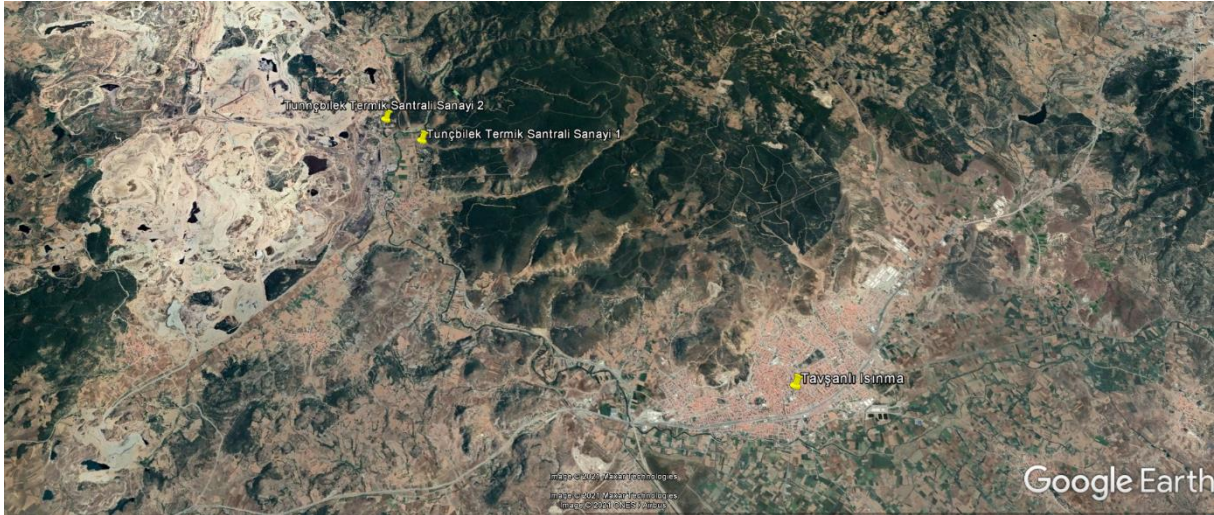
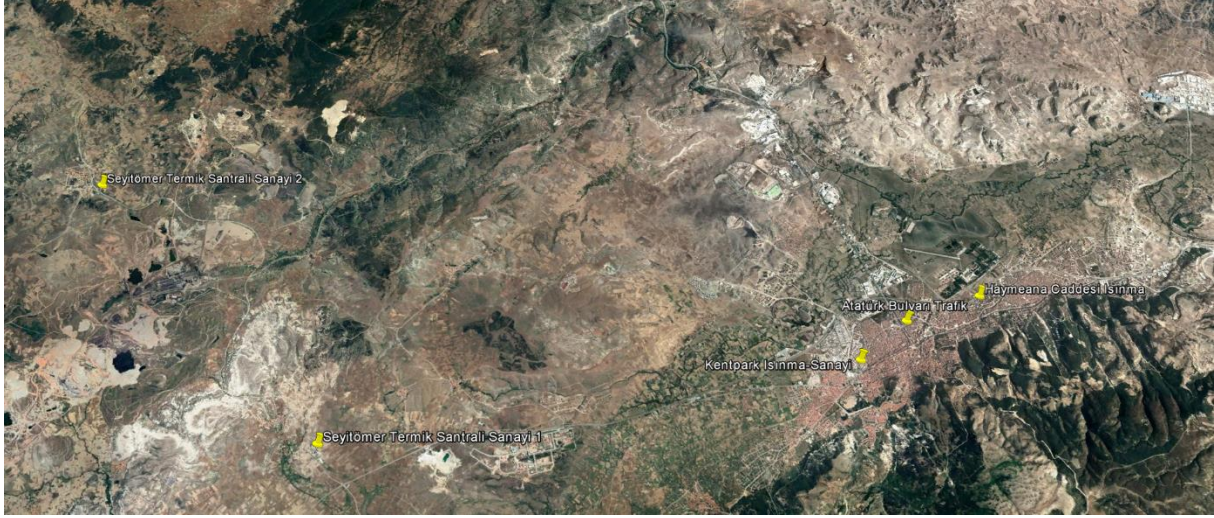
· Egzoz ölçüm yetkisi verilen kuruluşların, egzoz ölçümlerini standartlara uygun yapıp yapmadıkları rutin yapılacak denetimlerle kontrol edilmesi,

· Şehir içinde ve ilçelerde, hareket halindeki araçlarda egzoz denetimleri yapılarak, araçların egzoz emisyon belgeleri bulunup bulunmadığı kontrol edilmesi,

· Hava kirliliğinin yaşandığı yerleşim yerlerindeki konutlar, işyerleri ve sanayide güneş enerjisi, jeotermal, ısı pompaları ve benzeri yeni ve yenilenebilir enerji kaynakları ile doğalgazın ısınma amaçlı kullanımının teşvik edilmesi sağlanması,

· Merkezi sistem ile ısınan apartman ve işyerlerinde öncelikle yakıt olarak doğalgaza geçilmesi yönünde Valiliğimiz tarafından bildirimler yapılmış olup, doğalgaza geçme imkanı bulunmayanların ise hava kirliliğinin, önleme adına sulu sistem filtre kurdurularak iyileştirmelerin sağlanması gerekmektedir..

A.4. Ölçüm İstasyonları

Harita A.3– Kütahya ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

İlimiz Merkez İlçede 3 Tavşanlı İlçesinde 1 adet olmak üzere 4 ayrı noktada Hava Kalitesi İzleme İstasyonu bulunmakta olup hava kalitesine ilişkin değerler anlık olarak izlenmektedir. Ayrıca vatandaşlarımız Bakanlığımızın Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı sistemi üzerinden bu verilere ulaşabilmekte ve yaşadıkları alanların hava kalitesi durumunu öğrenebilmektedir. Bunların yanı sıra İlimiz Merkez İlçesi Seyitömer beldesinde bulunan Çelikler Seyitömer Termik Santrali'ne ait 2 adet, Tavşanlı İlçesi Tunçbilek beldesinde bulunan Çelikler Tunçbilek Termik Santrali'ne ait 2 adet olmak üzere toplamda 4 adet daha hava kalitesi izleme istasyonu bulunmaktadır.

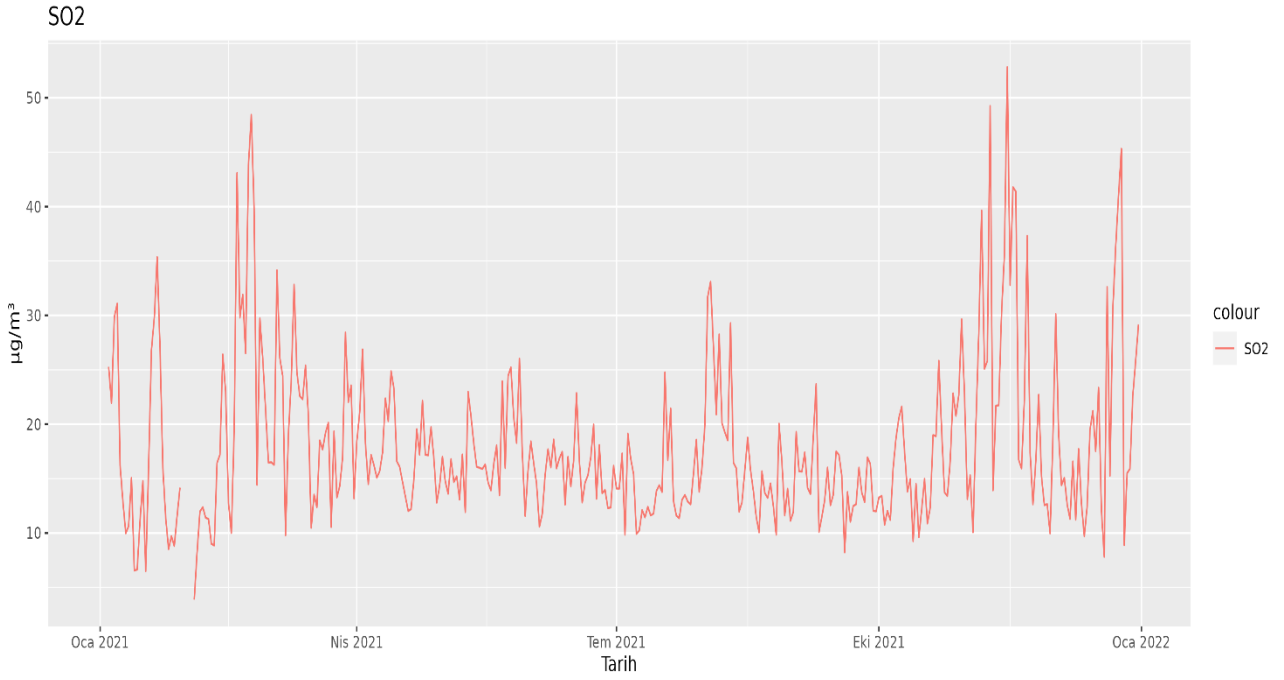
İSTASYON YERLERİ	İSTASYON TÜRÜ (Isınma/Trafik/Sanayi)	HAVA KİRLETİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₃	HC	PM
Merkez Haymeana	Isınma	X	X	X	X		X
Merkez Atatürk Bulv.	Trafik	X	X	X			X
Merkez Kentpark	Isınma ve Sanayi	X	X	X	X		X
Taşanlı	Isınma	X	X	X			X
Merkez Gevrekseydi	Sanayi	X	X		X		X
Merkez Seyitömer	Sanayi	X	X				X
Taşanlı Tunçbilek	Sanayi	X	X				X
Taşanlı Tunçbilek	Sanayi	X	X				X

Çizelge A.6- 2022 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler
(havaizleme.gov.tr, 2023)

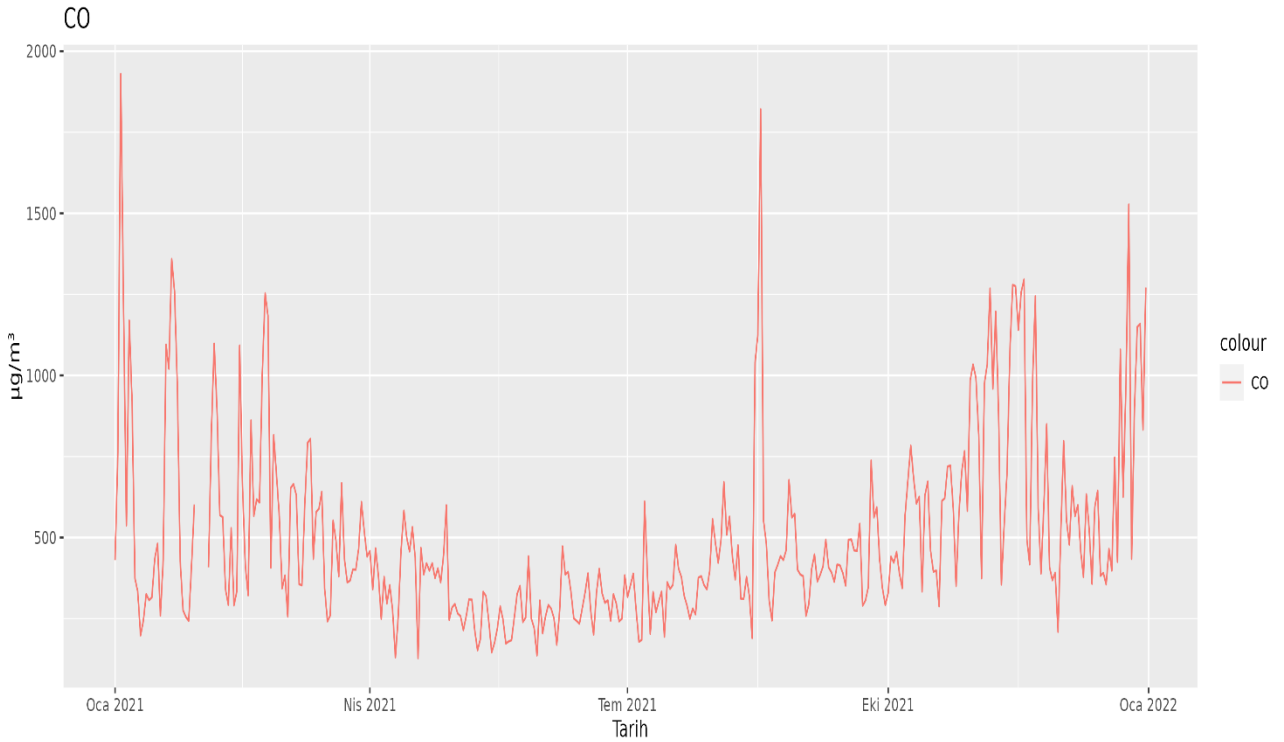
Kütahya İlinde bulunan istasyonlardan rapor yılındaki hava kirletici parametreler için temsil edici istasyon olarak Kentpark İstasyonu seçilmiş ve istasyonun günlük ortalama değerlerini içeren grafik ve çizelge, uyarı eşiği aşım sayıları rapor içerisinde paylaşılmıştır.

Kütahya Kent Park içerisinde bulunan istasyon Kütahya ilinin kuzeybatı yönünde yer almakta olup şehir merkezi olarak kabul ettiğimiz Kütahya Valiliği binasının yaklaşık 1.6 km kuzeybatısındadır. İstasyon park içerisinde düz bir alanda olup çevresinde irili ufaklı ağaçlar bulunmaktadır. 06.06.2008 ve 26898 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği'ne göre istasyon etrafındaki birkaç km 2'lik alan istasyonun temsil alanıdır.

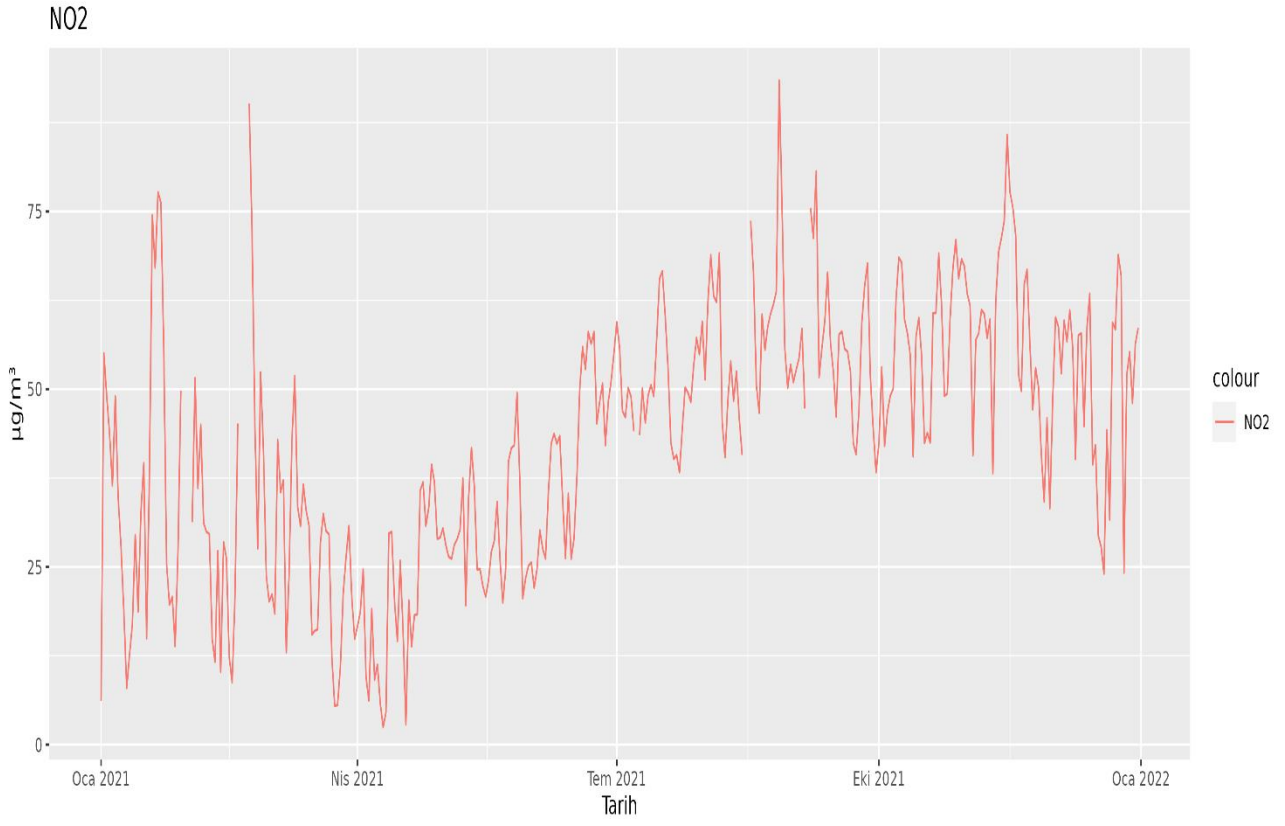

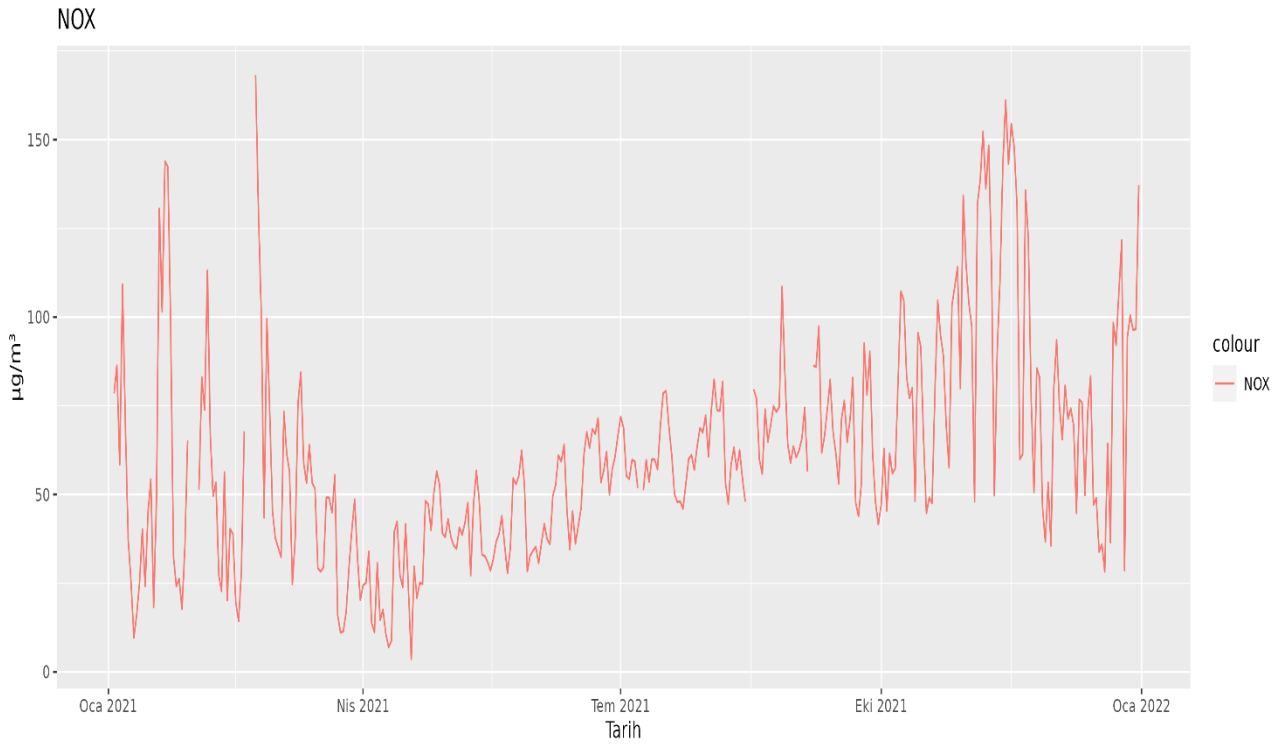
Grafik A.1-2022 yılında Kentpark İstasyonu SO2 (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

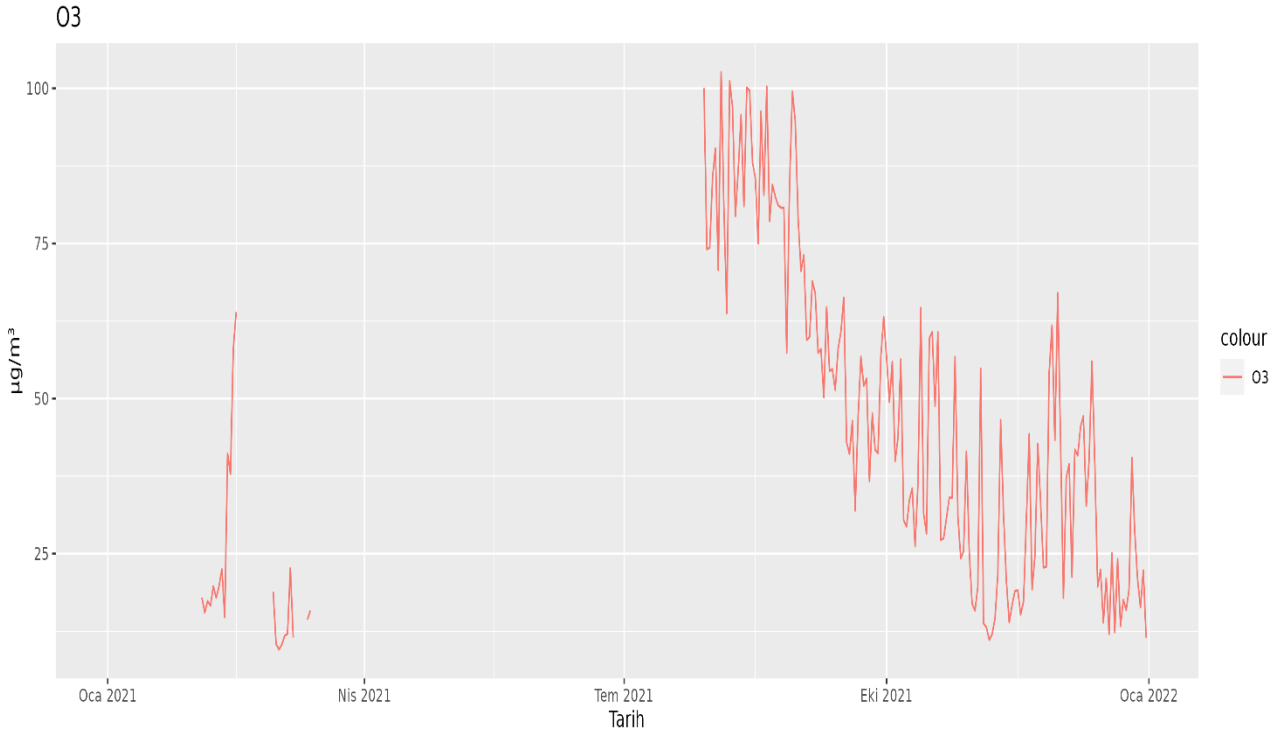
Grafik A.2- 2022 yılında Kentpark İstasyonu CO (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

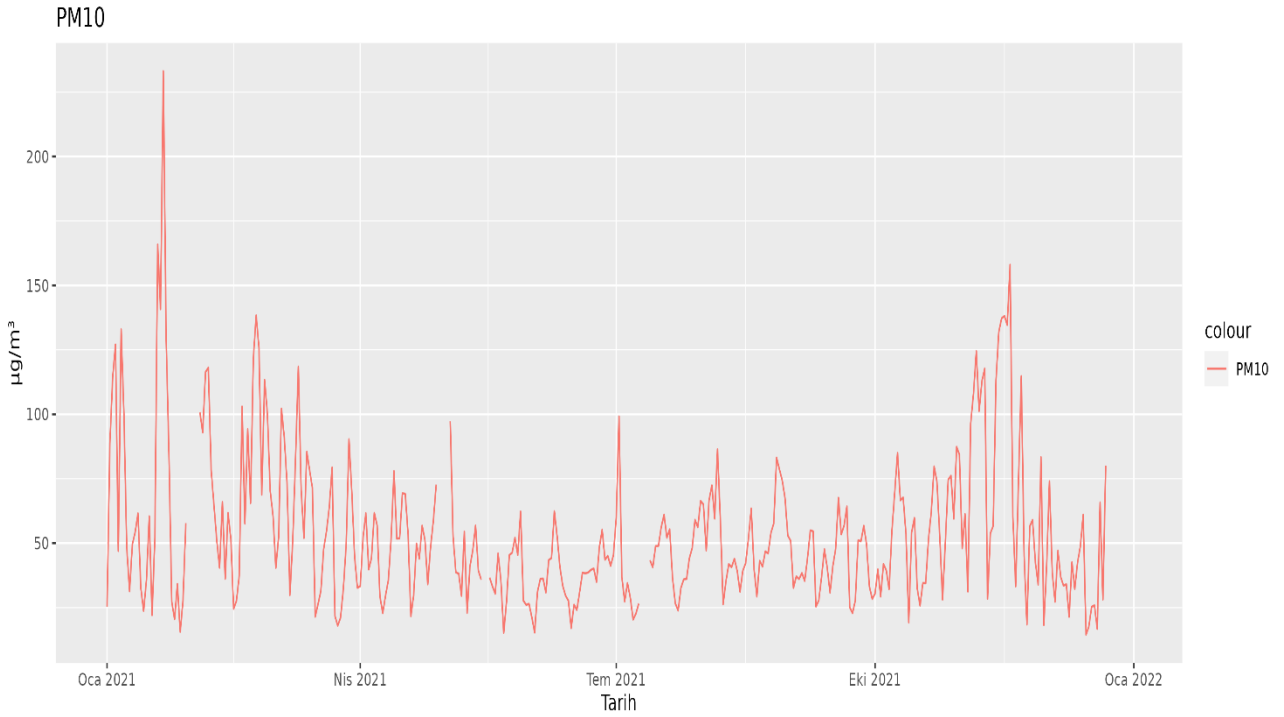
Grafik A.3- 2022 yılında Kentpark İstasyonu NO₂ (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

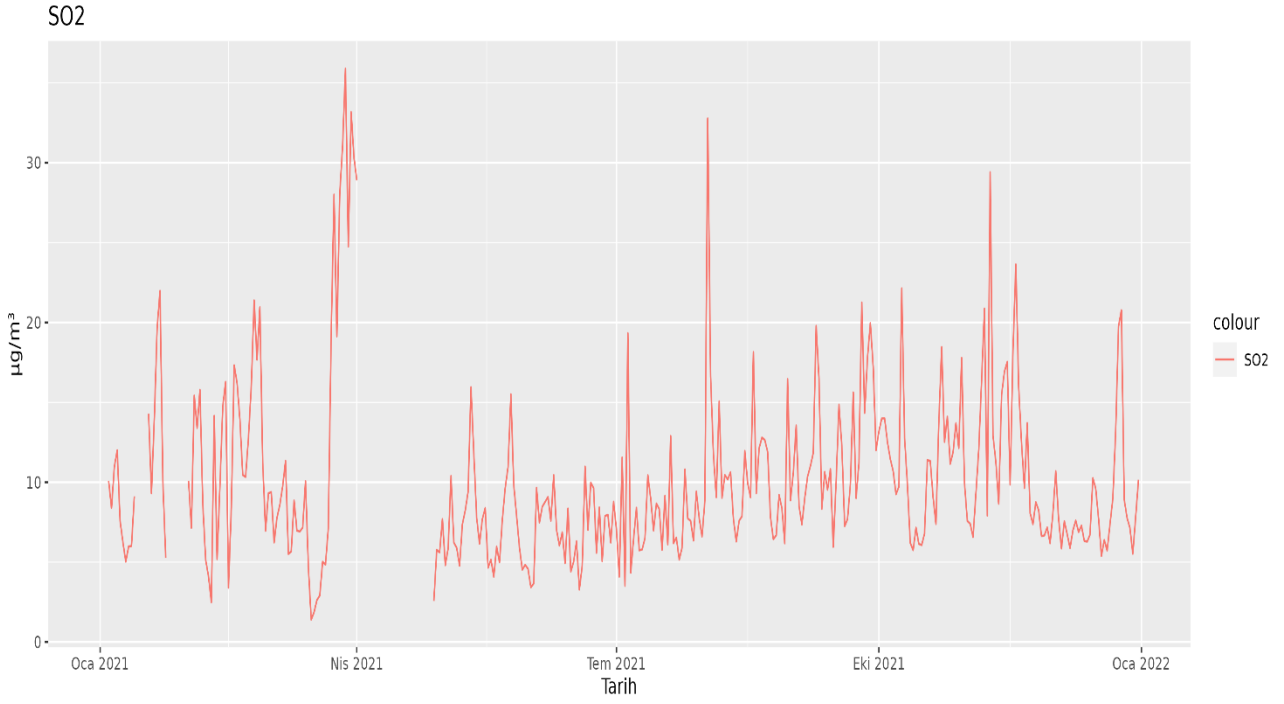
Grafik A.4- 2022 yılında Kentpark İstasyonu NO_x (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

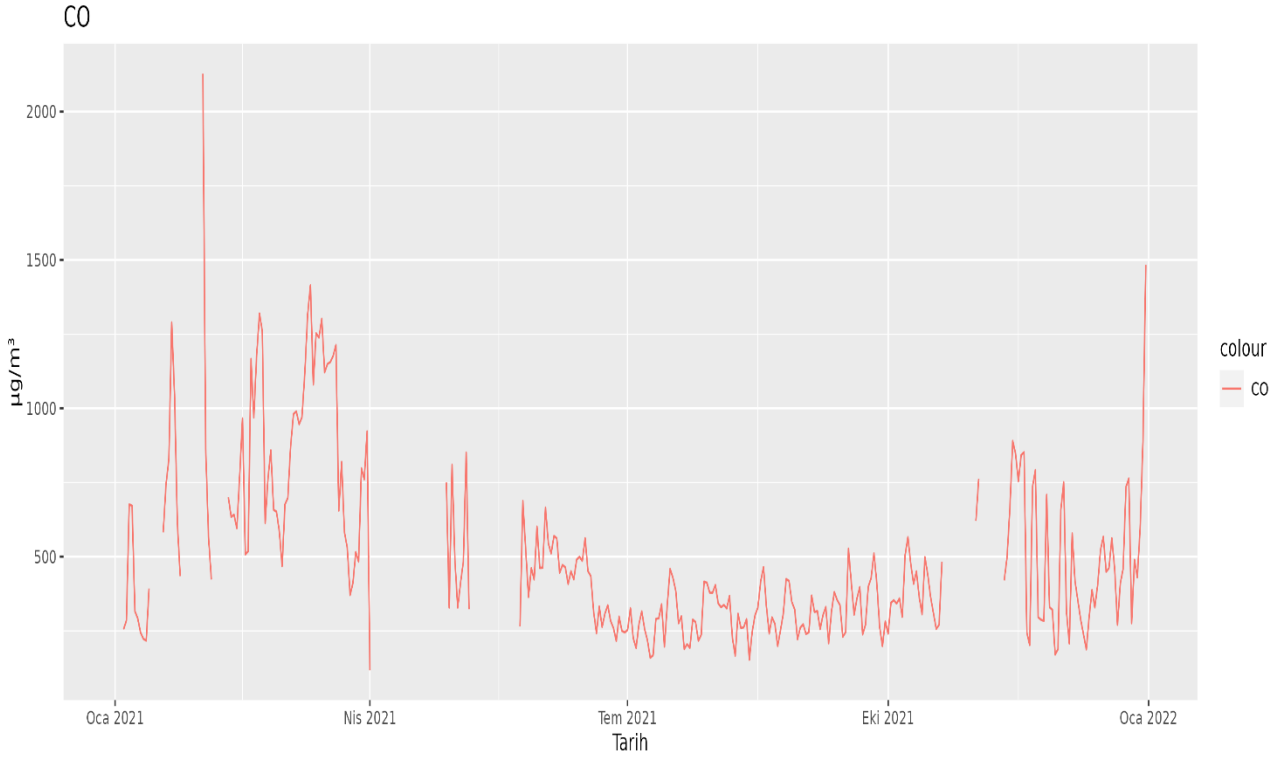
Grafik A.5- 2022 yılında Kentpark İstasyonu O3 (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

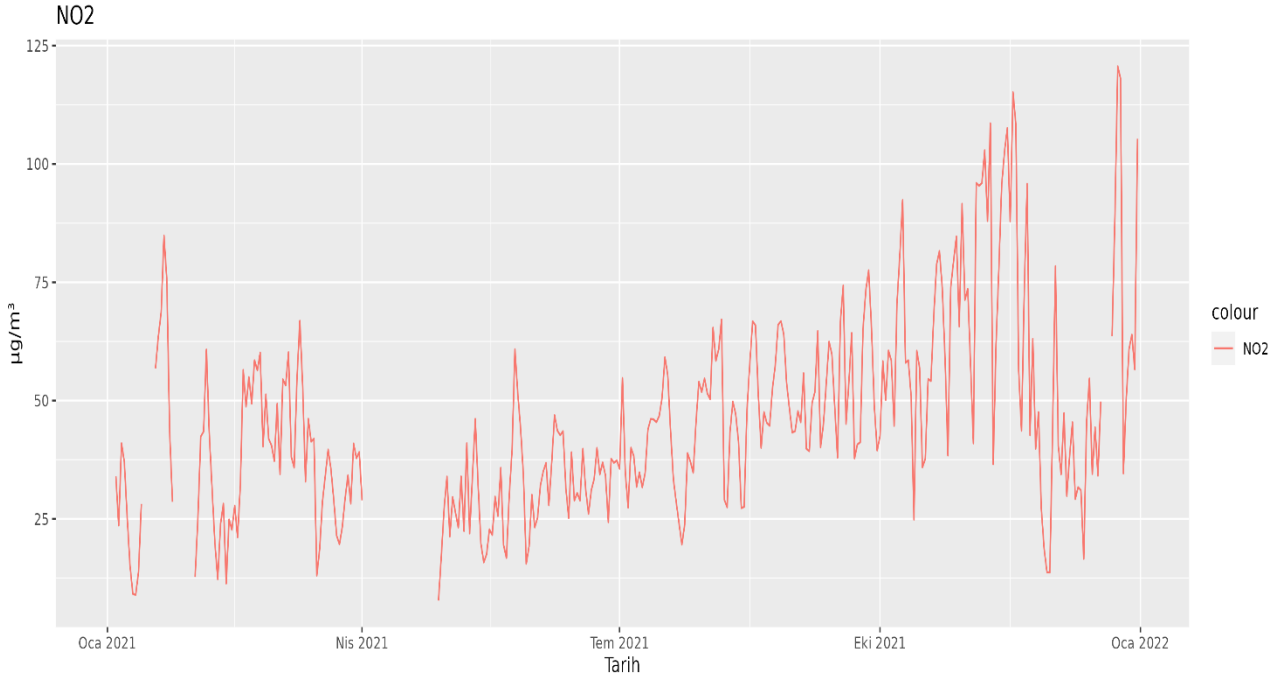
Grafik A.6- 2022 yılında Kentpark İstasyonu PM10 (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

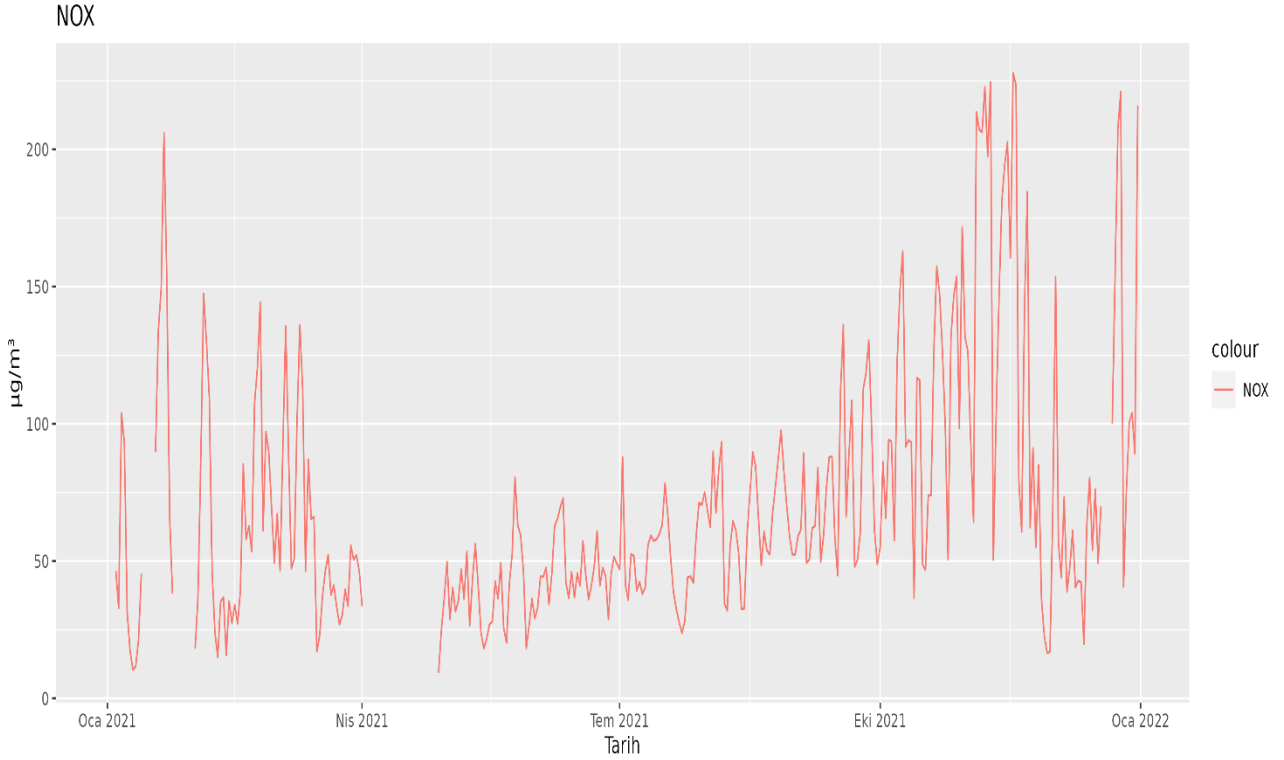
Grafik A.7- 2022 yılında Haymeana İstasyonu SO₂ (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.8- 2022 yılında Haymeana İstasyonu CO (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

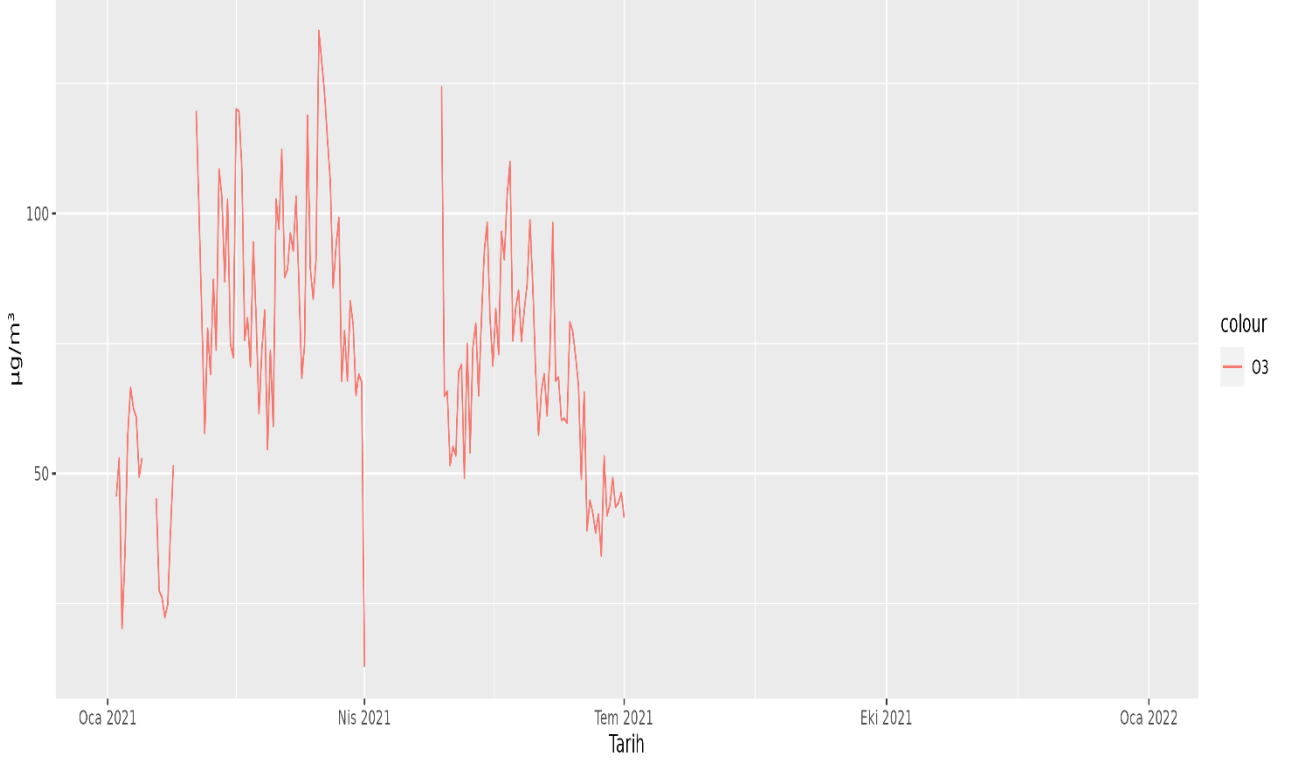

Grafik A.9- 2022 yılında Haymeana İstasyonu NO₂ (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

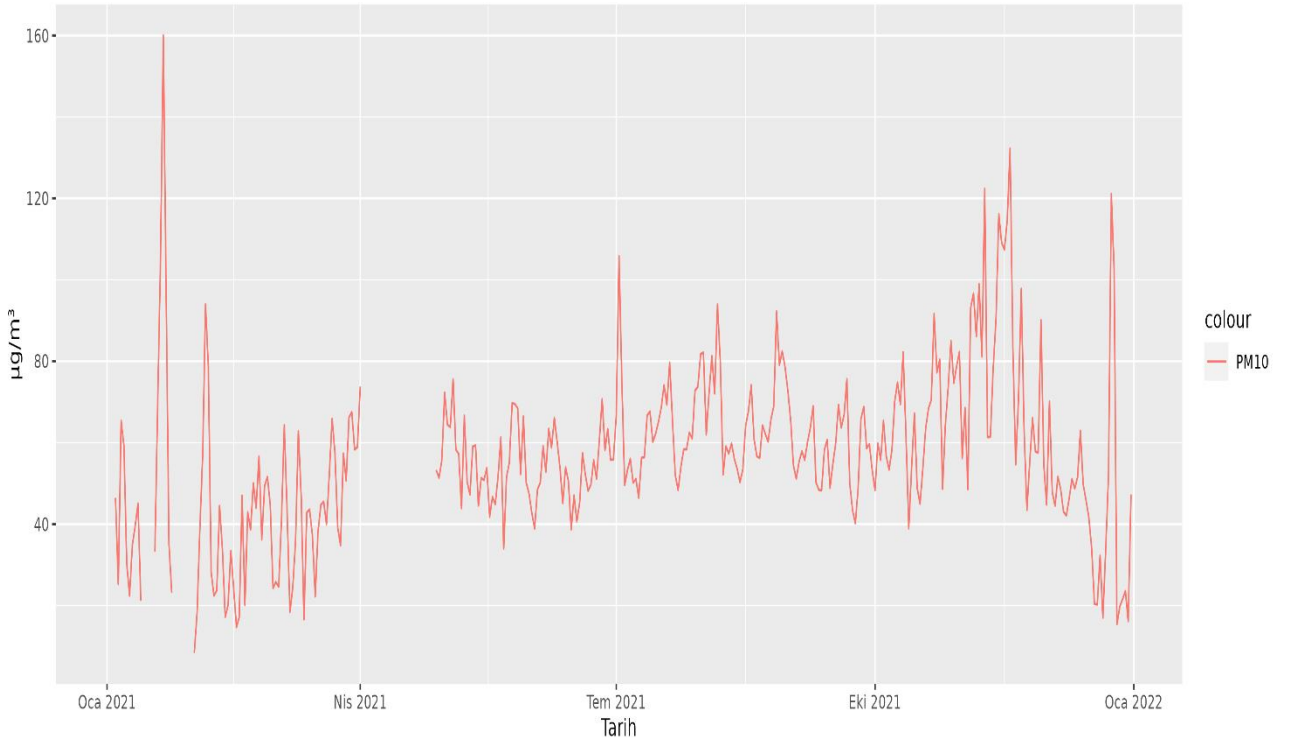
Grafik A.10- 2022 yılında Haymeana İstasyonu NO_x (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

03

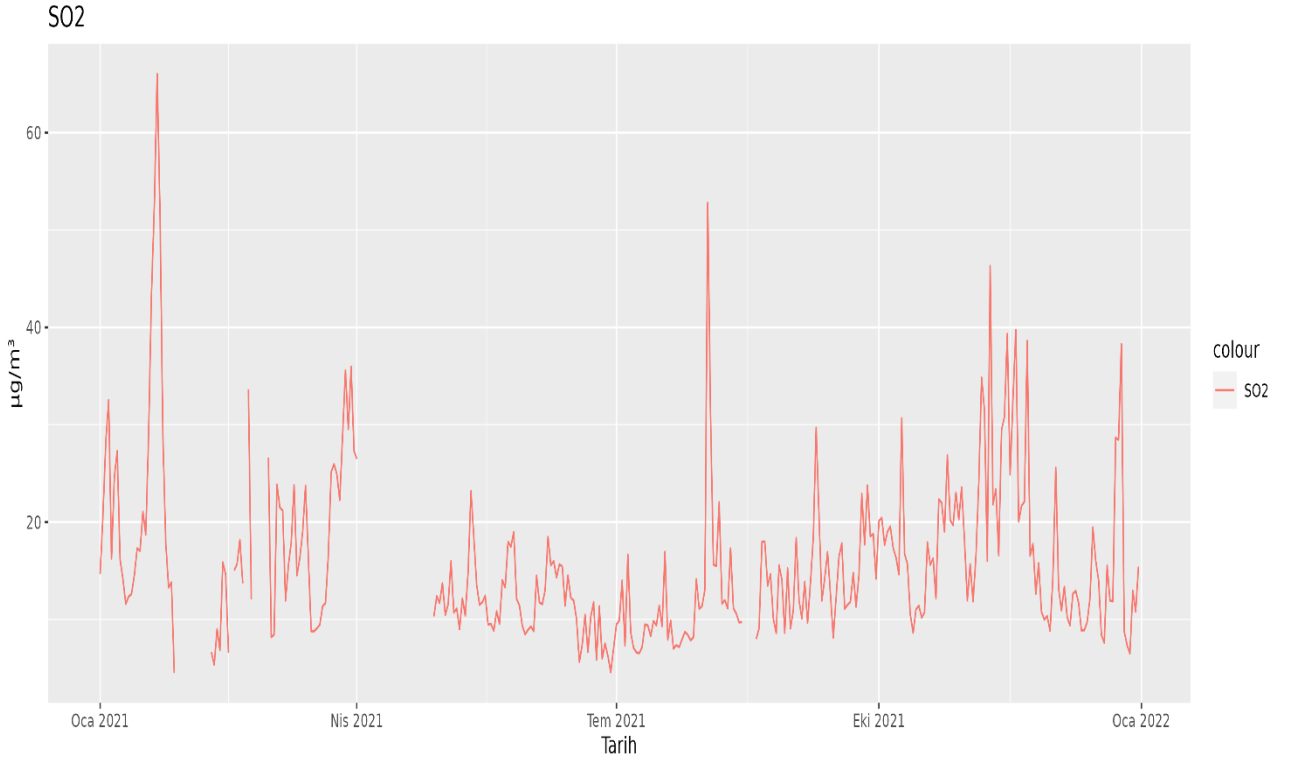

Grafik A.11- 2022 yılında Haymeana İstasyonu O₃ (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

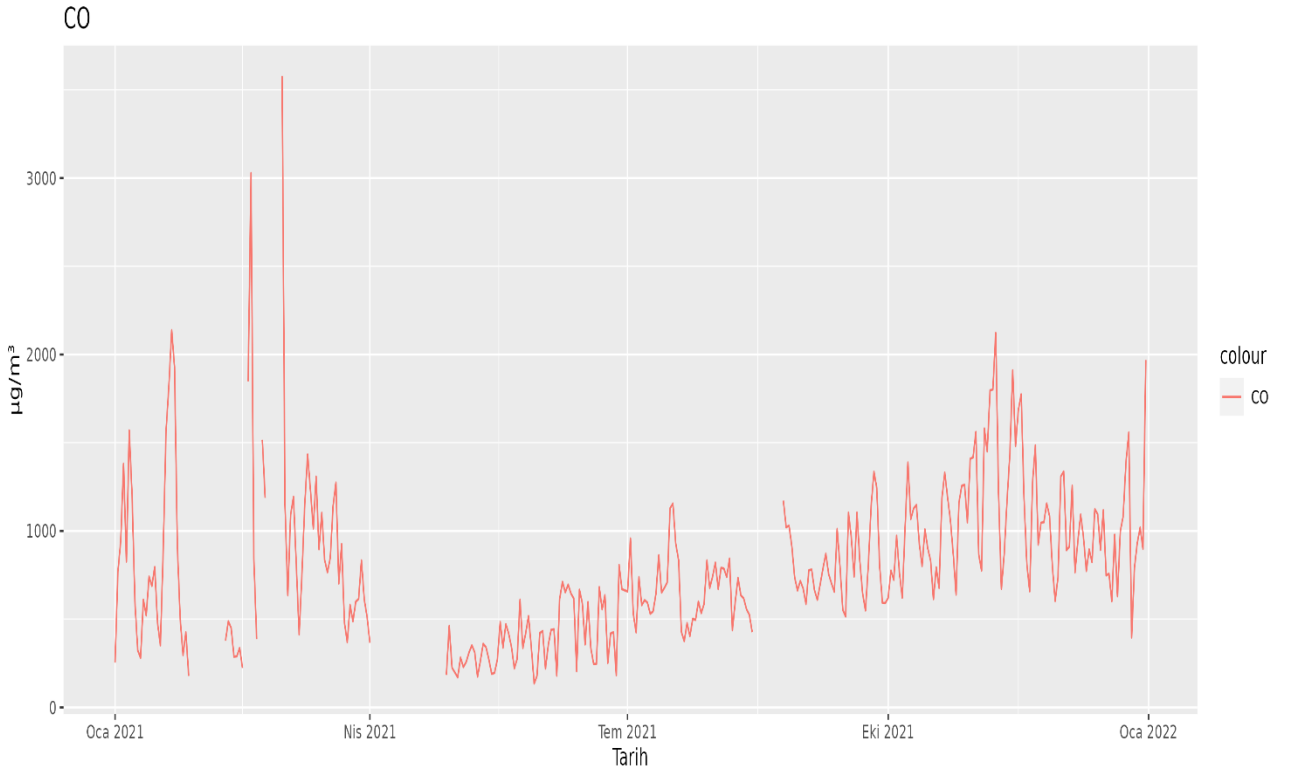
PM10

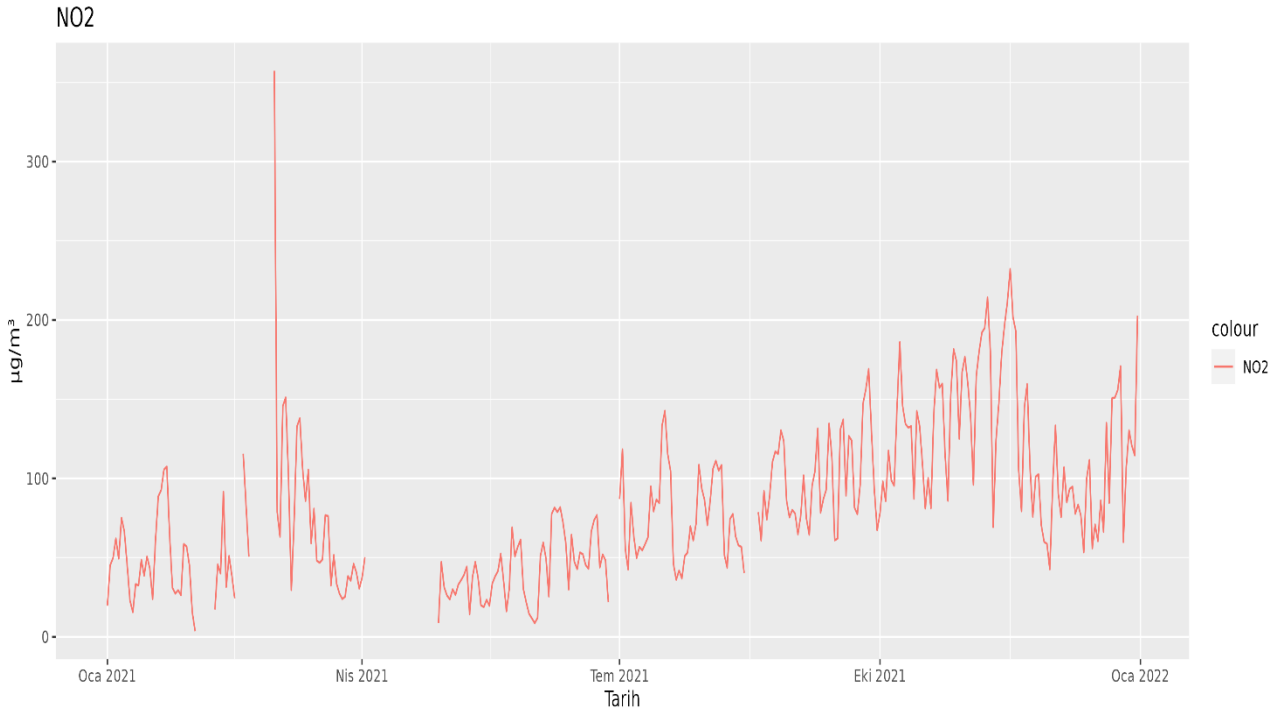
Grafik A.12- 2022 yılında Haymeana İstasyonu PM₁₀ (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

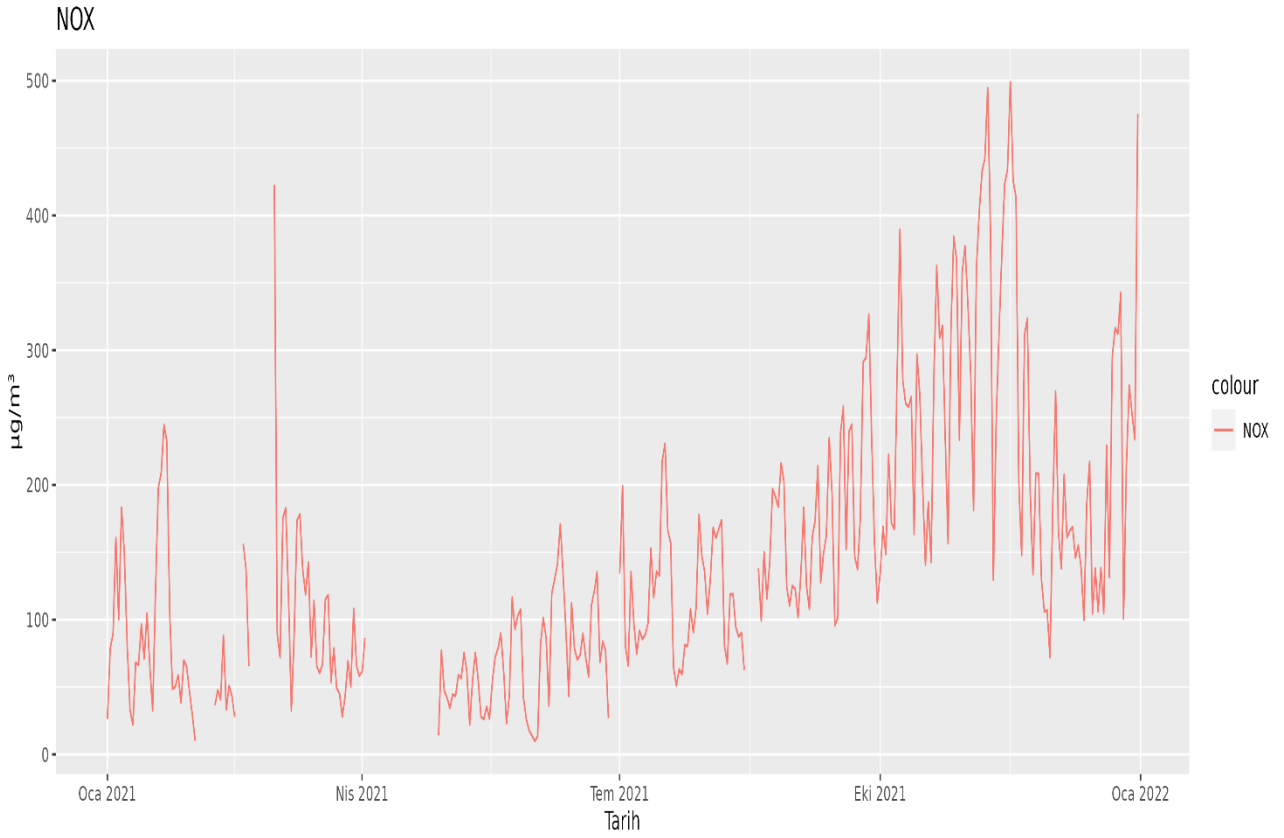
Grafik A.13- 2022 yılında Atatürk Bulvarı İstasyonu SO₂ (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.14- 2022 yılında Atatürk Bulvarı İstasyonu CO (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

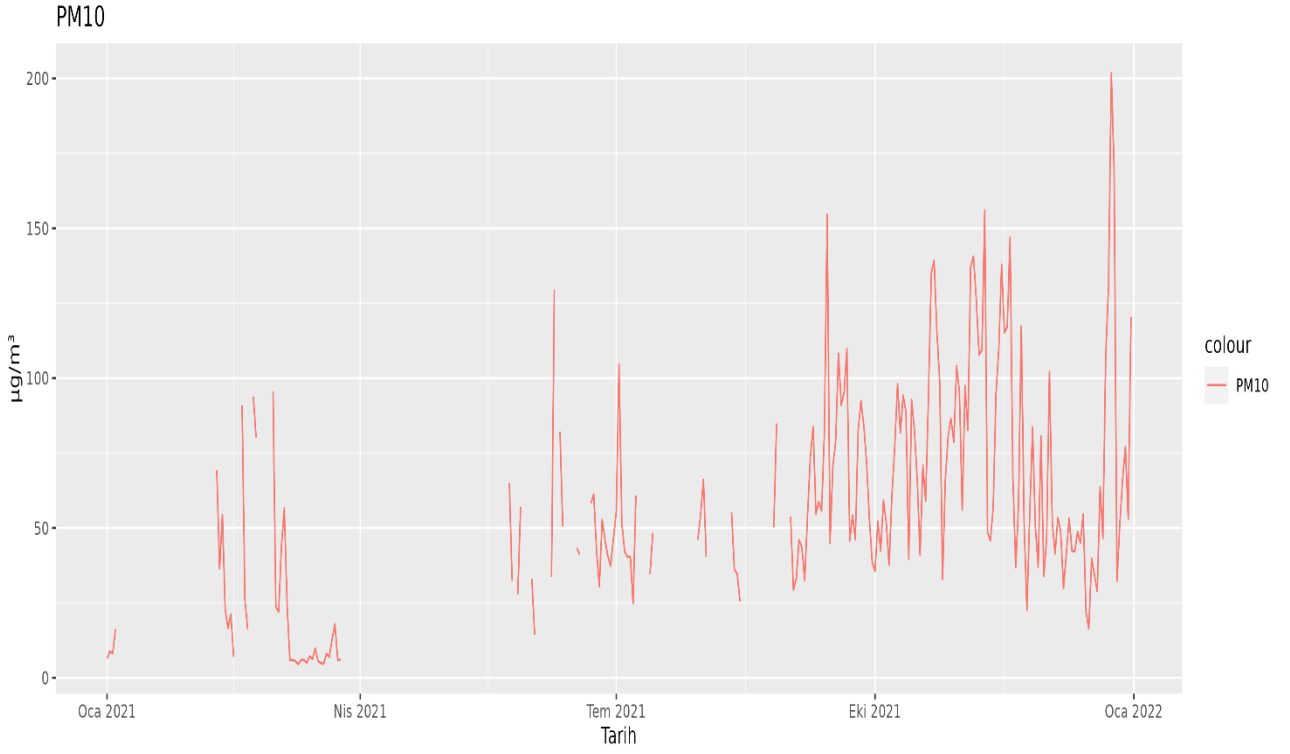

Grafik A.15- 2022 yılında Atatürk Bulvarı İstasyonu NO₂ (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

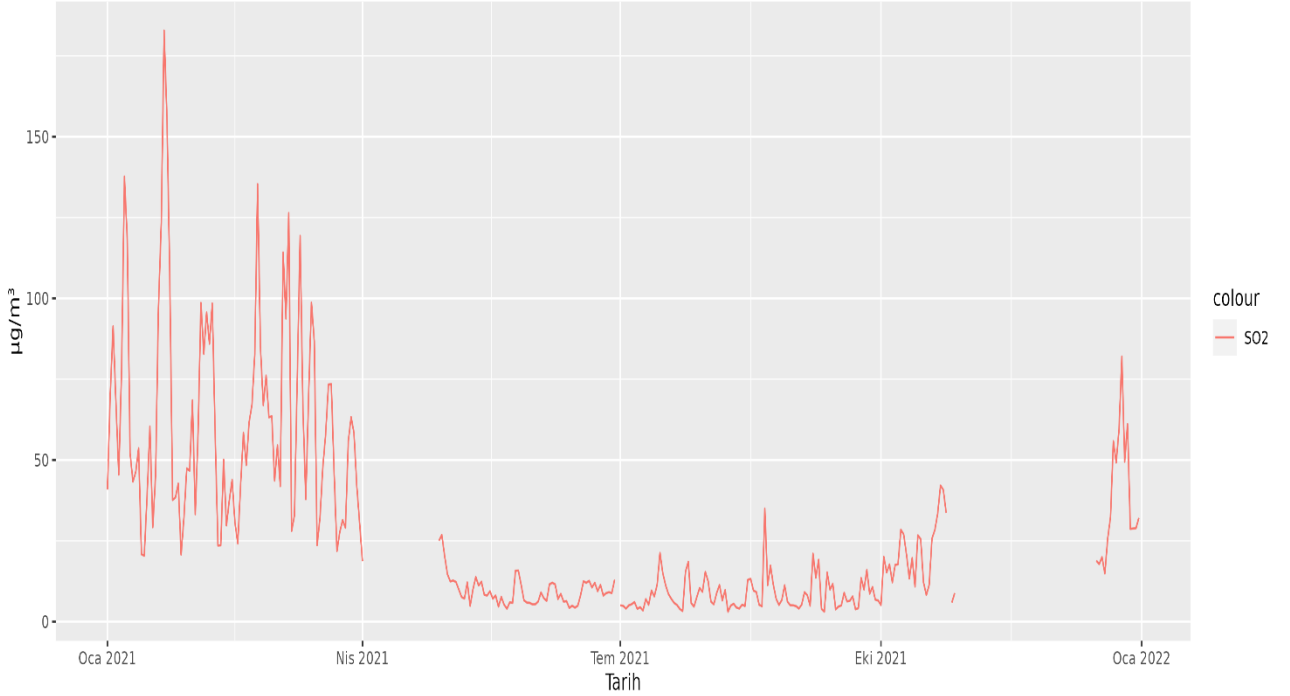
Grafik A.16- 2022 yılında Atatürk Bulvarı İstasyonu NO_x (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

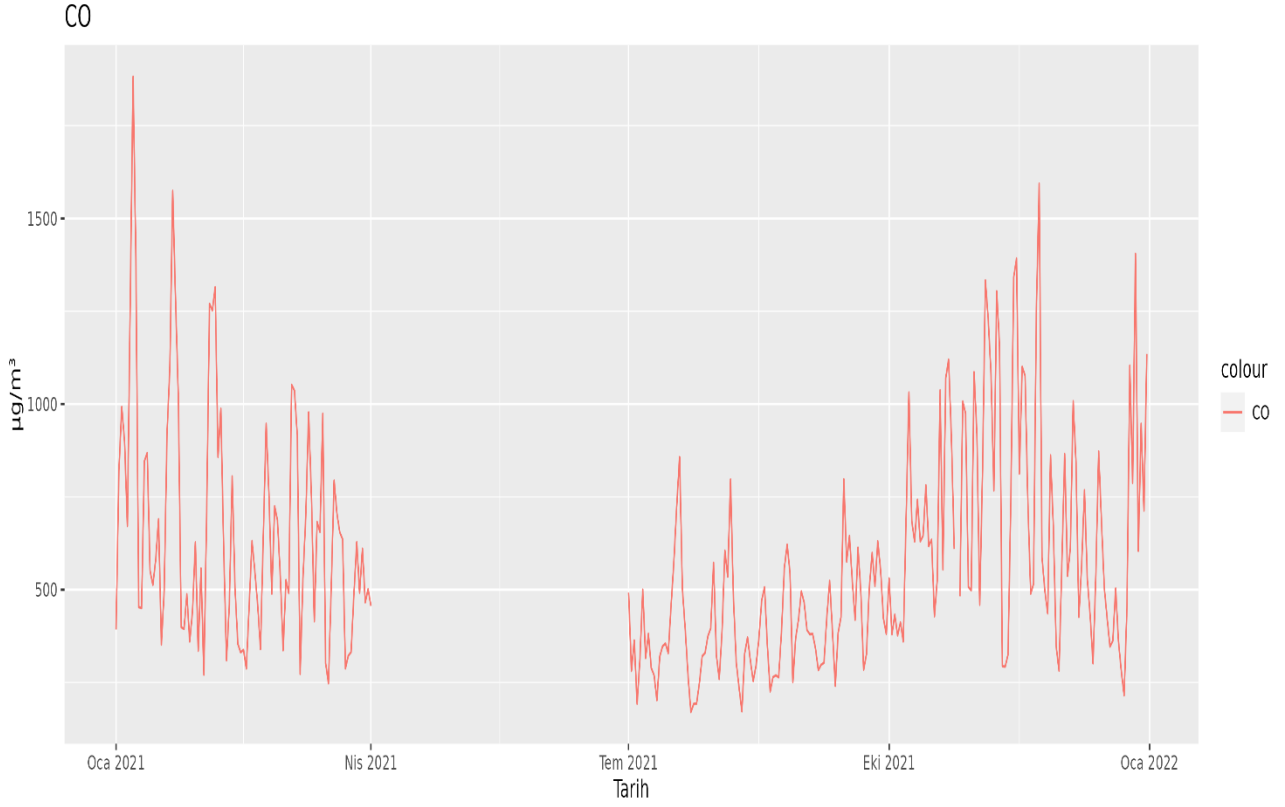

Grafik A.17- 2022 yılında Atatürk Bulvarı İstasyonu PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

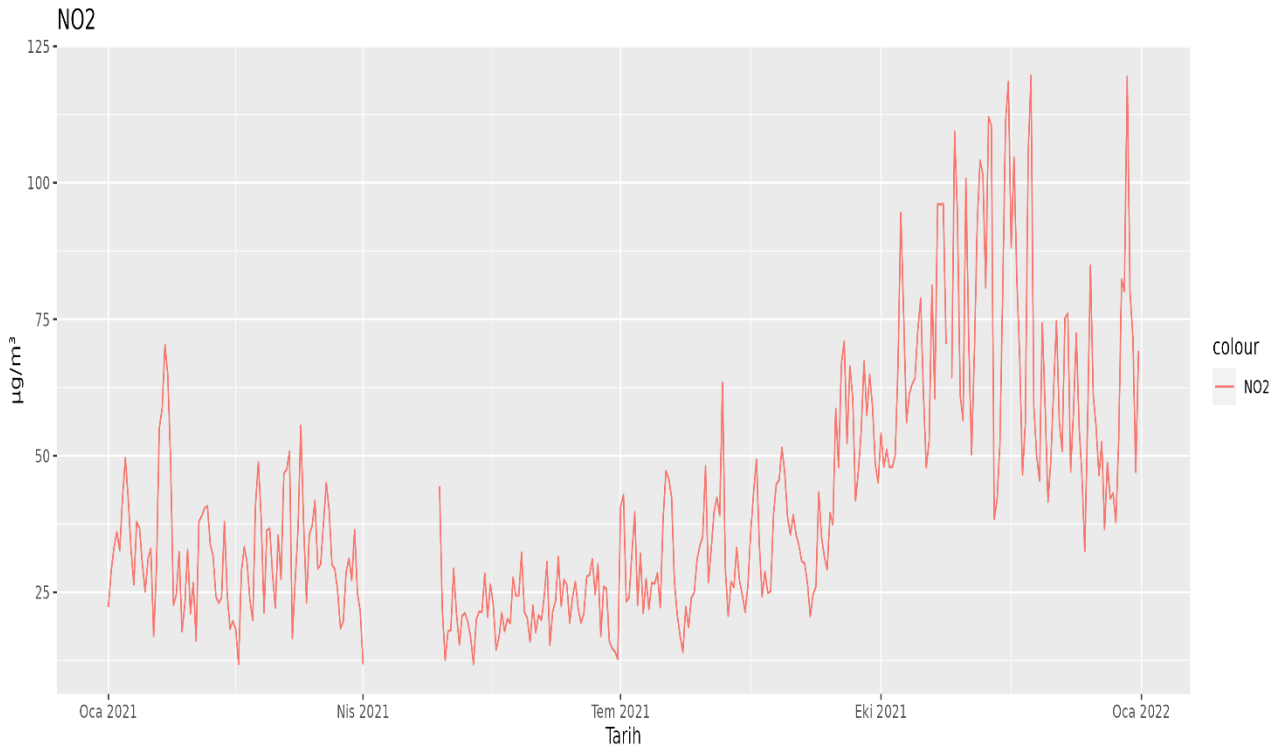
S02

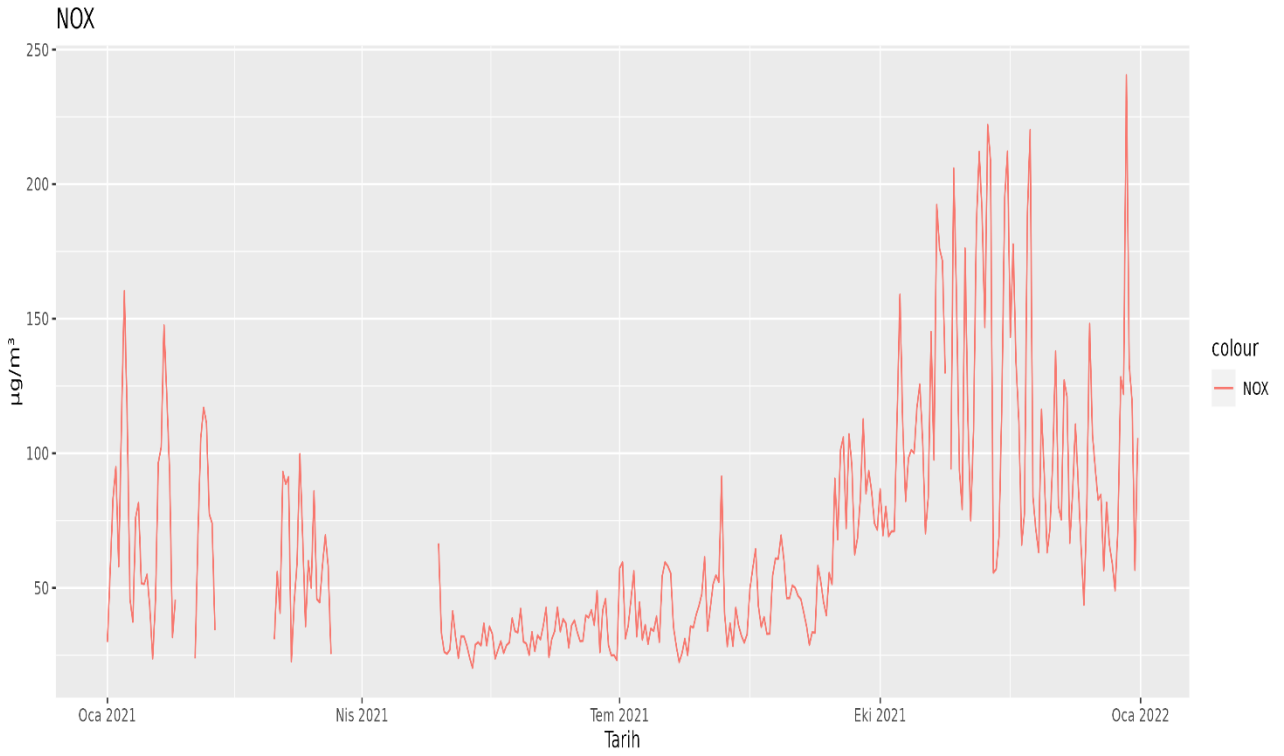
Grafik A.18- 2022 yılında Tavşanlı İstasyonu SO2 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

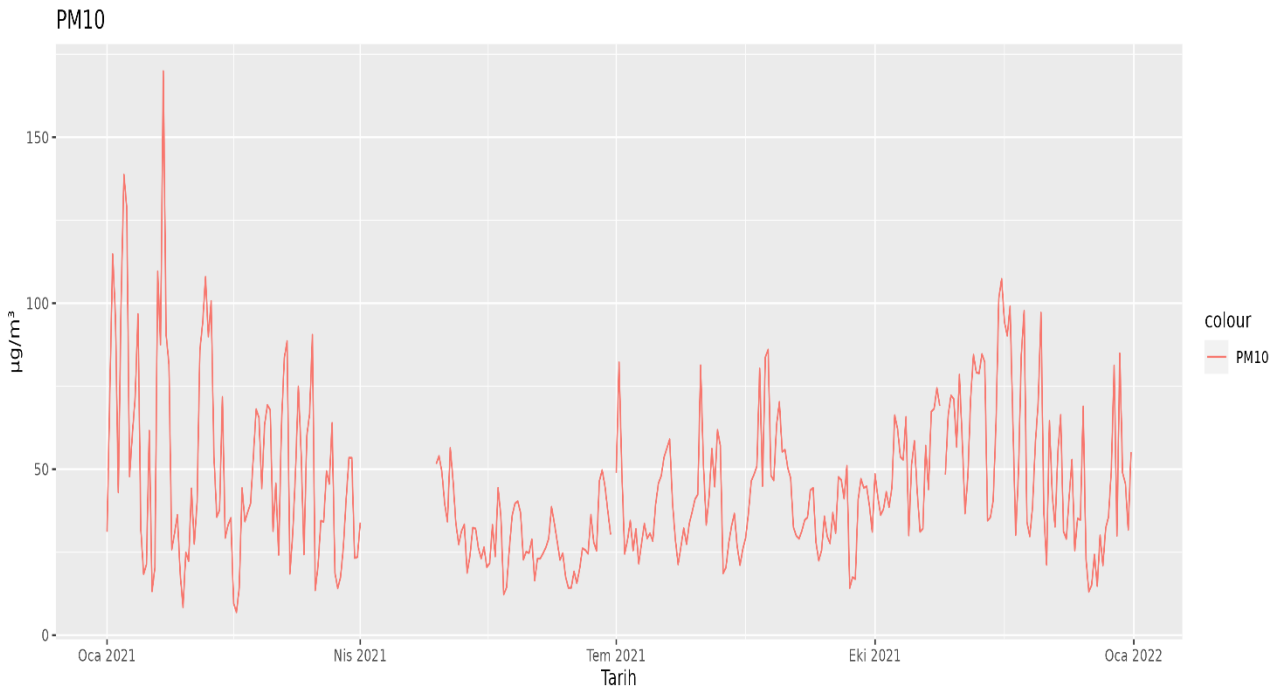
Grafik A.19- 2022 yılında Tavşanlı İstasyonu CO (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.20- 2022 yılında Tavşanlı İstasyonu NO₂ (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.21- 2022 yılında Tavşanlı İstasyonu NO_x (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.22- 2022 yılında Tavşanlı İstasyonu PM10 (µg/m³) günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2023)

Çizelge A.7- 2022 yılı Kentpark İstasyonu hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları (havaizleme.gov.tr, 2023)

Kentpark İstasyonu	PM ₁₀	AGS*	SO ₂	AGS*	CO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	NO	AGS*	O ₃	AGS*
Ocak	71	-	18	-	595	-	36	-	57	-	21	-	6	-
Şubat	78	-	22	-	661	-	32	-	59	-	27	-	27	-
Mart	57	-	23	-	482	-	25	-	42	-	17	-	16	-
Nisan	49	-	18	-	383	-	20	-	29	-	9	-	17	-
Mayıs	40	-	17	-	250	-	30	-	40	-	10	-	17	-
Haziran	37	-	16	-	298	-	41	-	52	-	11	-	-	-
Temmuz	44	-	14	-	337	-	51	-	61	-	10	-	79	-
Ağustos	53	-	17	-	510	-	56	-	66	-	10	-	86	-
Eylül	42	-	14	-	417	-	55	-	68	-	13	-	55	-
Ekim	53	-	17	-	573	-	56	-	79	-	23	-	40	-
Kasım	80	-	24	-	812	-	58	-	101	-	43	-	28	-
Aralık	38	-	20	-	674	-	50	-	74	-	23	-	28	-

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

Çizelge A.8- 2022 yılı Haymeana İstasyonu hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları (havaizleme.gov.tr, 2023)

Haymeana İstasyonu	PM ₁₀	AGS*	SO ₂	AGS*	CO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	NO	AGS*	O ₃	AGS*
Ocak	56	-	10	-	555	-	39	-	75	-	37	-	43	-
Şubat	40	-	12	-	-	-	41	-	73	-	32	-	93	-
Mart	45	-	14	-	933	-	38	-	60	-	22	-	98	-
Nisan	54	-	6	-	588	-	21	-	29	-	8	-	72	-
Mayıs	56	-	8	-	495	-	30	-	39	-	9	-	78	-
Haziran	53	-	7	-	408	-	34	-	46	-	12	-	58	-
Temmuz	64	-	8	-	287	-	40	-	51	-	11	-	42	-
Ağustos	67	-	11	-	300	-	51	-	65	-	14	-	-	-
Eylül	58	-	12	-	321	-	52	-	75	-	23	-	-	-
Ekim	67	-	11	-	8364	-	62	-	104	-	42	-	-	-
Kasım	81	-	12	-	3506	-	70	-	131	-	60	-	-	-
Aralık	44	-	9	-	499	-	54	-	8	-	33	-	-	-

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

Çizelge A.9- 2022 yılı Atatürk Bulvarı İstasyonu hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları (havaizleme.gov.tr, 2023)

Atatürk Bulvarı İstasyonu	PM ₁₀	AGS*	SO ₂	AGS*	CO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	NO	AGS*	O ₃	AGS*
Ocak	9	-	24	-	871	-	51	-	103	-	52	-	-	-
Şubat	43	-	13	-	1124	-	79	-	86	-	9	-	-	-
Mart	13	-	20	-	914	-	69	-	97	-	28	-	-	-
Nisan	22	-	12	-	331	-	38	-	62	-	24	-	-	-
Mayıs	45	-	12	-	312	-	34	-	54	-	21	-	-	-
Haziran	43	-	12	-	484	-	56	-	92	-	36	-	-	-
Temmuz	52	-	10	-	659	-	75	-	117	-	41	-	-	-
Ağustos	50	-	15	-	725	-	86	-	135	-	49	-	-	-
Eylül	68	-	15	-	809	-	101	-	180	-	77	-	-	-
Ekim	76	-	18	-	974	-	129	-	253	-	124	-	-	-
Kasım	93	-	22	-	1300	-	139	-	292	-	151	-	-	-
Aralık	63	-	14	-	997	-	103	-	199	-	96	-	-	-

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

Çizelge A.10- 2022 yılı Tavşanlı İstasyonu hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları (havaizleme.gov.tr, 2023)

Tavşanlı İstasyonu	PM ₁₀	AGS*	SO ₂	AGS*	CO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	NO	AGS*	O ₃	AGS*
Ocak	63	-	67	-	770	-	36	-	69	-	33	-	-	-
Şubat	56	-	69	-	639	-	32	-	58	-	26	-	-	-
Mart	45	-	60	-	588	-	33	-	55	-	21	-	-	-
Nisan	51	-	24	-	434	-	33	-	46	-	14	-	-	-
Mayıs	31	-	10	-	212	-	22	-	30	-	8	-	-	-
Haziran	28	-	10	-	333	-	27	-	38	-	10	-	-	-

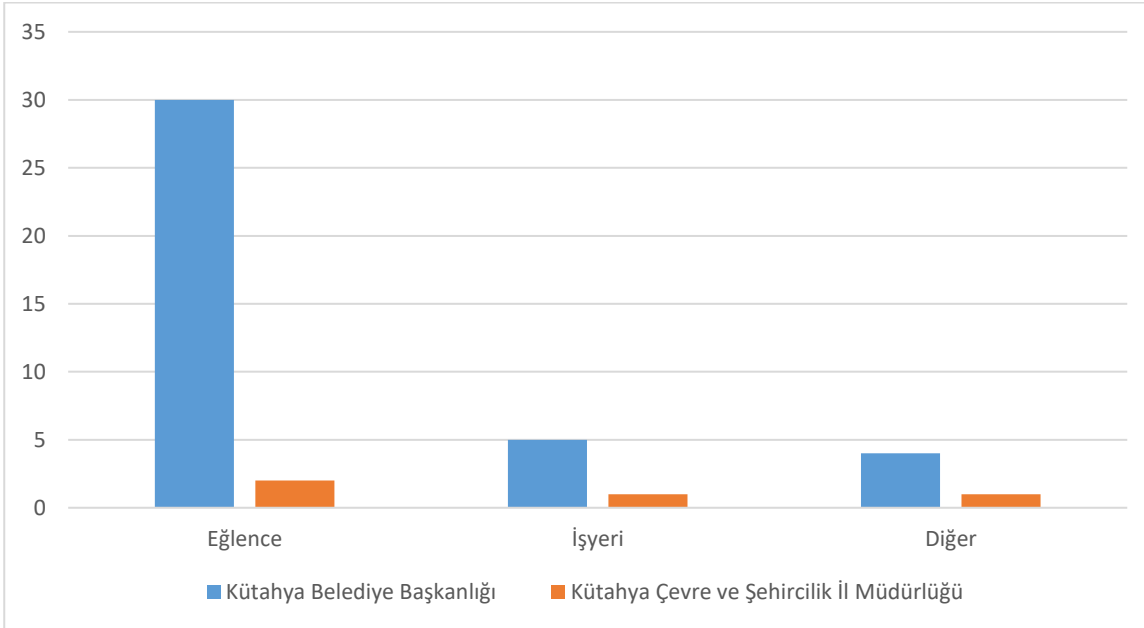
Temmuz	40	-	8	-	367	-	30	-	41	-	10	-	-	-
Ağustos	51	-	9	-	393	-	35	-	47	-	11	-	-	-
Eylül	35	-	9	-	453	-	45	-	66	-	20	-	-	-
Ekim	54	-	15	-	685	-	65	-	115	-	43	-	-	-
Kasım	66	-	-	-	829	-	76	-	129	-	52	-	-	-
Aralık	40	-	39	-	634	-	61	-	98	-	36	-	-	-

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

A.5. Çevresel Gürültü

İlimiz Merkez İlçesinde, gürültü konularında Çevre Kanunu hükümlerine uyulup uyulmadığının denetleme yetkisi, Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı'nın 29.06.2006 tarihli ve 2006/16 sayılı Genelgesi çerçevesinde, 23.01.2008 tarihli ve B.18.0.ÇYG.0.02.00.03-010.06/1170 sayılı yazısı ile Kütahya Belediye Başkanlığı'na devredilmiştir. Merkez ilçe mücavir alan sınırları içerisinde gürültü konusunda gelen şikayetler ve ilgili diğer denetim hususları ilgili belediye tarafından değerlendirilmekte ve denetlenmektedir. Merkez ilçe dışındaki yerlerde ise Kütahya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüzce denetim yapılmaktadır.

İlimiz mücavir alanda canlı müzik yayınından kaynaklanan veya işyerinden kaynaklı gürültüler Belediye Başkanlığı Çevre Sağlığı Birimimiz tarafından değerlendirilerek yapılan işlemle ilgili şikayet sahibine bilgi verilmektedir. Gürültü ile ilgili şikayet sürekliliği olan işyerlerine Çevresel Gürültü Ölçümü yapılarak ölçümün sonuçlarına göre işlem yapılmaktadır.

Grafik A.23–2022 yılında gürültü konusunda yapılan şikâyetlerin dağılımı
(Kütahya ÇŞİM, Kütahya Belediyesi, 2023)

Çizelge A.11– Tamamlanan Gürültü Bariyerleri

İli/İlçesi	Konumu	Tamamlandığı Yıl	Bariyer Alanı (m ²)	Bariyer Tipi

Bilgi Alınamadı.

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde, emisyonların tesis seviyesinde takibine yönelik mevzuat çalışmaları 2010 yılında başlamış, Bakanlığımız ve ilgili kurumlar ile kuruluşlar arasında oluşturulan teknik bir çalışma grubu Sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasal çerçevenin temelleri “ Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik ” in 25 Nisan 2012 Tarihli ve 28274 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle atılmıştır. Yönetmelik, Doğrulayıcı Kuruluşlar için TÜRKAK tarafından yapılması gereken akreditasyon yükümlülüğünü 2017 yılına ertelemek üzere revize edilerek 17 Mayıs 2014 tarih ve 29003 Sayılı Resmi Gazete’ de tekrar yayımlanmıştır. Yönetmeliğimiz ihtiyaçlar doğrultusunda bir kez daha revize edilmiş, 31 Mayıs 2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

Söz konusu yönetmelik, 2003/87/EC sayılı AB Emisyon Ticareti Direktifinin, sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması konularını uyumlaştıracak şekilde hazırlanmış olup, AB Çevre Müktesebatına uyum çerçevesinde önemli bir adım atılmıştır.

Ulusal mevzuat kapsamında, elektrik, çimento, demir-çelik, rafineri, seramik, kireç, kâğıt ve cam üretimi gibi sektörlerden kaynaklanan ve ulusal sera gazı emisyonlarının yaklaşık yarısını teşkil eden sera gazı emisyonları tesis seviyesinde izlenmektedir.

Yönetmelik kapsamında yürütülecek izleme ve raporlama iş ve işlemlerinin detaylandırılmasına yönelik “Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ” 22 Temmuz 2014 tarih ve 29068 sayılı Resmi Gazete’ de, tesis bazında hazırlanacak emisyon raporlarının Bakanlığa gönderilmeden önce yetkili bağımsız kuruluşlarca doğrulanması ile ilgili hususlar ve bahse konu doğrulayıcıların yetkilendirilmesine ilişkin şartlara yönelik “Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Yetkilendirilmesi Tebliği” ise 02 Nisan 2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik kapsamındaki tesisler öncelikle sera gazı izleme planlarını hazırlayarak sera gazı emisyonlarının ilk izlenmeye başlanacağı tarihten en az 6 ay önce Bakanlığa onay için göndermekle yükümlüdür. İzleme planı onaylandıktan sonra tesis, sera gazı emisyonlarını bu plan çerçevesinde her takvim yılı (1 Ocak -31 Aralık) için izlemek ve her yılın 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yılın sera gazı emisyon raporunu Bakanlıktan tarafından yetkilendirilmiş doğrulayıcı kuruluşlara doğrularak Bakanlığa raporlamakla yükümlüdür.

Türkiye Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi ve Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü 1991 yılında taraf olmuştur. Montreal Protokolünün Yirmi sekizinci Taraflar Konferansında kabul edilen Kigali Değişikliği, Bakanlığımız tarafından, ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere Dışişleri Bakanlığına iletilmiş olup 29 Mayıs 2019 tarihinde “Yirmi sekizinci Taraflar Toplantısında üzerinde Mutabakata Varılan Montreal Protokolüne Yönelik Değişiklik (Kigali Değişikliği-2016) Dair Kanun Teklifi” TBMM Dış İşleri komisyonunca kabul edilmiştir.

Kigali Değişikliğini kabul edebilmek, bu değişikliğin kendi iç mevzuatlarına uyumunu sağlayabilmek adına taraf ülkelerde Montreal Protokolü tarafından fonlanan etkinleştirme faaliyetleri (Enabling Activities) yürütülmektedir. Bu faaliyetler kapsamında ülkemizde önce kamu kurumları ve özel sektör için değişikliğin getirileri konusunda bilgilendirme toplantıları yapılmış ayrıca konuya ilişkin ilgili sektörlerin katılımı ile çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu şekilde ülkemizin Değişiklik getiri ve yükümlülüklerine hazır hale getirilmesi planlanmaktadır. Bu değişiklik ile 2050 itibarıyla 80

milyar ton CO₂ eşdeğeri emisyonun engellenmesi beklenmektedir. Bu şekilde küresel sıcaklık artışını 2°C'nin altında tutulması yönündeki amaca çok belirgin bir katkı sağlanacaktır. Çeşitli tarihlerde kamu kurumları ve özel sektör ile istişare çalıştayları düzenlenmiş ve değişikliğin kabulü ile kurumlara düşen sorumluluklarda yapılması gerekenlere ilişkin yol haritası belirlenmiştir.

Öte yandan günün gelişen şartları ve ülkemizin durumu da göz önüne alınarak değişen şartları karşılamak üzere; Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 06 Ekim 2020 tarihli ve 31266 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

“Florlu Sera Gazı İçeren Ürün veya Ekipmana Müdahale Eden Gerçek ve Tüzel Kişilerin Belgelendirilmesine İlişkin Tebliğ” 24/09/2020 tarihli ve 31254 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle florlu sera gazları ile çalışan teknik personelin bilgi ve birikiminin artırılması desteklenerek Bakanlığımız mevzuatlarının hükümlerinin uygulanmasında verimin artması hedefine katkı sağlayacaktır.

Bunun yanında, Bakanlığımız tarafından yürütülmekte olan “Sera Gazı Ulusal Katkı Hedefinin Gerçekleştirilmesi için Kapasite Geliştirme ve İzleme Projesi” kapsamında ulusal katkı çerçevesinde yer almakta olan enerji, ulaştırma, sanayi, tarım, orman ve atık sektörleri ile ilişkili kamu kurumları, özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik sektörel temelde kapasite geliştirme ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilmiş, Sera gazı projeksiyonlarına temel teşkil eden veri tabanlarının hazırlanarak alt projeksiyon çalışmaları, Paris Anlaşması'na taraf olan ülkelerin sunmuş oldukları ulusal katkılarda yer alan azaltım ve uyuma yönelik hedef ve politikaların sektör temelinde incelenerek ülkemiz politikalarına yol gösterici değerlendirmeler yapılmasına katkı sağlayacağı beklenilmektedir.

Ayrıca Karbon Piyasalarına Hazırlık Ortaklığı (Partnership of Market Readiness-PMR) Dünya Bankası Projesi ile Türkiye de yasal ve kurumsal altyapı analizleri ve diğer ülkelerdeki iyi uygulamalar çerçevesinde taslak bir İklim Değişikliği Kanunu hazırlanmış, taslak emisyon ticaret sistemi mevzuatı, emisyon ticaret sisteminin uygulanabilmesi için kurumsal çerçeve oluşturulmuş, Paris Anlaşması Madde 6 altında Türkiye'nin konumunun belirlenmesi, sera gazı emisyon sınırı ve tahsisat planlarının belirlenmesi çalışmaları yürütülmüştür.

İklim Değişikliği 7. Ulusal Bildirimi ve 3. İki Yıllık Raporun Hazırlanmasına Destek Projesi ile Sözleşmenin Ek I Taraf Ülkeleri olarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) kapsamında Türkiye Cumhuriyeti İklim Değişikliği Yedinci Ulusal Bildirimi 26 Aralık 2018 tarihinde; Üçüncü İki Yıllık Raporu 1 Ocak 2018 tarihinde BMİDÇS Sekreteryasına sunulmuştur. Bunun yanında Dördüncü İki Yıllık Rapor hazırlanmış olup, 27 Aralık 2019 tarihinde Sekreteryaya sunulmuştur. Proje kapsamında 2023 – 2030 yılları iklim değişikliği eylem planı ve 2050 iklim değişikliği stratejisi hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir.

“Düşük Karbon Salımı için Çözümsel Tabanlı Strateji ve Eylem Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi” ile iklim değişikliği ile çözümsel tabanlı mücadele yoluyla küresel çabalara katkı sağlayarak insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının azaltılması hedeflenmiş, bu çerçevede; atık, bina, ulaştırma ve tarım sektörlerinde düşük karbonlu büyüme fırsatlarının değerlendirilerek, çevreye duyarlı ekonomik büyümeyi sağlayan yeni iş alanları, Ar-Ge ve yenilikçi yaklaşımların araştırılması, uzun vadede düşük karbonlu kalkınmayı desteklemek için analitik bir temel sağlayarak AB iklim politikası ve mevzuatı ile zaman içerisinde uyum sağlamak amacına haiz Proje, Ağustos 2020 itibariyle başarıyla tamamlanmıştır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri tarafından elde edilecek bilgilerin kapsamı; Bakanlığımızın Stratejik Planıyla ve Planda belirtilen iklim değişikliği ile ilişkili Üst politika belgeleriyle uyumlu olma bazında değerlendirilerek; Eksen 1: Çevre başlığı altındaki “Hedef 1.2. Hava Kalitesi ve Gürültü Kontrolü, İklim Değişikliği ve Ozon Tabakasının Korunması” na paralel unsurlar içermelidir.

Stratejik Planda yer alan söz konusu hedef kapsamında özellikle; “sera gazı emisyonlarının azaltılması ve iklim değişikliğine uyum ile ilgili ulusal ölçekte plan, proje ve mevzuat çalışmaları devam etmekte olduğu” ifade edilmiştir. Bu doğrultuda iklim değişikliğine uyum, sera gazı azaltımı ve ozon tabakasının korunması bağlamında yürütülen çalışmalar da mevcuttur.

Bakanlığımız 2019-2023 Stratejik Planı kapsamında, 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planının (YİDEP) hazırlanabilmesi için mevzuat çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir.

Bu doğrultuda; yerel yönetimlerce Yerel İklim Değişikliği eylem planlarının hazırlanmasına dönük mevzuat ve Teknik Kılavuz hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Son yıllarda ülkemizde yaşanan iklim ile ilişkili afetlerin sayısı, sıklık ve şiddetindeki artışa koşut olarak bölgesel düzeyde de iklim değişikliğine karşı direncin artırılması amacıyla bölge ve şehir ölçeğinde ele alınması gereken eylem ihtiyaçlarının tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi doğrultusunda Bölgesel İklim Değişikliği Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları da devam etmektedir.

A.7. Ulaşım ve Hareketlilik

Çizelge A.12- 2022 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı (ÇŞİDİM, 2023)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
11	132.290	49701

Çizelge A.13– Tamamlanan Bisiklet Yolları (Belediyeler, 2023)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
KÜTAHYA		16
ÇAVDARHİSAR		3

Çizelge A.14– Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları (Kaynak, Yıl)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)

Bilgi Alınamadı.

Çizelge A.15– Tamamlanan Çevre Dostu Sokak (Kaynak, Yıl)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)

Bilgi Alınamadı.

A.8 Sonuç ve Değerlendirme

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü olarak kurumumuzun amacı, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasının sağlanması olduğundan, çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etkinin önlenmesi ve izlenmesi hedeflenmektedir.

Çevreye en büyük etkisi olan durumlardan birisi de şüphesiz hava kirliliğidir. Hava kirliliği, atmosferde bulunan kirleticilerin insan sağlığı ve ekosisteme zararlı etkiler meydana getirecek konsantrasyon olarak bilinir. Kirleticiler doğal veya insan aktiviteleri sonucu atmosfere karışabilirler. Trafik, ulaşım, çeşitli amaçlarla yakılan ateşler, sanayi ve ısınmadan kaynaklanan kirleticiler havaya zehirli gazlardan olan karbon monoksit, kükürt dioksit ve azot oksit gibi gazların bol miktarda karışmasına neden olur.

Hava kirliliğinin insan sağlığı üzerindeki etkileri, havadaki yüksek miktardaki zararlı maddelerin solunması sonucu ortaya çıkar. İnsanların sağlıklı ve rahat yaşayabilmesi için teneffüs edilen havanın mutlaka temiz olması gerekir.

Hava kirliliği ile mücadele kapsamında mevzuatın uygulanabilmesi için çalışmalar yapılmakta hatta projeler yürütülmektedir. Bu çalışmalardan biri de; ilimizin hava kalitesi ölçüm verileri kirletici kaynak bazında incelenerek hazırlanan Temiz Hava Eylem Planıdır. İlimiz genel özellikleri itibarıyla değerlendirilmiş, hava kirliliği kaynakları ve kirleticilerin dağılım özellikleri ve insan sağlığına etkileri açısından ele alınmıştır. Emisyon azaltımına yönelik önlem alternatifleri değerlendirilmiştir. Isınmada doğal gazın ve kaliteli yakıtların kullanılması sonucu İlimizin hava kirliliğinde yıllara göre azalma olduğu görülmüştür.

İlimizde mevcut çevresel durumun daha da iyileştirilmesi ve gelecek nesillerimize yaşanabilir bir çevre bırakabilmek için gerekli çalışmalar titizlikle yürütülmektedir.

Kaynaklar

havaizleme.gov.tr

Kütahya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
Kütahya Belediye Başkanlığı

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Çizelge B.16–İlin akarsuları
(DSİ, 2023)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Porsuk Çayı	448	223	3.374	Sakarya	Sulama+İçmesuyu
Murat Çayı		35	0,054	Gediz Çayı	
Kureyşler Deresi			0,460	Porsuk	Sulama
Felent Çayı			0,56	Porsuk	Sanayi
Kokar Çay			0,046		Sulama
Avşar Deresi			0,027		
Gediz Çayı		45	0,879		
Emet Çayı		90	2.820		
Bedir Deresi			0,051		
Tavşanlı Çayı		65	3.213		
Simav Çayı		35	0,280		
Kocaçay		45	31,46	Emet Çayı	

Eğer mevcut ise, İlin akarsularında bulunan balık çiftliklerinden söz edilmelidir (konum, üretim çeşidi ve kapasite).

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Çizelge B.17- Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar
(DSİ, 2023)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi,m ³ (Max. kot)	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı,	Kullanım Amacı
Enne barajı	Baraj	7.300.000			Sanayi (Seyitömer)
Söğüt barajı	Baraj	900.000	185		Sulama
Kayaboğazı barajı	Baraj	37.840.000	5195		Sulama+İçmesuyu

Çavdarhisar barajı	Baraj	34.000.000	6800		Sulama
Beşkarış barajı	Baraj	75.600.000	8456		Sulama
Hasanlar barajı	Baraj	7.900.000	621		Sulama
Kuruçay göleti	Gölet	1.332.000	325		Sulama
Çerte göleti	Gölet	302.000	72		Sulama
Gümele göleti	Gölet	2.600.000	777		Sulama
Pullar göleti	Gölet	726.000	97		Sulama
Konuş göleti	Gölet	356.000	87		Sulama
Söğüt göleti	Gölet	427.643	98		Sulama
Uluçam göleti	Gölet	825.000	137		Sulama
Güldüren göleti	Gölet	470.000	125,7		Sulama
Gediz göleti	Gölet	1.500.000	347		Sulama
Şenlik göleti	Gölet	730.000	121		Sulama
Üzümlü göleti	Gölet	2.940.000	180		Sulama
Kiçir göleti	Gölet	1.460.000	407		Sulama
Yemişli göleti	Gölet	2.120.000	426 (inşaat)		Sulama
Doğanlar göleti	Gölet	3.200.000	449		Sulama
Kayı göleti	Gölet	1.270.000	409,5		Sulama
Şaphane göleti	Gölet	1.470.000	265		Sulama
Yağmurlar göleti	Gölet	2.298.000	469,8		Sulama
Karacakaş Göleti	Gölet	1.090.000	238		Sulama
Kozluca Göleti	Gölet	831.751	268		Sulama
Çukurca Göleti	Gölet	2.500.000	731		Sulama
Emet Göleti	Gölet	1.673.000	103		Sulama
Çamlıca Göleti	Gölet	3.874.000	1257		Sulama

B.1.2. Yeraltı Suları

Kütahya ili Susurluk Havzası, Sakarya Havzası ve Gediz Havzasında yer almaktadır. Kütahya ilinin toplam yeraltısuyu potansiyeli 279,79 hm³/yıl olup bu rezervin 153,92 hm³/yılı tahsis edilmiştir.

Çizelge B.18- Su Kullanım Amacı
(DSİ, 2021)

Su Kaynağının Cinsi	Kullanım amacı ve kullanılan miktar,hm3/yıl			
	İçme ve kullanma suyu	Sanayi	Sulama suyu	Toplam
Yeraltısuyu	45,94	44,95	63,03	153,92

Çizelge B.19– Yeraltı suyu potansiyeli
(DSİ, 2021)

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
Yeraltısuyu	279,79

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Kütahya ilinde su taşıyan en önemli akifer alüvyonlardır. Kütahya ve Köprüören ve Altıntaş taraflarında alüvyon birimlerin yayımları kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda yayılım göstermektedir.Kütahya'nın kuzeybatısında Ören köyü ile güneydoğusunda Belkavak köyü arasında kalan alanda bulunmaktadır. Kütahyanın Aslanapa ve Altıntaş ilçeleri boyunca bu birimi görmek mümkündür. Simav ve Gediz taraflarında da en önemli akifer Kuvaterner yaşlı alüvyonlardır.

Mesozoyik yaşlı kalkerler ise Aslanapa'nın kuzeyinde Pullar ve Bayat köylerinden itibaren güneye doğru Tokul ve Pınarcık köylerine kadar yer yer farklı birimleri keserek yayılım gösterirler. Neojen yaşlı kireçtaşları ve kongolomeralar da Kütahya'da geniş alanlar kaplarlar.

Simav taraflarında yer alan Paleozoyik yaşlı şistler ile Paleojen yaşlı granit-granodiyorit birimler geniş yayılım sahip olduklarından mevsimlik kaynak boşalmalarına sahiptirler.

DSİ 3. Bölge Müdürlüğü tarafından aylık ve 6 ayda bir olmak üzere yeraltısuyu seviye gözlemi yapılmakta olup, Kütahya genelinde yeraltısuyu seviyelerinde kuraklık dönemleri dışında düşüş gözlemlenmemektedir.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

İlimizde 37 adet yerüstü ve 43 adet yer altı istasyondan belirli periyotlarda numune alınmaktadır.

Çizelge B.20- 2022 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları
(Tarım İl Müdürlüğü, 2023)

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/ Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun					
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonucu arı YSKY (Tablo-5)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)		Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
								x	y		
Yer Üstü	Gediz Nehri Abide Köprüsü			x		43-001			29,30333722875	38,926502080586	3
Yer Üstü	Gediz Nehri Erdoğmuş Köprüsü			x		43-002			29,414573801	38,96802640551	3
Yer Üstü	Çavdarhisar Baraj Gölü Set Önü			x		43-003			29,589117507144	39,1777370927	4
Yer Üstü	Kayaboğazı Baraj Gölü Köy Önü			x		43-004			29,617428172946	39,442226132951	3
Yer Üstü	Kocaçay Güzelyurt Köprü			x		43-005			29,565900077304	39,500160855079	4
Yer Üstü	Emet Çayı Yenice Köprü			x		43-009			29,22391433762	39,297811720397	3
Yer Altı	Aslanpa-çeşme suyu Aslanpa girişindeki Çeşme	x				43-015			29,875659804737	39,231230820963	23
Yer Altı	Aslanapa – Esenköy Hasan TUNÇ'un tarlasındaki Kuyu Suyu			x		43-020			29,913994	39,215733	81
Yer Altı	Aslanapa-Bezirgan köyü Köy Medanındaki Çeşme suyu	x				43-022			29,814856429107	39,1582907359	502
Yer Üstü	Simav-Simav Çayı Simav Eynal Yolu Üzerindeki köprü			x		43-023			28,987448108692	39,12138365324	8
Yer Altı	Ahmetoluğu Köyü köy Girişi köy girişindeki kuyu			x		43-027			30,057277541531	39,538006713618	7

Yer Üstü	Göynükören Köyü Porsuk Nehri Kütahya			x		43-028			30,038203271736	39,349699403512	7
Yer Altı	Merkez Gelin Kayası Çeşme	x				43-035			29,977385263821	39,31556843131	7
Yer Üstü	Domanıç Karaköy Ilıcaksu Deresi			x		43-036			29,510199916784	39,718209037117	6
Yer Altı	Tavşanlı Karaköy Girişindeki Çeşme	x				43-037			29,406227629645	39,512838013665	130
Yer Altı	Hisarcık Gediz Karayolu 6. Km. Çeşme	x				43-039			29,2533257916	39,22579497557	2
Yer Üstü	Altıntaş Girişi Aksaz Mevki			x		43-040			30,127730746232	39,081804208834	10
Yer Üstü	Simav Yeşilköy Deresi			x		43-045			29,020463	39,082051	4
Yer Altı	Simav - Leylekkürü Mevkii Kuyu Suyu			x		43-047			28,997588495504	39,096765142866	7
Yer Üstü	Kütahya - Ağaçköy Regülatörü			x		43-048			30,066288163114	39,3798479317	5
Yer Altı	Tavşanlı - Moymul, Bayrambaşı Mevkii Kuyu Suyu			x		43-049			29,467821	39,550763	32
Yer Altı	Aslanapa – Terziler Köyü Kuyu			x		43-052			29,827023	39,191861	3
Yer Üstü	Hisarcık - Kocaçay Eski Gediz Yolu			x		43-053			29,236539626983	39,24650523309	3
Yer Altı	Tavşanlı - Örenköy İl Özel İdare Kuyusu			x		43-054			29,718008	39,524131	8
Yer Altı	Dumlupınar - Üç Mevkii Mahmut Çeşmesi	x				43-056			29,970953495645	38,8592516952	8
Yer Altı	Ilıcaksu Deresi			x		43-057			29,646992	39,771514	3
Yer Üstü	Altıntaş Zafertepe Çalköy Göleti			x		43-058			30,05762804781	38,914851513437	2
Yer Altı	Eski Gediz - Hasarardı Çeşmesi	x				43-060			29,423605094383	39,040875611324	2
Yer Altı	Aslanapa - Yalnızsaray Köyü Çami Yanındaki Çeşme	x				43-062			29,850198	39,241392	47
Yer Altı	Kütahya Geven Köyü Çeşme	x				43-063			29,884948965108	39,509775934903	6
Yer Altı	Çavdarhisar – Hacıkebir Köyü Kuyu			x		43-064			29,666097	39,222868	250

Yer Altı	Gediz- Üzümlü Beldesi Aziz EKER Kuyusu			x		43-065			29,241665492 509	38,882448573 671	7
Yer Altı	Gediz - Akçaalan Köy Girişindeki Çeşme	x				43-066			29,39948	39,076637	4
Yer Altı	Simav - Yeşilçam Köyü Girişindeki Çeşme	x				43-068			28,778815429 071	39,165172227 388	41
Yer Altı	Simav - Çitgöl Beldesi Meradaki Çeşme	x				43-069			28,932773482 135	39,135205194 209	2
Yer Altı	Emet - Sarıayak Köyü Hacı Yusuf Çeşmesi	x				43-070			29,331635565 988	39,342281386 32	10
Yer Altı	Altıntaş Seviğin Köyü	x				43-072			30,175958	39,14475	45
Yer Altı	Şaphane – Üçbaş Köyü	x				43-074			29,268853325 054	38,993985915 954	2
Yer Altı	Pazarlar - Üçoluklar Mevkii	x				43-076			29,117426532 931	38,980900431 661	84
Yer Altı	Kütahya - Uluköy	x				43-077			30,149209	39,485935	24
Yer Üstü	Domaniç Soğucak			x		43-078			29,401121	39,751828	6
Yer Üstü	Simav - Külcü Köyü Simav Çayı			x		43-079			28,96876	39,371173	4
Yer Üstü	Tavşanlı - Emet Çayı			x		43-080			29,19374	39,487609	5
Yer Altı	Şaphane- Karamanca Köyü			x		43-081			29,080446917 248	39,057863935 849	3
Yer Üstü	Hamzabey Deresi			x		43-082			28,964546	39,250168	3
Yer Üstü	ALTINTAŞ- YEŞİLYUR T			x		43-083			29,9299	38,960864	2
Yer Altı	Kütahya Sabuncupına r Köyü Çeşme	x				43-084			30,188137154 929	39,559900678 136	7
Yer Altı	Simav Güneyköy Köyü	x				43-085			28,949126	39,169124	25
Yer Üstü	Kütahya Sırören Giriş Kaynak Su			x		43-086			30,000125	39,613144	2
Yer Üstü	Gediz Kayaköy Giriş			x		43-087			29,297691178 772	39,128811041 26	2
Yer Altı	Büyükaslıha nlar Giriş Çeşme	x				43-088			30,020642	38,899973	15
Yer Altı	Seyitömer Okul Önü Çeşme	x				43-089			29,886139	39,615926	10
Yer Üstü	Akpınar Girişi Köprü Porsuk Nehri			x		43-090			30,092253547 078	39,574838422 123	11

Yer Altı	Gediz Gümüşlü Giriş Çeşme	x			43-091			29,46418199245	38,978221520919	26
Yer Üstü	Murat Çayı			x	43-092			29,56727068927	38,973169634252	2
Yer Üstü	Sofça			x	43-093			30,162098269816	39,620041428497	5
Yer Üstü	Simav Kalkan			x	43-095			29,087471	39,088828	3
Yer Altı	Tavşanlı Aliköy	x			43-096			29,662439074342	39,482053326563	33
Yer Üstü	Emet Esatlar			x	43-097			29,605194	39,340872	8
Yer Altı	Tavşanlı Dudaş	x			43-098			29,625847	39,384844	2
Yer Altı	Kayaboğazı Giriş	x			43-099			29,614566	39,364376	2
Yer Altı	Esatlar Gül Çeşme	x			43-100			29,603553531481	39,335746923271	11
Yer Altı	Tavşanlı Karlı	x			43-101			29,658558230717	39,214611682536	80
Yer Üstü	Emet Köprücek			x	43-103			29,32033809442	39,370118633669	8
Yer Üstü	Bacılar			x	43-104			29,234220114138	39,386632686819	4
Yer Üstü	Hasanlar Barajı			x	43-106			29,14467088198	39,259758317542	2
Yer Altı	Yüylük	x			43-107			29,902197580726	38,925125756912	3
Yer Altı	Saraycık	x			43-108			29,848408693262	38,984144790254	2
Yer Üstü	Çöğürtlen Deresi			x	43-110			29,326645358787	39,464947261135	12
Yer Üstü	Böçen Kocası			x	43-111			29,444675590295	39,734304043071	6
Yer Altı	Böçen Çeşmesi	x			43-112			29,43382392894	39,730446770394	81
Yer Üstü	Domanıç Kırık Deresi			x	43-113			29,533274876939	39,706252836513	2
Yer Üstü	Selkisaray Köprü			x	43-114			30,096242076736	38,881638803607	5
Yer Üstü	Kayaboğazı Baraj Gölü			x	43-115			29,61220476454	39,358587908323	6
Yer Üstü	Simav Gölü			x	43-116			28,935572424495	39,151591386632	5
Yer Altı	Gediz Aliğa	x			43-117			29,473975906389	39,036842242928	17
Yer Üstü	Canbulat Deresi			x	43-118			29,463450683478	38,94118663149	3
Yer Altı	Simav Yaygın Giriş Çeşme	x			43-119			29,024884850269	38,910571470977	3
Yer Altı	Şaphane Giriş Çeşme	x			43-120			29,175348017928	39,017097959644	2
Yer Üstü	Kureşler Deresi			x	43-121			29,810494162079	39,319525247161	6
Yer Üstü	Pazarlar Orhanlar			x	43-122			29,075195151997	38,917584178227	55
Yer Üstü	Kureşler Barajı			x	43-123			29,836024830758	39,308512876417	8
Yer Üstü	Genişler Köyü Dere			x	43-124			30,1214290966	39,0291293611	6

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

İl genelinde endüstrinin yayıldığı alanlar ağırlıklı olarak Merkez İlçede olup Gediz ve Tavşanlı İlçelerinde bulunan Organize Sanayi Bölgeleri olduğu gibi, Tavşanlı İlçesi ağırlıklı olmak üzere İl genelinde yayılı birçok madencilik faaliyeti bulunmaktadır. Özellikle Emet-Hisarcık İlçelerinde faaliyet gösteren ve Eti Maden İşletmelerine ait bor madeni ve borik asit fabrikası bunların başında gelmektedir.

Endüstri Merkez ilçede seramik ve porselen üretimi başta olmak üzere tekstilden cam sektörüne kadar birçok farklı sektörde üretim faaliyetleri sürdürülmektedir. Bu faaliyetlerden endüstriyel su kullanımı en fazla olan haliyle seramik ve porselen üretimi olup diğer sektörlerde de farklı proseslerde endüstriyel su kullanımı mevcuttur.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Kütahya Belediyesi Merkez Atıksu Arıtma Tesisi 2018 yılında faaliyete geçen evsel nitelili atıksuların arıtılmasına uygun olarak tasarlanmış bir tesistir. 2022 yılında Kütahya Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisinden alıcı ortama deşarj edilen atıksu miktarı 25.049.910 m³/yıldır. Deşarj noktası koordinatları X=502250.663 Y=4367293.555 tir.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Örtü altı tarımda yaklaşık 2000 da alanda damlama sulama gübrelere kullanılmaktadır. Diğer alanlarda normal gübreler kullanılmaktadır. Tarla Tarımı ve Hububatta yoğun olarak yabancı ot mücadelesi için herbisitler, Zabrus zararlısı ve çayır tırtılı için insektisitler kullanılmaktadır. Meyve Yetiştiriciliğinde Monilya hastalığı için Fungusit, İç Kurdu için ise insektisitler yoğun olarak kullanılmaktadır.

B.3.2.2. Diğer

İlimizde vahşi depolama sahası yoktur.

B.4. Denizler

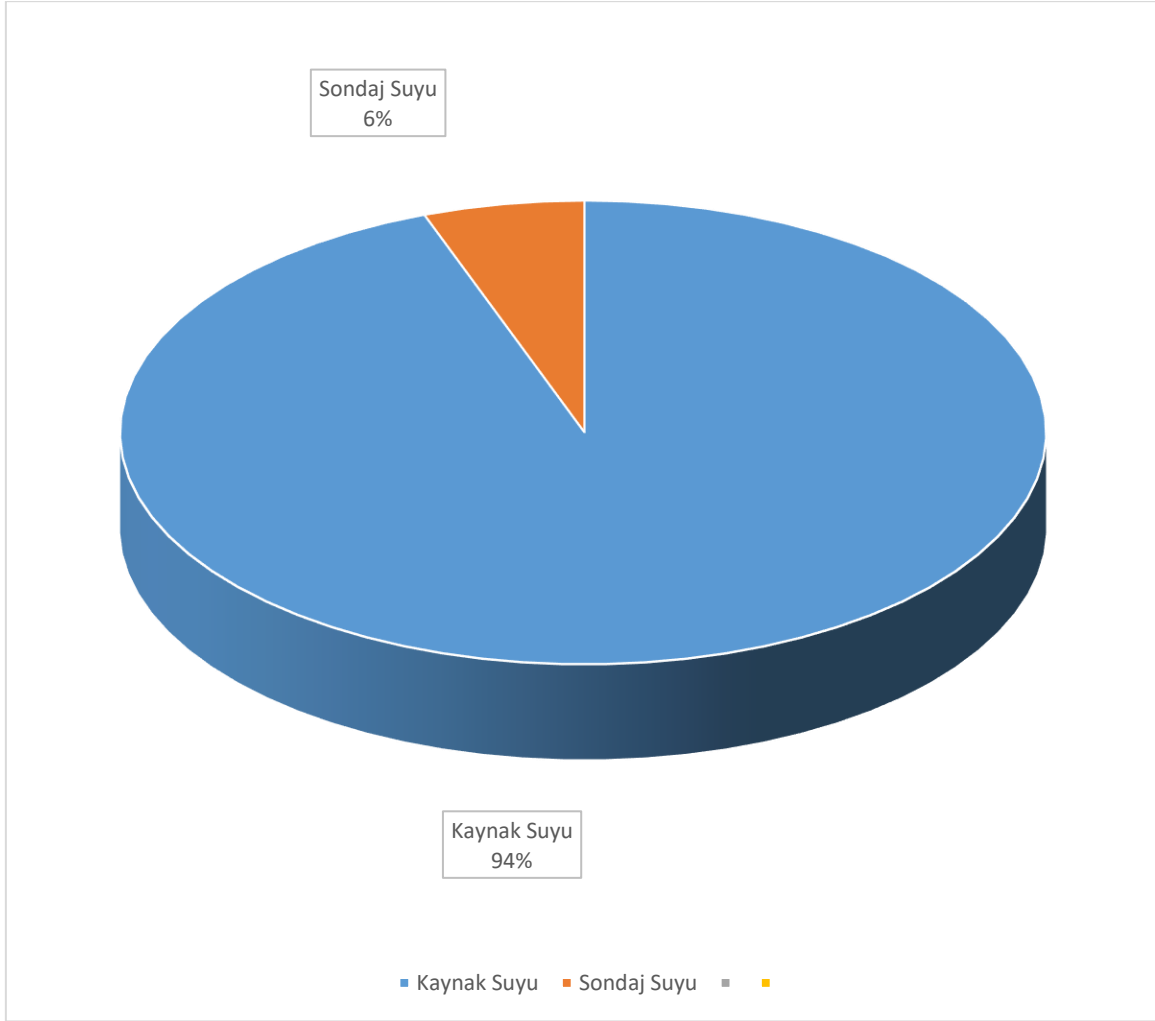
İlimizin denize kıyısı yoktur.

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Belediyemiz tarafından temin edilen su kaynak ve sondaj suyu olup yüzeysel su kullanılmamaktadır. Temin edilen su evsel amaçlı olup küçük sanayi tesisleri haricinde sanayi tesislerine su belediyemiz tarafından sağlanmamaktadır.

Grafik B.24- 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı
(Kütahya Belediyesi, 2023)

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Çizelge B.21-Su Temini
(Kütahya Belediyesi 2023)

1 İlçe Bazında İçme ve Kullanma Suyu					
Belediye Adı: KÜTAHYA BELEDİYESİ					
İlçenin 2021 yılı nüfusu 258.592 kişi					
Dışarıdan gelen nüfus hareketinin ilçe nüfusuna etkisi (yazlık/kışık nüfus oranı): Suriyeli mülteciler yaklaşık 2000 civarında					
Yıllık Ortalama Mevcut Su İhtiyacı: 18.777.473 m ³ /yıl					
Mevcut Tesislerin Durumu:					
Yapı	Kapasitesi		Yeterli	Yetersiz	Ortalama Yaş (yıl)
Kaynak Yapısı (Kaptaj)	890	lt/sn	yeterli		
İletim Hattı	11	Km	yeterli		33
Terfi Merkezi	2530	kW	yeterli		33
Depo	38600	m ³	yeterli		
Şebeke	553.914	km	yeterli		
Arıtma Tesisleri (Varsa)	YOK	m ³ /gün veya lt/sn			
Diğer					
2 İlçe Bazında İçme ve Kullanma Suyu Kullanımı					
İlçe merkezi Abone Sayısı: 122.700 abone					
Kişi Başı Günlük Ortalama Su İhtiyacı: ..... (lt/kişi.gün)					
İlçedeki Evsel Amaçlı Temin Edilen Toplam Su Miktarı: 8.599.014 (m ³ /yıl)					
Kayıp – Kaçak Oranı: % 38,3					
İlçedeki Su Şebekesi Ağının Sektörel Dağılımı (m ³ /yıl):					
1-Evsel	: 8.599.014 (m ³ /yıl)				
2-Kamusal	: 417.232 (m ³ /yıl)				
3-Ticaret	: 979.317 (m ³ /yıl)				
4-Turizm	: 52.240 (m ³ /yıl)				
5-Sanayi	: Ticari kullanımın içinde geçmektedir.				
6-Peyzaj	: 1.265.722 (m ³ /yıl) (Park bahçe sulamaları kayıtlarda ibadethanelerle birlikte tutulmaktadır. İkiisi de tahakkuksuz abone diye geçmekte olup ayrı ayrı kayıt altına alınmamış)				
Şebekenin Su Temin Bilgileri:					
Kaynak Adı	Türü	(Pınar, Dere, Irmak,		Temin Koordinatları:	Noktası

	Çay, Göl, Baraj Vb.)	Toplam Kapasitesi (lt/sn)	Kullanılan Miktar (lt/sn)	X	Y
GELİNKAYA KAYNAĞI	PINAR	380	296	4356647.575	757925.676
PORSUK KAYNAĞI	PINAR	450	230	4359953.252	761936.153
AKSU KAYNAĞI	PINAR	35	32	4365070.356	756544.483
KUNDUKVİRAN KAYNAĞI	PINAR	25	12,5	4365258.224	753545.634
E.ÇELEBİ KUYU	YERALTI SUYU	30	6,5	4369464.185	752828.443
UYDUKENT KUYU	YERALTI SUYU	10	2,3	4374605.179	751341.332
PARMAKÖREN KUYU	YERALTI SUYU	30	14	4373470,386	754972.476
NOT: YIL İÇERİSİNDE KAYNAKLARIMIZDA AZALMA OLMUŞTUR.					
Baraj ve Gölet Bilgileri:					
3	Baraj veya Gölet Adı	Kapasitesi (m³)	Kaynak Koordinatları:		
			X	Y	
Depo Bilgileri:					
4	Depo veya Hazne Adı	Kapasitesi (m³)	Depo Koordinatları:		
			X	Y	
	ÖZBEK DEPO	20.000	4364189,421	498670,279	
	SOSYAL KONUTLAR DEPO	10.000	4361237,474	503180,412	
	AKSU DEPO	1000	4362510,974	498252,300	
	HİSAR DEPO	1200	4364846,486	497570,468	
	AYDINLIKEVLER DEPO	200	4364547,729	495321,319	
GÜLTEPE DEPO	200	4364882,880	496327,540		
EVLİYA ÇELEBİ DEPO	3000	4366160,474	493929,331		

	TOKİ DEPO	1500	4371039,330	499572,080		
	ÇAMLICA DEPO	1000	4366320,430	493131,370		
	UYDUKENT DEPO	500	4371814,750	493300,270		
İçme Suyu Arıtma Tesisi Bilgileri:						
5	Arıtma Tesisi Adı	Proje Kapasitesi (m ³ /gün)	Kullanılan Miktar (m ³ /gün)	Tesis Koordinatları:		
				X	Y	
	YOK					
Atıksu Arıtma Tesisi Bilgileri:						
6	Arıtma Tesisi Adı	Proje Kapasitesi (m ³ /gün)	Ortalama Arıtılan Atıksu Miktarı (m ³ /gün)	Alıcı Ortamın Adı	Tesis Koordinatları:	
					X	Y
	Kütahya Belediyesi AAT	97.705	80.000	PORSUK	4367215,18	501903,41
7 İlçe Bazında Sektörün Ekonomik Durumuna İlişkin Bilgiler						
Su tarifesi: 2,31 TL/m³						
Su faturası tahsilatı (atıksu bedeli de dahil): 3,12 TL						
İçme kullanma ve atıksu işletimi için yıllık enerji maliyeti: 12.117.955,12 TL (2021 YILI)						
Maksimum aylık tüketim (MAT): 1.750.081 (m³/ay) /ortalama aylık tüketim (OAT): 1.564.790 (m³/ay)						
Maksimum tüketimin olduğu ay: ARALIK						
Atıksu bedeli alınıp alınmadığı: ALINIYOR						
Su kaçağıyla ilgili cezaya çarptırılan kişi sayısı: ..... kişi						
Mevcut yapıların dağılımı: 1-Apartman tipi ev: . % İlimizde kayıtlara göre 35.278 mesken nitelikli bina var. 2-Müstakil ev : . % 15.665 adet 1-2 katlı bina, 19.613 adet 3 ve daha fazl katlı bina var.						
8 İlçe Bazında Projeler ve Desteklemeler						
Belediye tarafından kayıp/kaçak oranının minimize edilmesi amacıyla hazırlanmış projelerin sayısı, isimleri ve sonuçları: 1-Yürütülmüş ve tamamlanmış projeler : Depolara debimetre takılması tamamlandı. Parklara ve dini kurumlara sayaç takılması tamamlandı. Scada sistemi kuruldu. 2-Hali hazırda yürütülen projeler: Yeraltı akustik dinlemeler devam ediyor. Basınç kırıcı vanaların alımı yapılıyor. Su kaçağı fazla olan depolar bir kısmı yenilendi. 3-Planlanan projeler: Kalan ömrünü tamamlayan eski içmesuyu depoların yenilenmesi planlanmaktadır. 4-Kayıp/kaçak oranındaki azalma : ..... %						
Belediyeler tarafından hazırlanmış yürütülmekte olan su tüketimine ilişkin bilinçlendirme ve eğitim Projelerinin sayısı ve isimleri : 1-Yürütülmüş ve tamamlanmış projeler : 2-Hali hazırda yürütülen projeler : 3-Planlanan projeler :						

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

İlimizdeki başlıca su kaynakları Gelinkaya Kaynağı 352lt/sn, Porsuk Kaynağı 450 lt/s, Aksu Aksu Kaynağı 30 lt/s, Kundukviran Kaynağı, 20 lt/s, Evliya Çelebi Kuyusu 30 lt/s, Parmakören 1 Kuyusu 33 lt/s, Parmakören 2 Kuyusu 20 lt/s su potansiyeline sahiptir.

B.5.2. Sulama

Çizelge B.22-Sulama

(İl Tarım Müdürlüğü 2023)

Kullanım Şekli	Alan (ha)	Toplam Alan	Toplam Alana Oran
Kültüre Elverişli Arazi			
Sulu Tarım Arazisi(3)	84.265	313.139	% 26
Kuru Tarım Arazisi(1)	228.874		

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Çizelge B.23-Salma Sulama Yapılan Alanlar

Salma sulama yapılan alan (Gölet, Baraj Sulama)	Kullanılan su miktarı (hm ³)	Sulama birliği	Sulama kooperatifi	Sulamadan dönen sular drene ediliyor mu?	Derene edilen su nereye veriliyor
Kütahya Sulaması	4,917		Kütahya Belediyesi		
Çavdarhisar Sulaması	7,535	Tavşanlı Sulama Birliği			
Kayaboğazı Sulaması	14,100	Tavşanlı Sulama Birliği			
Gümeleköy Sulaması	0,930		Gümele Erdoğan Fırdan Sulama Kooperatifi		
Söğüt Sulaması	0,21		Merkez Söğüt Köyü KTK		

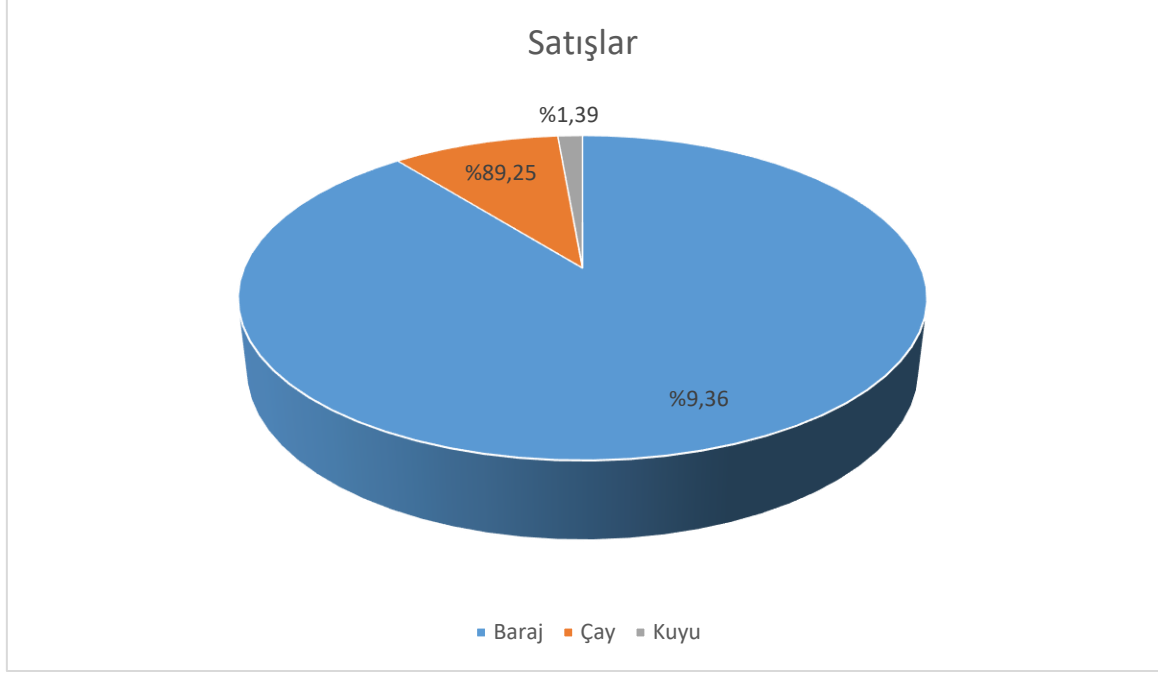
B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Çizelge B.24-Damlama, yağmurlama ve basınçlı sulama yapılan alanlar

Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan (Gölet, Baraj Sulama)	Kullanılan su miktarı (hm ³)	Sulama birliği	Sulama kooperatifi	Sulamadan dönen sular drene ediliyor mu?	Derene edilen su nereye veriliyor
Beşkarış Sulaması	21,270		Altıntaş Belediyesi		
Hasanlar Sulaması	2,200		Hasancık Belediyesi		
Kureyşler Barajı Sulaması					
Şaphane Göleti Sulaması					
Kiçir Göleti Sulaması					
Söğüt Göleti ve Sulaması					
Yağmurlar Göleti Sulaması					

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

İl genelinde endüstrinin yayıldığı alanlar ağırlıklı olarak Merkez İlçede olup Gediz ve Tavşanlı İlçelerinde bulunan Organize Sanayi Bölgeleri olduğu gibi, Tavşanlı İlçesi ağırlıklı olmak üzere il genelinde yayılı birçok madencilik faaliyeti bulunmaktadır. Özellikle Emet-Hisarcık 47 İlçelerinde faaliyet gösteren ve Eti Maden İşletmelerine ait bor madeni ve borik asit fabrikası bunların başında gelmektedir. Endüstri Merkez ilçede seramik ve porselen üretimi başta olmak üzere tekstilden cam sektörüne kadar birçok farklı sektörde üretim faaliyetleri sürdürülmektedir. Bu faaliyetlerden endüstriyel su kullanımı en fazla olan haliyle seramik ve porselen üretimi olup diğer sektörlerde de farklı proseslerde endüstriyel su kullanımı mevcuttur. Çelikler Seyitömer E.Ü.A.Ş.de proses suyu olarak 15.823.860 ton su kullanılmıştır. Kullanılan suların 10.556.910 tonu Enne Barajı geri kalan 5.266.950 ton ise Kayaboğazı'ndan temin edilmiştir. Proseste soğutma suyu olarak kullandığımız miktar ise 6.902.130 ton'dur. Polat E.Ü.A.Ş.de proses suyu olarak 740 m³/gün su kullanılmıştır. Proseste kullanılan su kuyu suyundan temin edilmektedir. Çelikler Tunçbilek E.Ü.A.Ş.de proses suyu olarak 1.660.000 ton su kullanılmıştır. Kullanılan su Adranos Çayından temin edilmiştir.

Grafik B.25– 2022 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı
(Termik Santraller, 2023)

Çelikler Seyitömer E.Ü.A.Ş.de proses suyu proseste soğutma suyu olarak kullandığımız miktar ise 6.062.003 ton'dur. İşletmede proses atık suları endüstriyel arıtma tesislerinde arıtıldıktan sonra sisteme verilerek proseste tekrar kullanılmaktadır. Bundan dolayı işletmede alıcı ortama herhangi bir deşarj olmamaktadır.

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

- Eger HES projesi :2.31 MW Kurulu Güç, 7.17 GWh Üretim (İşletme)
- : Kayaköy HES projesi :2.56 MW Kurulu Güç, 8 GWh Üretim (İşletme)
- : Haymeana I HES projesi :9.60 MW Kurulu Güç, 37.99 GWh Üretim (İşletme)
- : Haymeana II HES projesi :2.5 MW Kurulu Güç, 10.04 GWh Üretim (İnşaat)
- : Karaköy HES projesi :1.49 MW Kurulu Güç, 6.53 GWh Üretim (İnşaat)

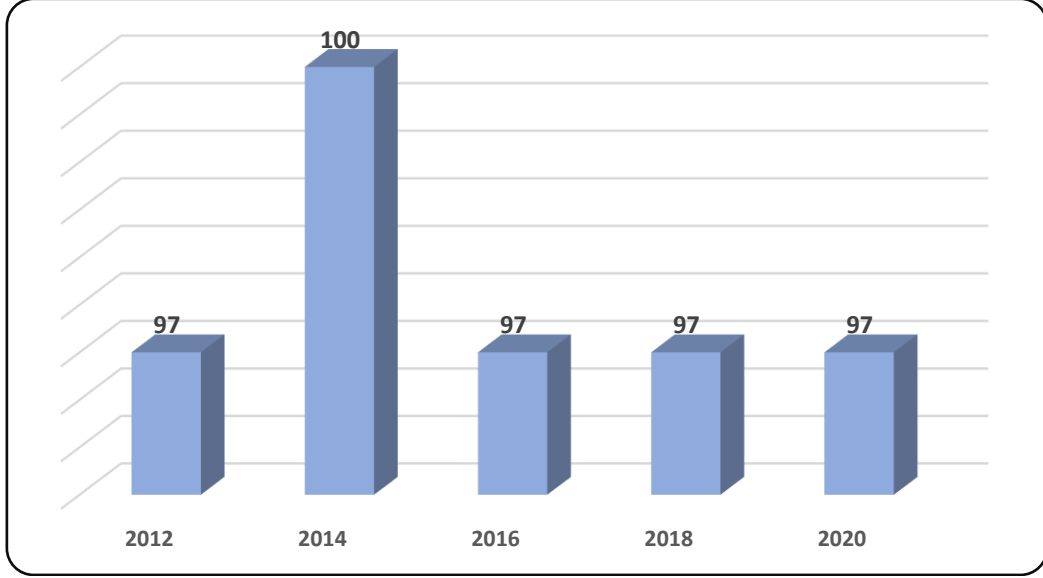
B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

2021 yılında 1.265.722 (m³/yıl) Park bahçe sulamaları kayıtlarda ibadethanelerle birlikte su kullanılmıştır. İki de tahakkuksuz abone diye geçmekte olup ayrı ayrı kayıt altına alınmamış)

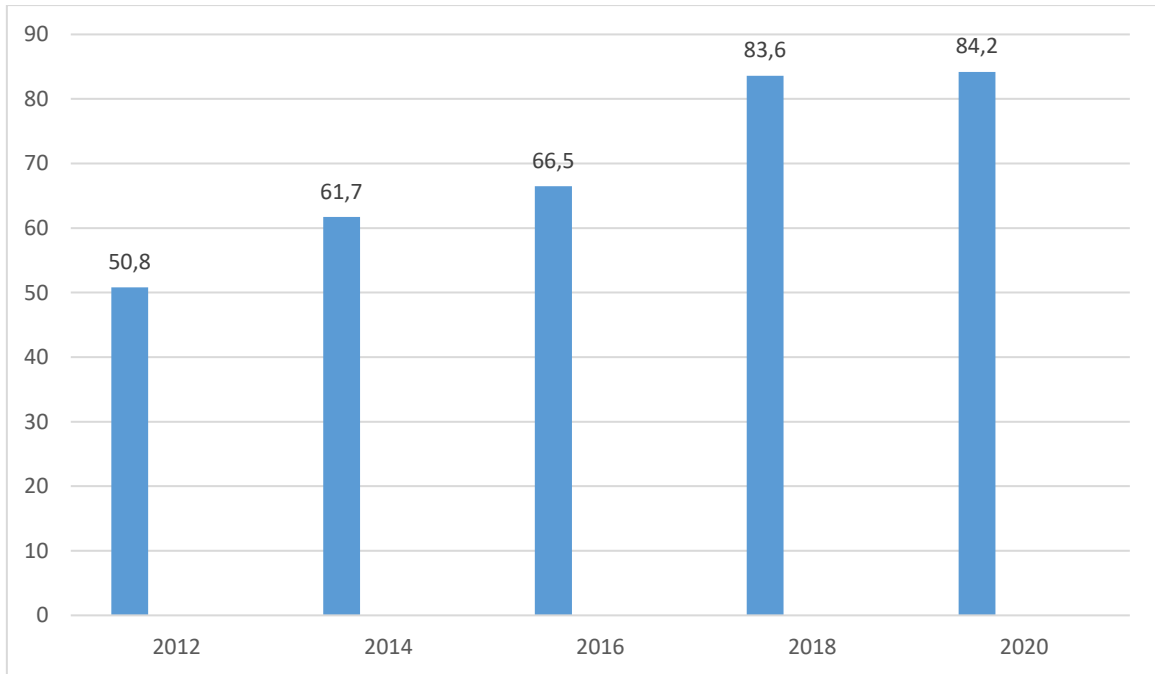

B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

Grafik B.26– Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı
(TÜİK, 2023)

Grafik B.27– Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı
(TÜİK, 2023)

Çizelge B.25– 2022 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu

(Kaynak, yıl)

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasite (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı (var/yok)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/gün) 22(%100 KM)
	Var	İnşa/p lan aşama sında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri							
İl Merkezi	MERKEZ	X			X	X	97.705 ton/gün		17.780.470	Y=50225 0.663 X=43672 93.555		266.784	80
	İLİCA	X				X	800		292.000	Y=24881 9.278 X=43857 50.184		4000	-
	ÇELİKLER SEYİTÖMER	X					9600			YOK			96
	ÇELİKLER SEYİTÖMER	X					200			YOK			0,024
İlçeler	ALTINTAŞ	X			X	X	512			Avşar Deresi		5334	
	SİMAV	X				X	5400		62,5 lt/sn	669409 4330857		26070	
	TAVŞANLI	X				X	9900 ton/gün		9900 ton/gün	Y:45386 4,81 x:43823 80,80		72000	2
	ÇELİKLER TUNÇBİLİK	X			X		7440			Y:45418 9,46 x:43881 67,38			270
	GEDİZ	X				X	8000			Gediz Nehri		23082	
	DOMANIÇ	X			X	X	10000 kişi			723724 4407132		4477	

TUNÇBİLE K	X				X		5542			713084 4390085		5531	
ŞAPHANE	X				X		2500			Şaphane Çayı		3031	
HİSARCIK	X				X	X	506			Kocaçay Deresi		5112	

SAİS Bilgileri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimiz tarafından ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü Laboratuvar, Ölçüm ve İzleme Dairesi Başkanlığı'nca oluşturulan Sürekli İzleme Merkezinden (- <https://sim.csb.gov.tr/>) elde edilebilir

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

İl genelinde toplamda 5 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmakta olup bunlardan Kütahya Organize Sanayi Bölgesi ve Kütahya 30 Ağustos Organize Sanayi Bölgesi Merkez İlçede bulunmaktadır. Bunların dışında halihazırda faaliyette olan Tavşanlı Organize Sanayi Bölgesi ve Gediz Organize Sanayi Bölgelerinin yanısıra tüzel kişilik olarak kurulu ancak henüz fiziki kuruluşu tamamlanmamış olan ve Altıntaş İlçesinde bulunan Altıntaş Zafer Organize Sanayi Bölgesi'nin kuruluşu ile İlin endüstriyel üretim potansiyelinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Çizelge B.26– 2022 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu
(ÇŞİDİM, 2023)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (m ³ /gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/yıl)	Deşarj Ortamı
Kütahya OSB	Faaliyette	5.000	Var	Endüstriyel	43.140	Porsuk Çayı
Kütahya 30 Ağustos OSB	Faaliyette	2.500	Yok	Endüstriyel	38.660	Porsuk Çayı
Kütahya 30 Ağustos OSB	Faaliyette	2.000	Yok	Evsel/Kentsel	25	Porsuk Çayı
Tavşanlı OSB	Faaliyette	1.000	Yok	Evsel/Kentsel	5	Örencik Deresi
Gediz OSB	Mevcut Değil (Altyapısı Gediz Belediye AAT'ye Bağlı)	-	-	-	-	Gediz Belediyesi AAT'ye Bağlı
Kütahya Altıntaş Zafer OSB	Mevcut Değil (OSB Kurulum Aşamasında)	-	-	-	-	-

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

İlimiz genelinde Atıksu Bilgi Sistemine kayıtlı **358** adet tesis olup bu tesislerden **50**'sinde atıksu arıtma tesisi bulunmaktadır. Geriye kalan 308 tesis ise bulunduğu konumdaki altyapıya bağlı yada sadece fiziksel çökeltim yaparak atıksularını geri dönüşümlü olarak kullanan işletmelerdir. Atıksu arıtma tesisi bulunan **50** işletmeden, bulunduğu konumdaki altyapıya bağlı yada atıksularını geri dönüşümlü olarak kullanan **12** işletmeden işletme dışındaki **37** tesisin ise Atıksu Deşarj konulu Geçici Faaliyet Belgesi veya Çevre İzni bulunmaktadır. Bu tesislerden 24'ü için Proje Onayı dosyası hazırlanarak kurumumuzca onaylanmış geriye kalan tesisler için de Proje Onay Muafiyeti verilmiştir. İlimiz genelinde bulunan atıksu arıtma tesisi yada atıksuyunu geri dönüşümlü olarak kullanan **83** adet tesise AAT Kimlik Belgesi düzenlenmiştir. Ayrıca faaliyetinden kaynaklanan proses atıksularının geri dönüşümlü olarak kullanan tesisler için Üniversitelerin Çevre Mühendisliği Bölümleri tarafından hazırlanan teknik raporlar kurumumuzca incelenmekte ve 2018/14 sayılı Atıksu Arıtma/Derin Deniz Deşarjı Tesisi Proje Onayı Genelgesi kapsamında İl Müdürlüğümüze değerlendirilmektedir.

İlimizde bulunan Merkez İlçe dahil **13** ilçe belediyesinden **8**'inin atıksu arıtma tesisi mevcut ve çalışır durumda olup geriye kalan **5** belediyenin proje çalışmaları devam etmektedir. Münferit sanayi tesislerinden ise **29** tesisin atıksu konulu Çevre İzni mevcuttur. İlimiz Gediz Havzası, Susurluk ve Sakarya Havzası sınırları içinde kalmakta olup havza izleme faaliyetleri kapsamında dönemsel olarak atıksu deşarjı olan tesislere yapılan ani denetimlerde izleme numuneleri alınmaktadır.

2022 yılı içerisinde atıksu konusunda toplamda **110** ayrı denetim gerçekleştirilmiş olup yapılan denetimlerin **4**'ünde tespit edilen uygunsuzluklar sebebiyle bu işletmelere toplamda **789.130 TL** İdari yaptırım uygulanmıştır.

Çizelge B.27– 2022 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı (ÇŞİDİM, 2023)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	Çevre İzni/GFB Bulunan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi	49	23
Belediye	13	8
Evsel	7	7

B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi

Bu kısımda, sadece ilde bulunan düzenli depolama tesislerinde oluşan sızıntı sularının toprağı ve suları kirletmemesi için alınmış önlemler belirtilmelidir. Eğer mevcut ise haritada gösterilmelidir.

İldeki düzenli depolama tesisine ilişkin ayrıntılara bu kısımda değil “C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)” bölümünde değinilmelidir.

B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı

Kütahya Belediyesi Merkez Atıksu Arıtma Tesisi'nde Porsuk Baraj Gölü Özel Hükümleri'ne uygun olarak arıtılan atıksuyun büyük bir kısmı içme suyu havzasında yer alan Porsuk Barajı'na yüzey ve yeraltı suyu besleme amaçlı deşarj edilmektedir. Bir kısmı da tesisimizde yangın söndürme suyu ve ekipman temizliğinde kullanılır.

Kütahya Belediyesi Merkez Atıksu Arıtma Tesisi evsel nitelikli atıksuların arıtımına göre tasarlandığından yalnızca evsl nitelikli atıksu kabul edilmektedir. Dolayısı ile endüstriyel nitelikli arıtma çamuru oluşmamaktadır. Oluşan evsel nitelikli arıtma çamurları tehlikesiz atık olup Atık Yönetimi Yönetmeliğı Ek 4 Atık Listesine göre 19 08 05 kodlu atık olarak kabul edilmektedir. Tesisimizde oluşan arıtma çamurları solar kurutma ünitelerimizde ortalama % 70 kuruluğa ulaşarak lisanlı geri dönüşüm tesislerine gönderilir.

Çizelge B.28– 2022 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu
(ÇŞİDİM, 2021)

ARITILDIKTAN SONRA BERTARAF EDİLEN ATIKSU DURUMU							
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
20.795.396							20.795.396

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

Çizelge B.29- 2022 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler
(Kaynak, yıl)

1. Sıra No	2. Tespit Edilmiş Kirlenmiş Sahanın Yeri(İlçe/Mevki)	3. Kirlenmenin Oluş Şekli	4. Sürecin Bulunduğu Aşama*	5. Temizleme Kararı Alınan Sahadaki Hedef Kirleticiler Gösterge Parametreleri	6.Uygulanan/Uygulanacak Olan Temizleme Yöntemi
YOK					

*Saha Örnekleme ve Analiz Planı, Birinci Aşama Değerlendirme, İkinci Aşama Değerlendirme, Temizleme, İzleme

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi

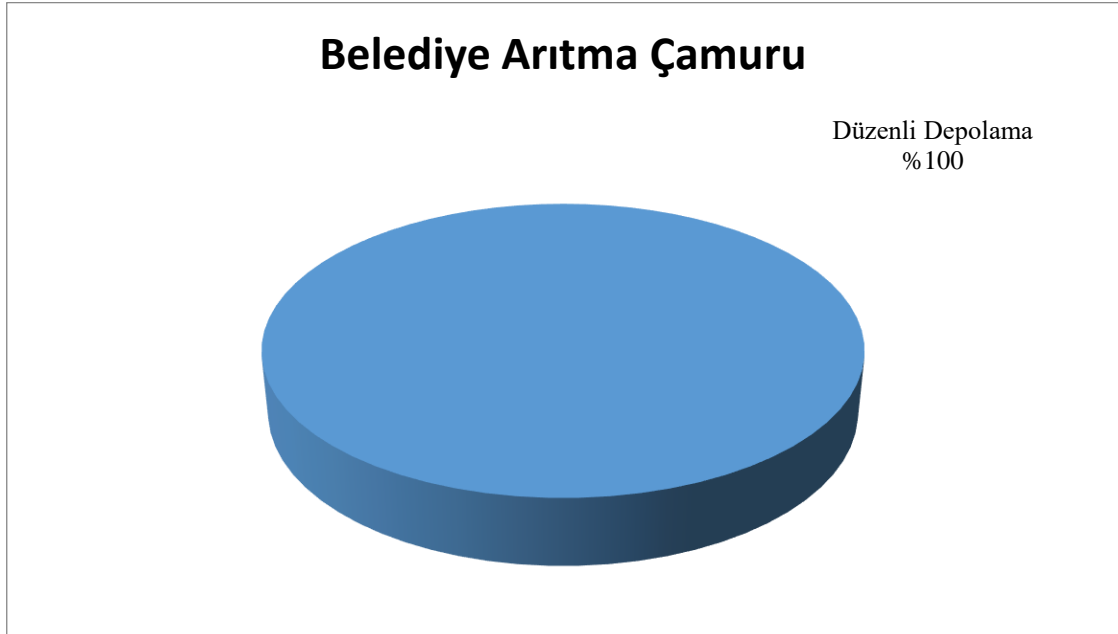
Atıksu arıtma tesislerinde, arıtma işlemi sırasında çıkan çamur, arıtma tesisleri için büyük sorun olmaktadır. Arıtma tesisi çıkış suyu kalitesini arttırmak ve çamur sorununu çözebilmek amacıyla; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı AB Katılım Öncesi (IPA) hibe yardım programından yararlanılmıştır. İnşaatı tamamlanan atıksu arıtma tesisimizin kesin kabulü 27 Aralık 2018 tarihinde yapılmıştır. Atıksu arıtma tesisimizde çamur stabilizasyonunu sağlamak amacıyla, anaerobik çamur çürütme tankları kullanılmaktadır. Bu tanklarda çamurun çürütülmesi sağlanırken, aynı zamanda biyogazda elde edilmektedir. Elde edilen biyogazın kojen motorlarında yakılması ile elektrik enerjisi üretilmektedir. Kojen motorlarının egzozundan elde edilen ısı enerjisi ile de çürütme tanklarının ısıtılması ve güneş ile çamur kurutma ünitesinde çamurun alttan kurutulması sağlanmaktadır. Çamur çürütme tanklarından çıkan çamur önce dekantörlerde %25 KM oranına, sonrasında ise güneş ile çamur kurutma seralarında %70 KM oranına ulaşmaktadır. Hali hazırda güneş ile çamur kurutma seralarında kurutulmak üzere depolanan çamur, düzenli depolama alanına gönderilmektedir. Depolanan çamur, Tehlikesiz Atıklar Toplama Ayırma Belgesi bulunan Gübre Sanayi'nde kullanılmaktadır.

Çizelge B.30-Parametreler

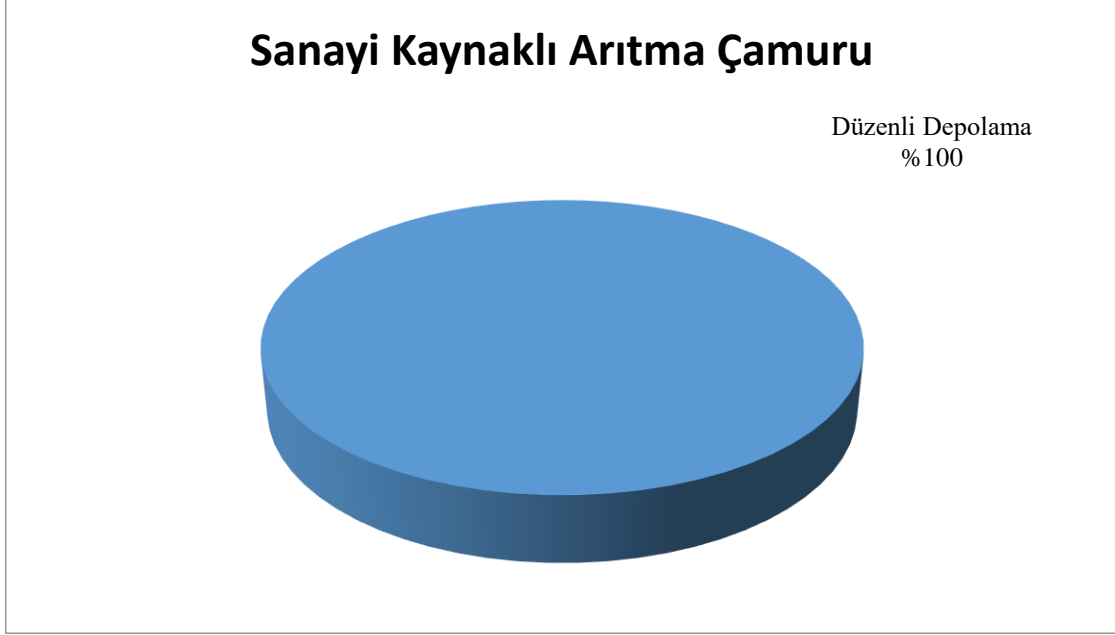
Parametre	Deney Metodu	Birimi	Ölçülen Değer
Nem	TS 9546 EN 12880	%	7,39
Kül	TS EN 12879	%	51,07
Uçucu Organik Madde	TS EN 12879	%	48,93
Klor	TS EN 10304-1	%	<0,16
Alt Isıl Değer (orijinal bazda)	TSE CEN/TS 16023	Kj/kg	10050
Alt Isıl Değer (kuru bazda)	TSE CEN/TS 16023	Kj/kg	8924

Çelikler Seyitömer Termik Santrali işletmemizde 2022 yılı su tasfihanesi, S11 endüstriyel atıksu arıtma tesisi ve evsel paket arıtma tesisinden çıkan arıtma çamurları miktarı 40.666 tondur. Bu arıtma çamurları atık barajında düzenli depolama yöntemi ile depolanmaktadır.

Çelikler Orhaneli Tunçbilek Elektrik Üretim A.Ş. Tunçbilek Termik Santrali Atıksu Arıtma Tesisinden kaynaklanan arıtma çamuru 2022 yılın işletmede 130 günlük bir üretim olmuştur(rehabilitasyon yatırımları kapsamında). Bu kapsamda bertarafa gönderilecek miktarda endüstriyel arıtma çamuru oluşmamıştır.

Grafik B.28- 2022 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi
(Belediyeler, 2023)

Grafik B.29- 2022 yılında sanayiden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi
(Termik Santraller, 2023)

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

Bilgi Alınamadı.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Çizelge B.31- 2022 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

(Tarım İl Müdürlüğü, 2023)

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	24.414	313.139
Fosfor	10.030	
Potas	2.250	
TOPLAM	36.694	

Çizelge B.32- 2022 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)

(Tarım İl Müdürlüğü, 2023)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Zararlılarla Mücadele için	12,84	64.200
Herbisitler	Yabancı ot ile Mücadele için	78,83	26.277
Fungisitler	Hastalıklarla Mücadele için	42,48	10.620

Rodentisitler	Fare Zararlılarıyla Mücadele için	2,83	707
Nematositler	Kök Zararlılarıyla Mücadele için	----	----
Akarisitler	Kırmızı örümceklerle Mücadele için	1,88	940
Kışlık ve Yazlık Yağlar	Kabuklu Bit Zararlılarıyla Mücadele için	-----	-----
Diğer	Burada belirtilmeyen diğer pestisitler	3,09	1.030
TOPLAM	Pestisitlerle Mücadele	141,95	103.774

Çizelge B.33- 2022 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları
(Kaynak, yıl)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Zararlılarla Mücadele için	12,84	64.200
Herbisitler	Yabancı ot ile Mücadele için	78,83	26.277
Fungisitler	Hastalıklarla Mücadele için	42,48	10.620
Rodentisitler	Fare Zararlılarıyla Mücadele için	2,83	707
Nematositler	Kök Zararlılarıyla Mücadele için	----	----
Akarisitler	Kırmızı örümceklerle Mücadele için	1,88	940
Kışlık ve Yazlık Yağlar	Kabuklu Bit Zararlılarıyla Mücadele için	-----	-----
Diğer	Burada belirtilmeyen diğer pestisitler	3,09	1.030
TOPLAM	Pestisitlerle Mücadele	141,95	103.774

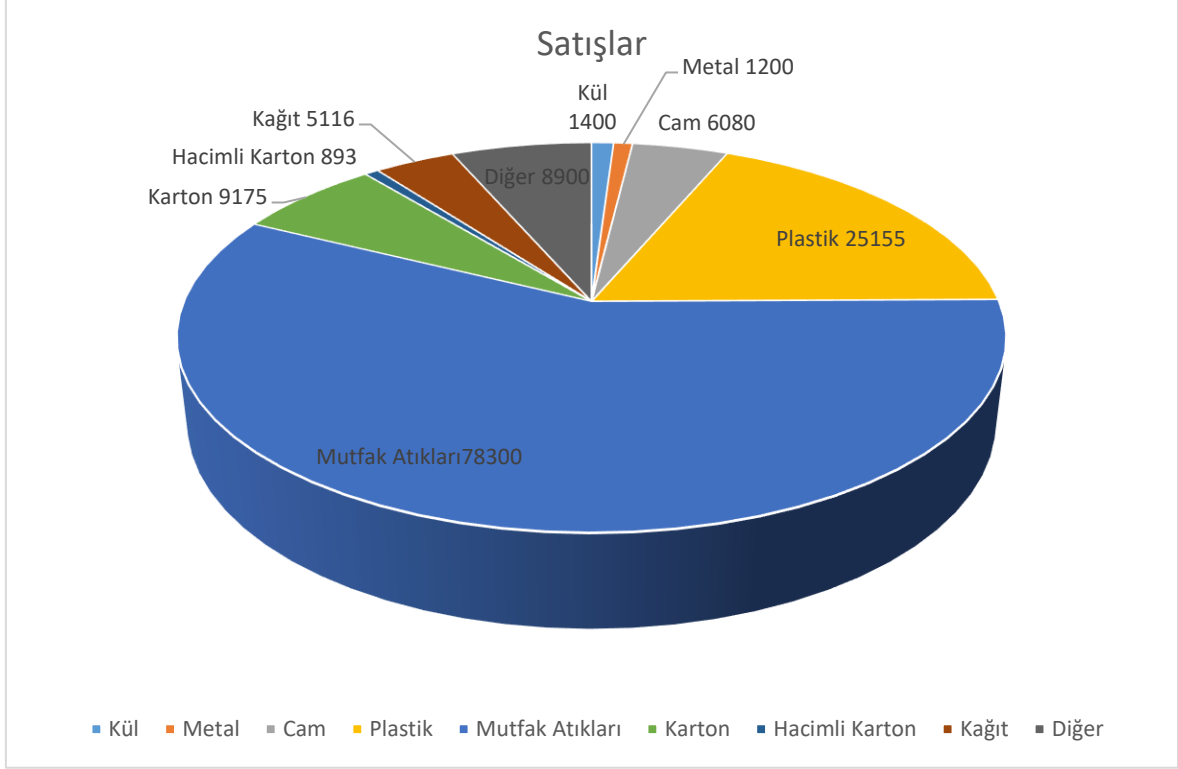
B.8. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar

- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
- Kütahya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- DSİ
- Kütahya Belediye Başkanlığı
- Kütahya Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
- <https://sim.csb.gov.tr/>

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları

Grafik C.30- 2022 yılı itibariyle katı atık karakterizasyonu
(KÜKAB, 2023)

Çizelge C.34- 2022 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri (KÜKAB, 2023)

Büyükşehir/İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Büyükşehir Belediyesi / Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Birlik Üyesi Olmayan İlçe Belediyeleri	Nüfus* (*)		Toplanan Atık Miktarı (ton/gün)		Sıfır atık yönetim sistemi çerçevesinde kaynağında ayrı toplanan Atık Miktarı (ton/gün)	Tesis İşletmecisi (*) (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))*	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi Türü				
			Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Düzenli Depolama Öncesi Yapılan Ön İşlem (Mekanik Ayrırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon, ATY vb.)	Atık Yakma	Depo Gazından Enerji Üretimi	Diğer
Kütahya Bel.	X		263.863		210,76	207,84		KÜKAB	X			X	
İl Özel İdaresi	X		117.815		35,59	31,06							
Tavşanlı Bel.	X		73.306		57,30	60,85							
Simav Bel.	X		26.872		12,96	12,46							
Gediz Bel.	X		26.662		22,61	22,55							
Emet Bel.	X		11.431		5,06	6,89							
Domanıç Bel.	X		4.855		4,29	4,97							
Altıntaş Bel.	X		5.258		5,19	5,75							
Aslanapa Bel.	X		1.793		2,31	2,40							
Çavdarhisar Bel.	X		2.099		1,44	1,44							
Hisarcık Bel.	X		4.767		2,09	2,22							
Seyitömer Bel.	X		1.978		1,42	1,64							
Eski Gediz Bel.	X		2.768		1,08	1,37							
Yenikent Bel.	X		2.374		0,87	1,94							
Tepecik Bel.	X		2.647		0,63	0,51							

Kuruçay Bel.	X		1.793	0,32	0,35							
Tunçbilek Bel.	X		4.525	0,75	0,85							
Dumlupınar Bel.	X		1.214	0,65	0,96							
Kuşu Bel.	X		1.952	0,12	0,11							
Pazarlar Bel.	X		3.012	0,70	0,50							
Şaphane Bel.	X		2.853	0,28	0,31							
Akdağ Bel.	X		1.885	0,05	0,05							
Güney Bel.	X		1.555	0,02	0,11							
Demirci Bel.	X		2.383	0,20	0,28							
Çitgöl Bel.	X		3.515	0,10	0,09							
Naşa Bel.	X		1.864	0,19	0,21							
Gökler Bel.	X		2.066	0,08	0,08							
Çukurca Bel.	X		2.099	1,03	0,82							
Balıköy Bel.	X		1.434	0,00	0,00							
İl Geneli			580.638	368,05	368,61							

*TÜİK nüfus verilerinde mevsim ayrımı (yaz/kış) bulunmamaktadır.

*Belediye(B), Özel Sektör(OS), Belediye Şirketi(BŞ) seçeneklerinden uygun olanın sembolünü yazınız.

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

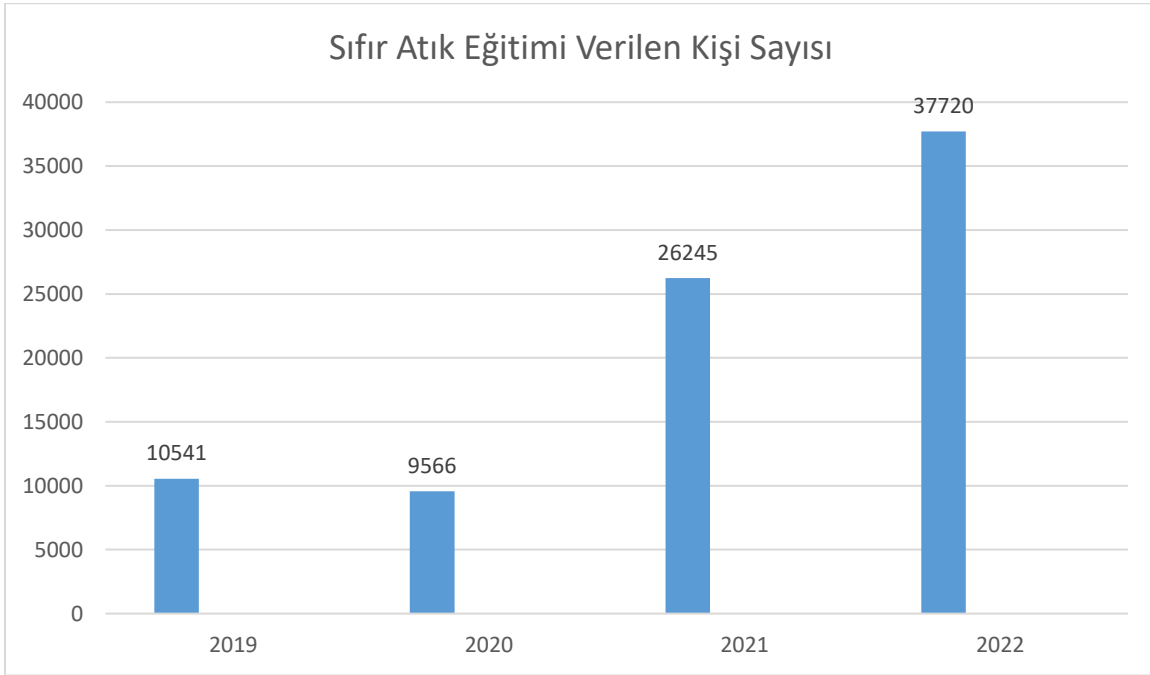
Çizelge C.35– 2022 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi
(Kaynak, yıl)

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m ³ /yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m ³ /yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi		Hafriyat Toprağı Yönetimi
			Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Düzenli Depolama Tesisi Sayısı	Döküm Sahası Sayısı
İl Geneli (Toplam)					

Bilgi Alınamadı.

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

C.3.1. Eğitlimler

Grafik C.31– Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitlimlere katılan kişi sayısı

2022 yılında Sıfır Atık kapsamında il genelinde 37.720 kişiye eğitim verilmiştir.
(ÇŞİDİM, 2023)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

Çizelge C.36– 2022 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri
(ÇŞİDİM, 2023)

Atık Getirme Merkezi (AGM) /Mobil AGM	Belediye/AVM	Atık Getirme Merkezi Sayısı	AGM Alan Bilgisi(m ²)	Toplanan Atık Grupları
Atık Getirme Merkezi	Sera AVM	1	63.000	Kağıt/Karton-Plastik-Cam-Metal
Mobil Atık Getirme Merkezi	Kütahya Belediyesi	14	10	Kağıt/Karton-Plastik-Cam-Metal-atık yağ-atık pil-elektronik atık-
Mobil Atık Getirme Merkezi	Tavşanlı Belediyesi	4	10	Kağıt/Karton-Plastik-Cam-Metal-bitkisel atık yağ-atık pil-elektrik ve elektronik atık
Mobil Atık Getirme Merkezi	Çavdarhisar Belediyesi	1	10	Kağıt/Karton-Plastik-Cam-Metal-bitkisel atık yağ-atık pil-elektrik ve elektronik atık

C.3.3. Sıfır Atık Belgesi Alan ve Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

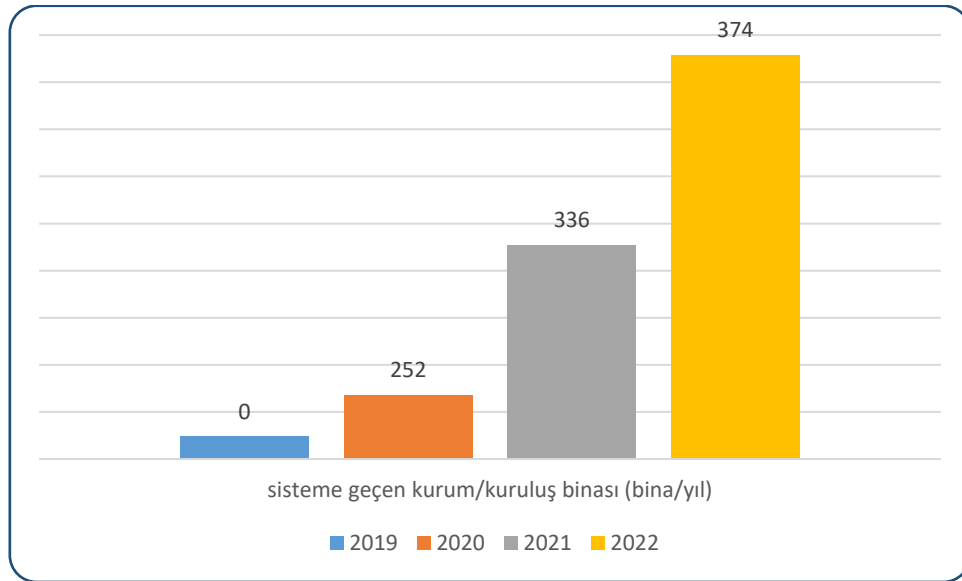
İlde sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan Mahalli İdareler ile kurum/kuruluşlara ilişkin Çizelge C.30 ve C.31 doldurulmalıdır. Yıllar bazında karşılaştırma grafiği (Grafik C.13) oluşturulmalıdır. Yıl bazlı ilerleme grafiği yapılmalıdır.

Çizelge C.37– 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı)

Sıfır Atık Yönetim Sistemine Geçmesi Gereken Mahalli İdareler	İl Genelindeki Toplam Sayı	Sıfır Atık Belgesi Alan Belediye Sayısı
Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus ve üzeri)	-	-
Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus altı)	-	-
Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri	13	28
Belediye Birlikleri	1	1
Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri Dışındaki Diğer Belediyeler	15	15
İl Özel İdareleri Mücavir Alan Dışı	1	1

Çizelge C.38– 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı (ÇŞİDİM, 2023)

Kurum Türü	Toplam Kurum Sayı	Sıfır Atık Belgesi alan bina/yerleşke sayısı
300 ve üzeri Konuta Sahip Siteler	3	2
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisleri	134	83
Alışveriş Merkezleri	4	4
Belediyeler	28	28
ÇŞİD İl Müdürlüğü	1	1
Eğitim Kurumları ve Yurtlar	430	161
Havalimanları	1	1
İl Özel İdareleri	1	1
İş merkezi ve Ticari Plazalar	1	1
Kamu Kurum ve Kuruluşları	152	118
Konaklama İşletmeleri	12	9
Limanlar	-	-
Organize Sanayi Bölgeleri	4	4
Sağlık Kuruluşları	35	29
Tren ve Otobüs Terminalleri	10	-
Zincir Marketler	286	286
Serbest Bölgeleri, Sanayi Siteleri	-	-
Laboratuvarlar, Hukuk Büroları, Dernek, Kooperatif, Çevre Danışmanlık Firmaları ve Meslek Kuruluşları, Tüzel Kişiliğe Sahip Kuruluşlar	6	6
Kafeterya ve Restoranlar	10	1
Kargo Şirketleri	20	20
27/11/2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamında ambalajlı ürün satışı yapan yerler	1	1

Grafik C.32– Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen il genelindeki bina ve yerleşkelerin sayısı (aynı şekilde belediyeler içinde hazırlanmalıdır) (ÇŞİDİM 2023)

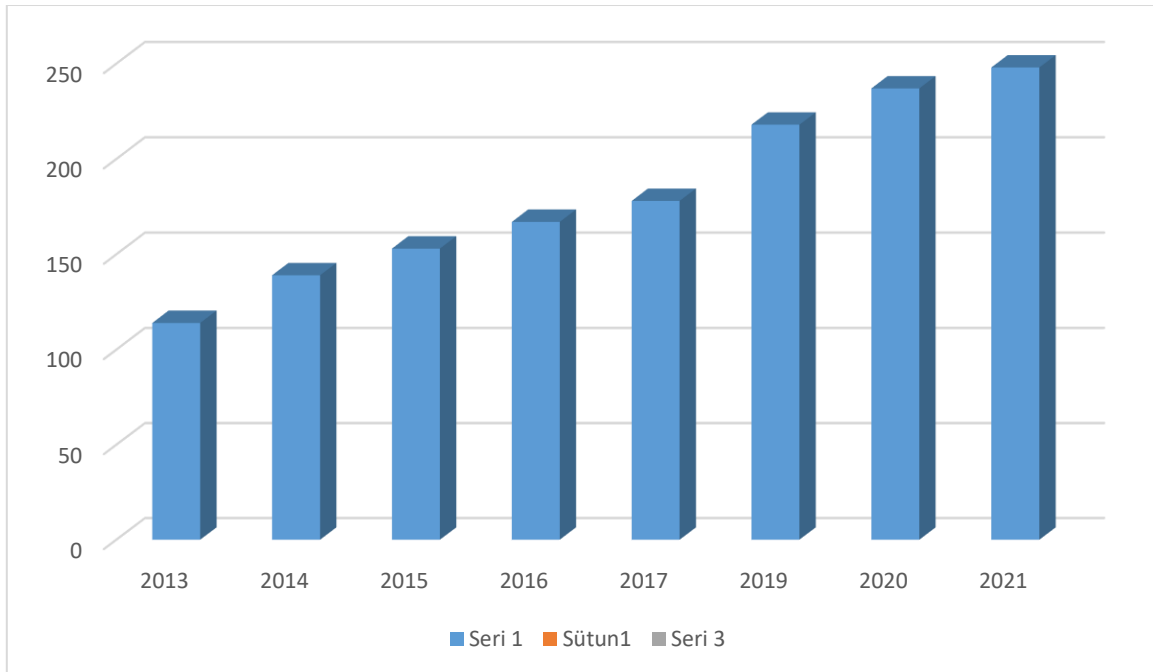
C.4. Ambalaj Atıkları

Çizelge C.39- 2020 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları
(ÇŞİDİM 2023)

Ambalaj Cinsi	Toplanan Ambalaj Atığı Miktarı	Geri Kazanılan Ambalaj Atığı Miktarı
Plastik		835.993
Metal		1.845.221
Kompozit		-
Kağıt Karton		1.444.569
Cam		338
Ahşap		-
Karışık		3.266
Toplam		4.179,387

Çizelge C.40- Kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(ÇŞİDİM, 2023)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	211
Ambalaj Üreticisi Sayısı	24
Tedarikçi Sayısı	13

Grafik C.33- Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(ÇŞİDİM, 2023)

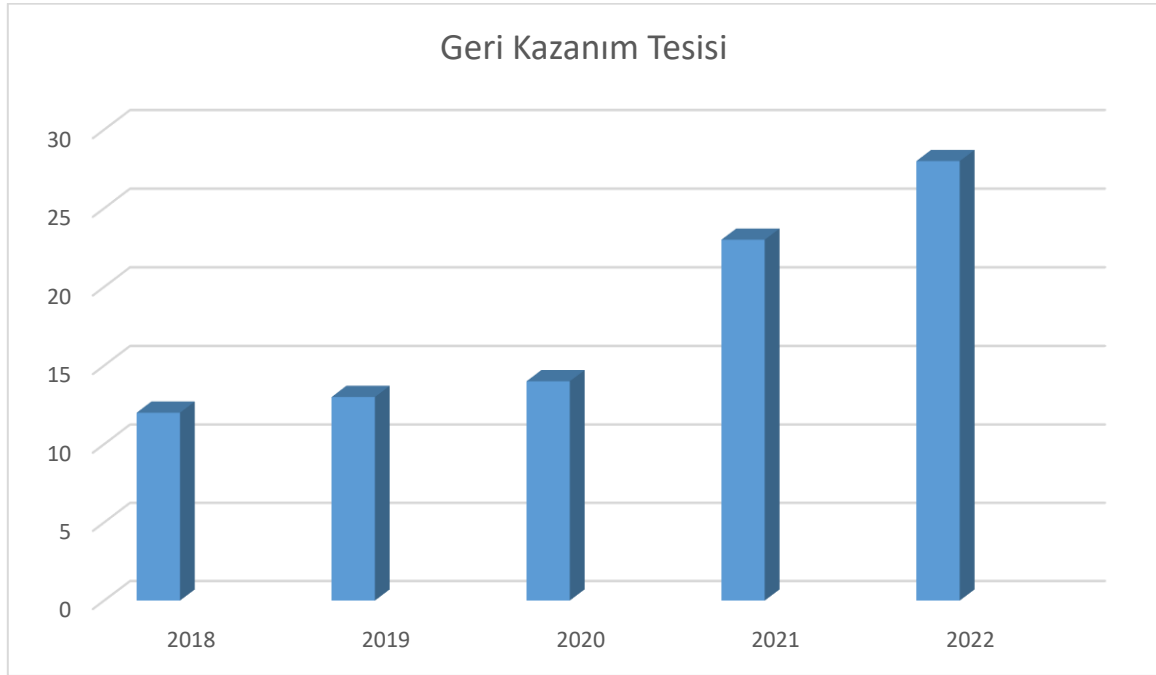
Çizelge C.41- 2022 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı
(e-İzin Uygulaması, 2023)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisleri (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
21	2	1	18

Çizelge C.42- 2022 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(e-İzin Uygulaması, 2023)

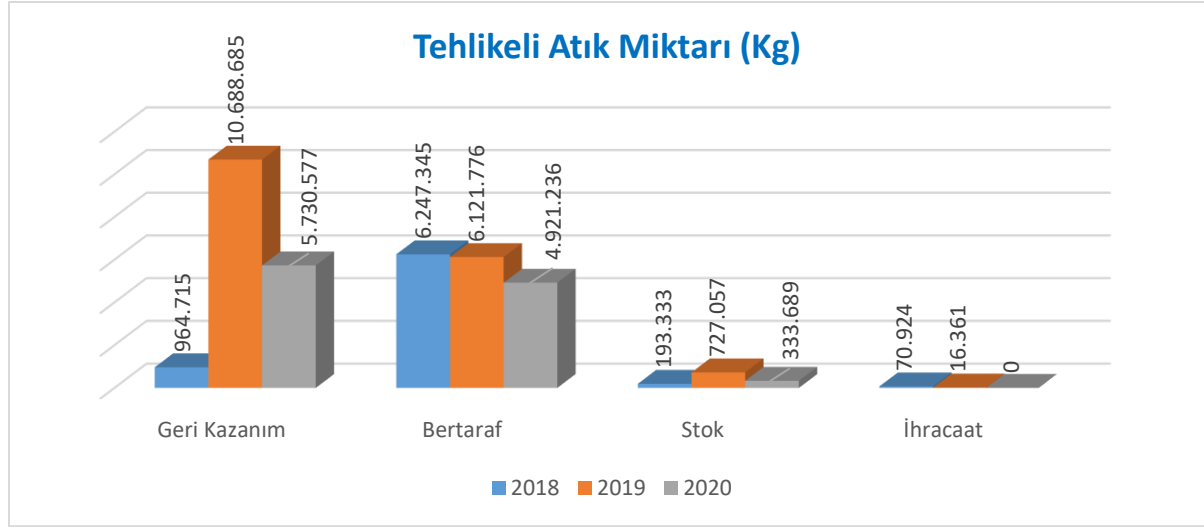
Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisleri (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt- Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
19	8	1					

*Bir geri kazanım tesisi birden fazla ambalaj atığı işleyebileceğinden toplam Geri Kazanım Tesis Sayısı farklı olabilir.

Grafik C.34- Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(ÇŞİDİM, 2023)

C.5. Tehlikeli Atıklar

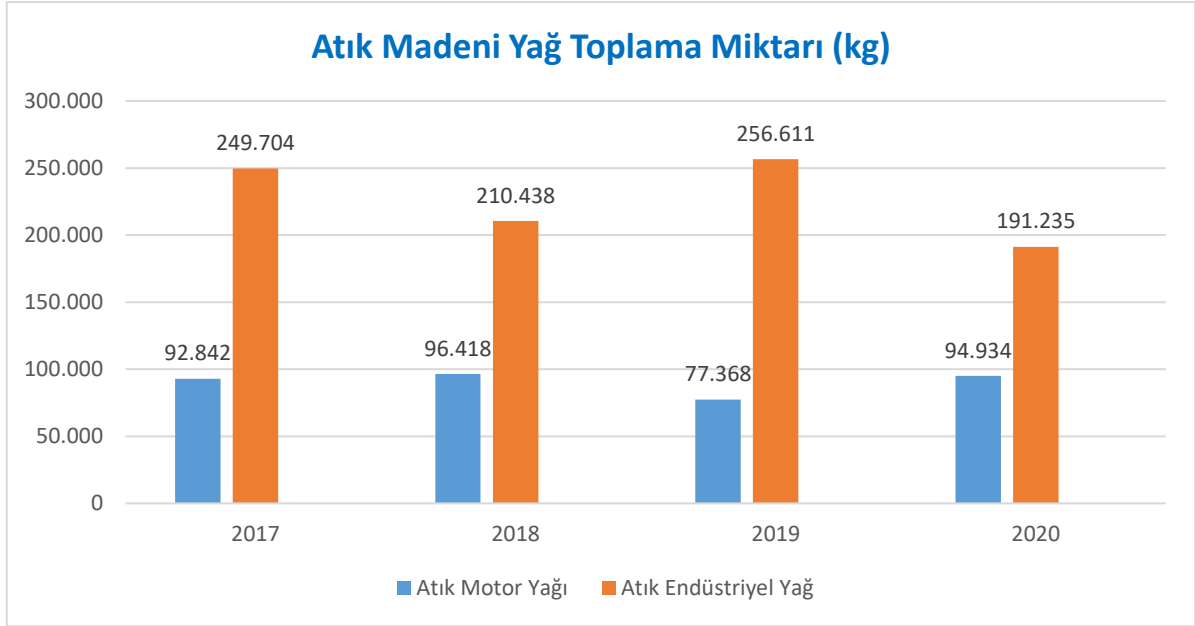
Grafik C.35– Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2022)

Çizelge C.43- 2020 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	2.347
R2	Solvent (çözücü) ıslahı/yeniden üretimi	10
R3	Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/ geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm süreçleri dahil)	9.760
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	3.535.050
R5	Diğer anorganik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü	11.340
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	272.776
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	1.739.580
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	151.644
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücreli depolama ve benzeri)	4.224.360
D8	D1 ile D7 ve D9 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri yoluyla atılan nihai bileşiklerin veya karışımların oluşmasına neden olan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen biyolojik işlemler,	171
D9	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen fiziksel-kimyasal işlemler (örn: buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	646.840
D10	Yakma (karada)	46.564
D15	D1 ile D14 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atığın üretildiği alan içinde geçici depolama (ara depolama tesisleri ve toplama işlemi hariç)	3.131

*Atık Beyan Sisteminde yer alan tehlikeli atık verisi, atık üreticilerinin gerçekleştirdikleri beyanlardan oluşmakta olup edilen yılda atık üreticisinin tesisinde oluşan ve geri kazanım/bertaraf amacıyla atık işleme tesisine gönderilen tehlikeli atık verisini içermektedir.

C.6. Atık Yağlar

Grafik C.36– Yıllar itibariyle ilinde atık madeni yağ miktarları &
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Çizelge C.44– 2021 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları
(Atık Yönetim Uygulaması, 2022)

Geri kazanım ^{&} (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
273.329	12.840	0	25.446

[&] Ek yakıt olarak kullanım dahildir.

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen atık pil ve akümülatörlerin toplam miktarını gösterir.

Çizelge C.45– Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

2015	2016	2017	2018	2019	2020
95.840	344.918	294.900	274.676	44.890	67.624

*Atık kodları:

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)

160605 Diğer piller ve akümülatörler

160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler

200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler

200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

02/04/2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliğinin ek-4 Atık Listesinde yer alan; “20 01 25 - Yenilebilir sıvı ve katı yağlar” kodu kapsamında değerlendirilen bitkisel atık yağlar ve “20 01 26* - 20 01 25 dışındaki sıvı ve katı yağlar (A)” kodu kapsamında değerlendirilen kullanılmış kızartmalık yağların atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen miktarı ifade etmektedir.

Çizelge C.46– 2020 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler
(ÇŞİDİM, 2023)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis Sayısı ¹	Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesis Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
-	52.463	100	-

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

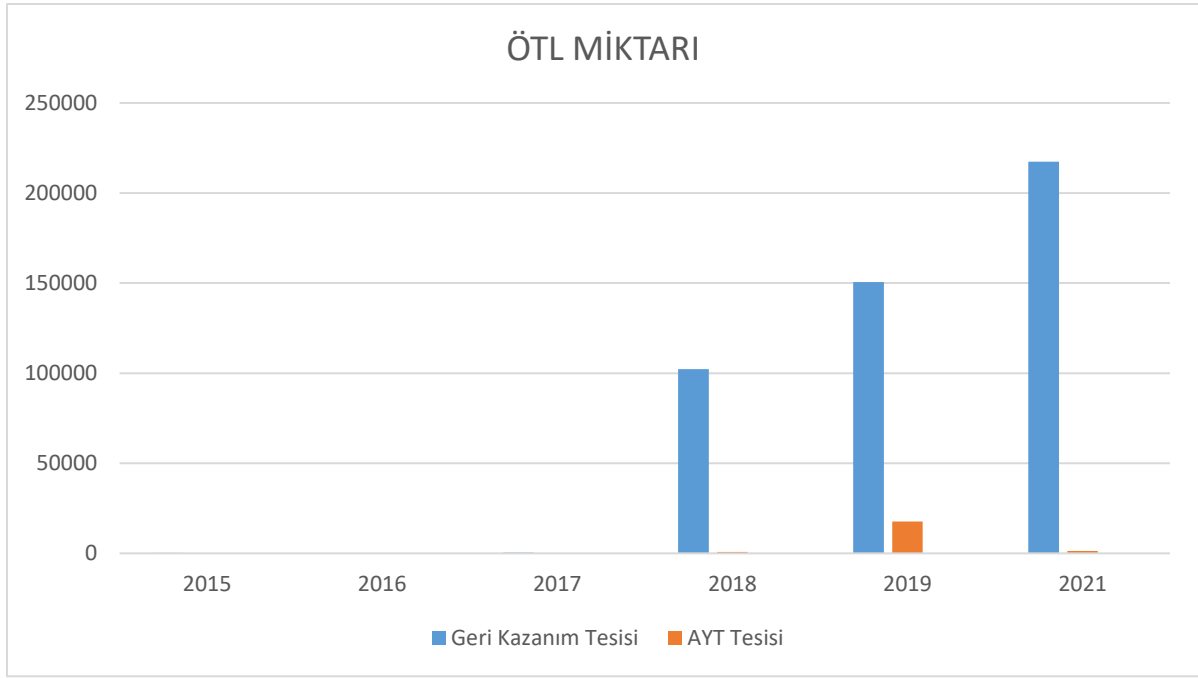
Çizelge C.47– 2020 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler
(ÇŞİDİM, 2023)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesis Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
0	0	0	217.357	0	1.300

Çizelge C.48– Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

	2015	2016	2017	2018	2019	2021
Geri Kazanım Tesisi	240	159	378	102,283	150.630	217357
AYT Tesisi	50	161	60	800	17.600	1.300

Atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen atık pil ve akümülatörlerin toplam miktarını gösterir.

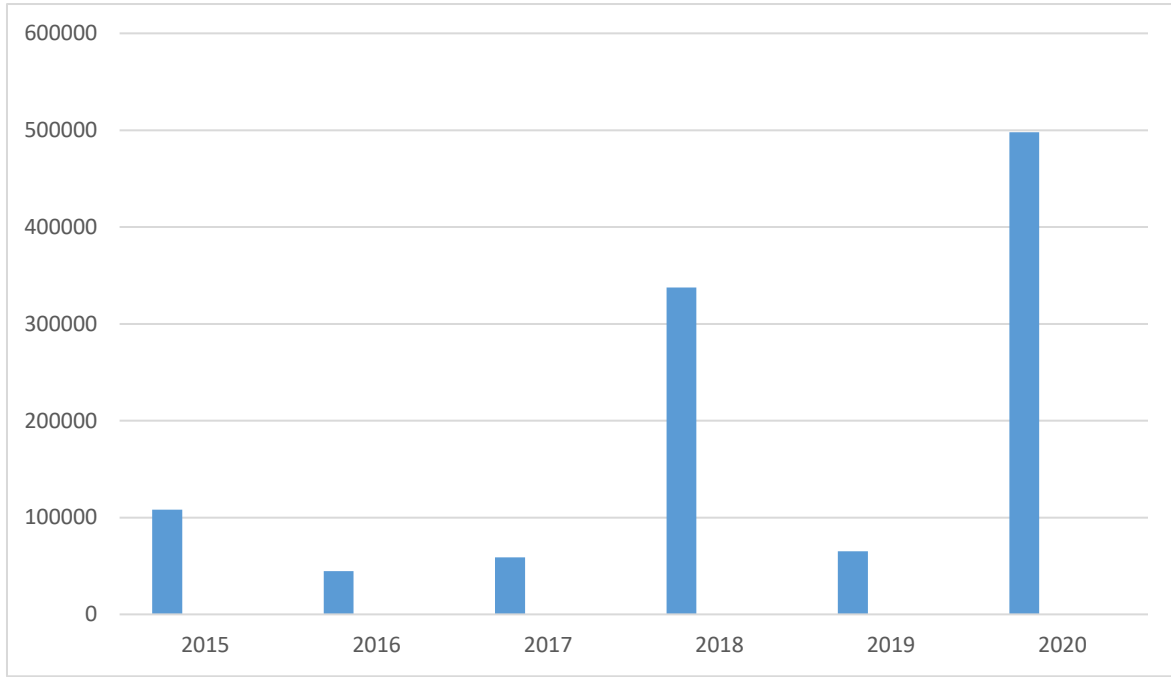
Grafik C.37– Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

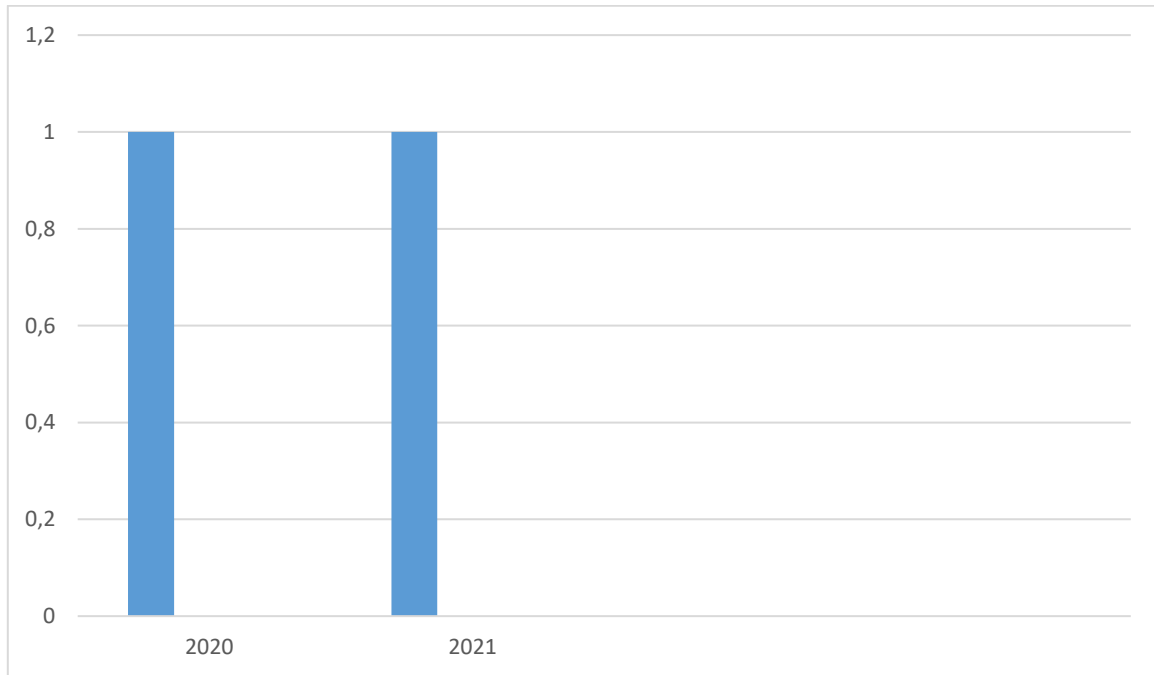
Ulusal strateji ve politikalarımızda göz önünde bulundurularak ülkemiz mevzuatının Avrupa Birliği mevzuatları olan 2012/19/EU, WEEE Direktifine uyumu çerçevesinde “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Yönetimi Hakkında Yönetmelik”, 2011/65/EU, RoHS II Direktifine uyumu çerçevesinde “Elektrikli ve Elektronik Eşyalarda Bazı Zararlı Maddelerin Kullanımının Kısıtlanmasına İlişkin Yönetmelik” olmak üzere iki ayrı yönetmelik düzenlenmiştir. Bahse konu yönetmelikler 26/12/2022 tarihli ve 32055 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup 1/2/2023 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Yönetimi Hakkında Yönetmelikte yapılan düzenleme ile;

- 1/1/2024 tarihine kadar bu yönetmeliğin Ek-1/A’sında yer alan kategorilere dahil olan (büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor ekipmanları, tıbbi cihazlar, izleme ve kontrol aletleri ve otomatlar) elektrikli ve elektronik eşyaları
- 1/1/2024 tarihinden sonra Ek-2/A’sında yer alan kategorilerde sınıflandırılan (sıcaklık değişim ekipmanları, ekranlar, monitörler ve 100 cm²’den büyük yüzeyi olan ekrana sahip ekipmanlar, lambalar, büyük ekipmanlar (en az bir dış boyutu 50 cm’den büyük ekipmanlar), küçük ekipmanlar (50 cm’den büyük dış boyutu olmayan ekipmanlar), bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları (50 cm’den küçük dış boyutu olan ekipmanlar)) tüm elektrikli ve elektronik eşyaları, kapsar.

Grafik C.38- Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (ton)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Grafik C.39- Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı
(KÇŞİDİM, 2023)

Atık Yönetim Uygulaması Kütle Denge Sisteminde (KDS) atık işleme tesislerinin işleme faaliyetlerine yönelik kayıtlarda yer almaktadır. Ancak bu kayıtlar istatistiki değerlendirme çalışmaları devam etmekte olduğundan raporlamalarda kullanılmayacaktır. Bu nedenle Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı, Geri kazanım/bertaraf edilen ÖTL miktarı ancak KDS haricinde bir kaynak gösterildiğinde kullanılabilir.

Çizelge C.49– 2020 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar
(KÇŞİDİM, 2023)

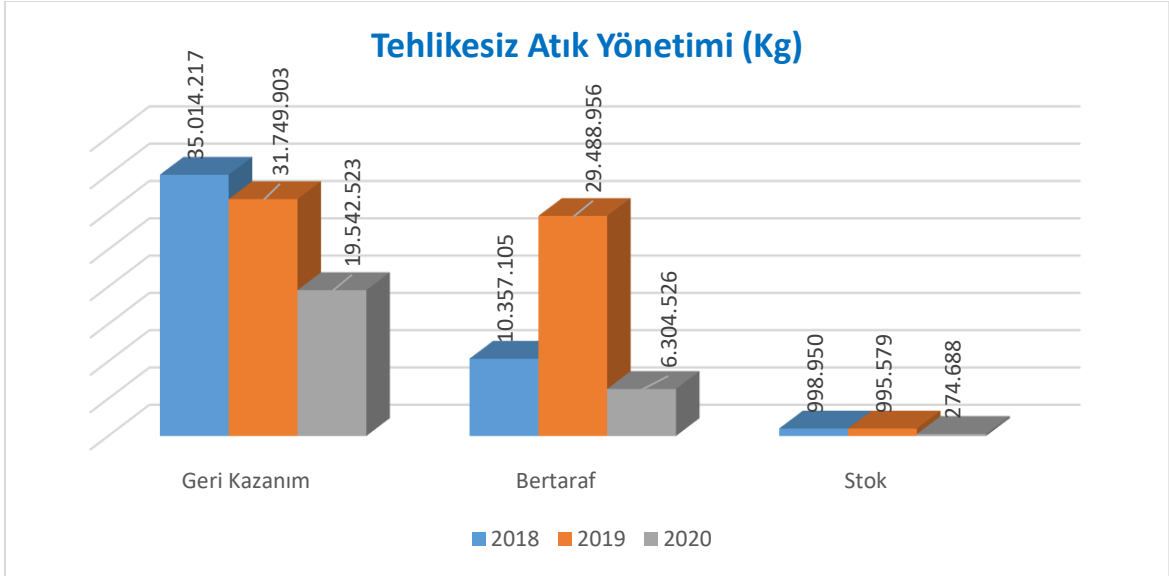
AEEE'nin Biriktirildiği Atık Getirme Merkezleri Sayısı	AEEE'lerin Biriktirildiği Aktarma Merkezleri Sayısı	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	Atık Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriktirilen AEEE Miktarı (ton)	İşlenen AEEE Miktarı (ton)
-	1	1	-	345445

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

Çizelge C.46 – 2021 yılı teslim alınan ÖTA sayısı
(ÇŞİDİM, 2023)

ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	Teslim Alınan ÖTA Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
	4	2		

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Grafik C.40– Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Çizelge C.50– 2020 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	17.320
R3	Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/ geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm süreçleri dahil)	1.065.242
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	2.846
R5	Diğer anorganik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü	657.692
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	17.684.543
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	84.760
R-AHM	Alternatif hammadde	30.120
D1	Toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (örn: düzenli depolama vs.)	3.877.593
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücresel depolama ve benzeri)	2.426.730
D10	Yakma (karada)	197
D15	D1 ile D14 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atığın üretildiği alan içinde geçici depolama (ara depolama tesisleri ve toplama işlemi hariç)	6
-	Stok	274.688

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik”in Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “**Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar**” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır.

Çizelge C.51–2020 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi
(Kaynak, yıl)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi

İlimizde demir çelik sektörü bulunmamaktadır.

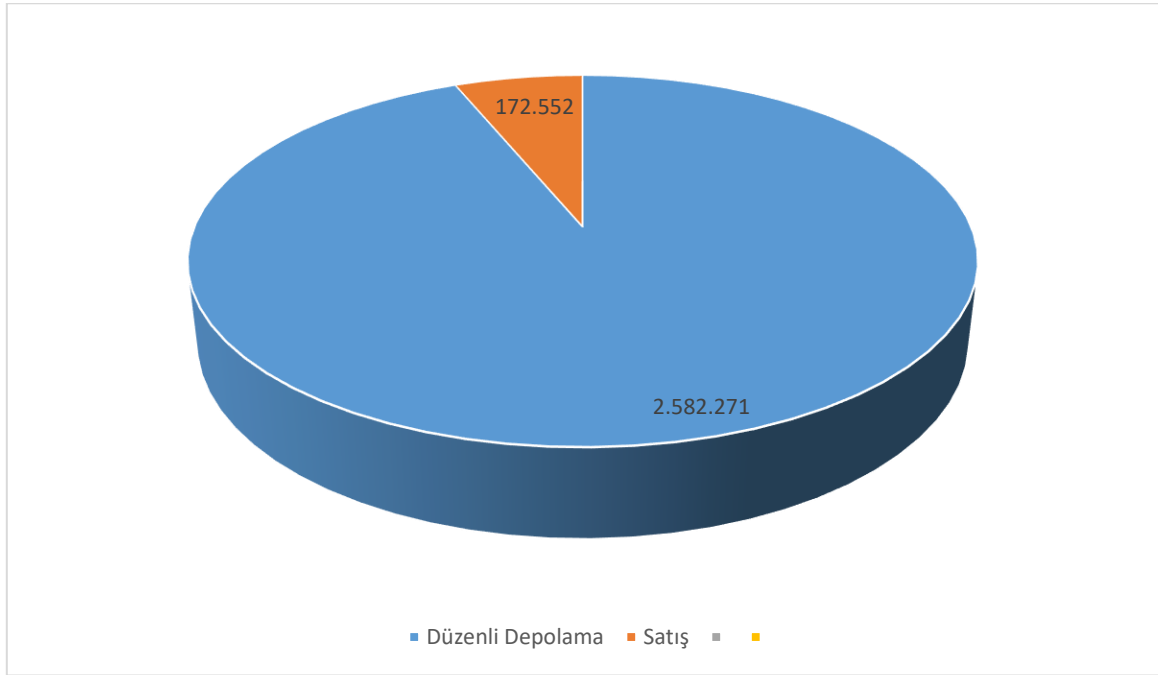

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

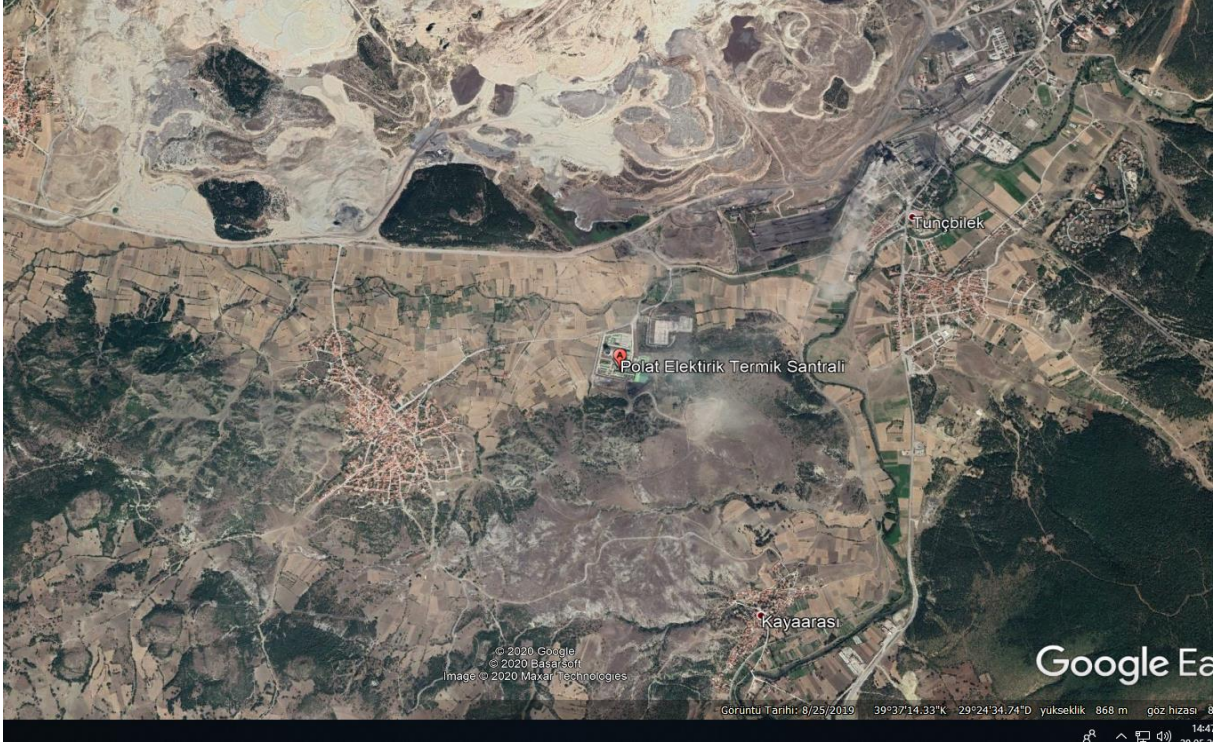
Çizelge C.52- 2021 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı

(Termik Santraller, 2023)

Termik Santralin Adı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf (ton/yıl)
Çelikler Seyitömer Termik Santrali	6.348.010	1.666.685	526.321
Polat Termik Santrali	178.695	14.989	16.963
Tunçbilek Termik Santrali (2021 yılında çalışma olmamıştır.)	1.097.350	148.512	281.352
Toplam	7.624.055	1.830.186	824.636

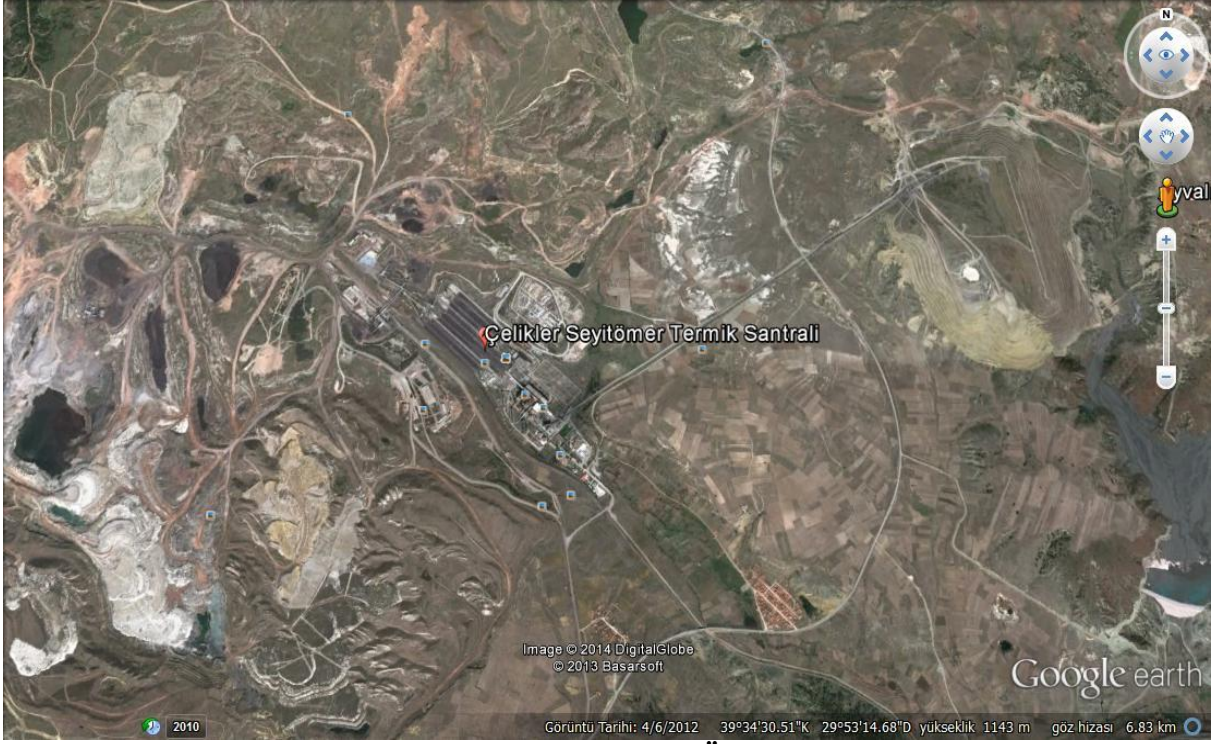
Çizelge C.53– 2021 yılı kül atıklarının yönetimi
(Termik Santraller, 2023)

Harita C.4– Polat-1 Termik Santrali

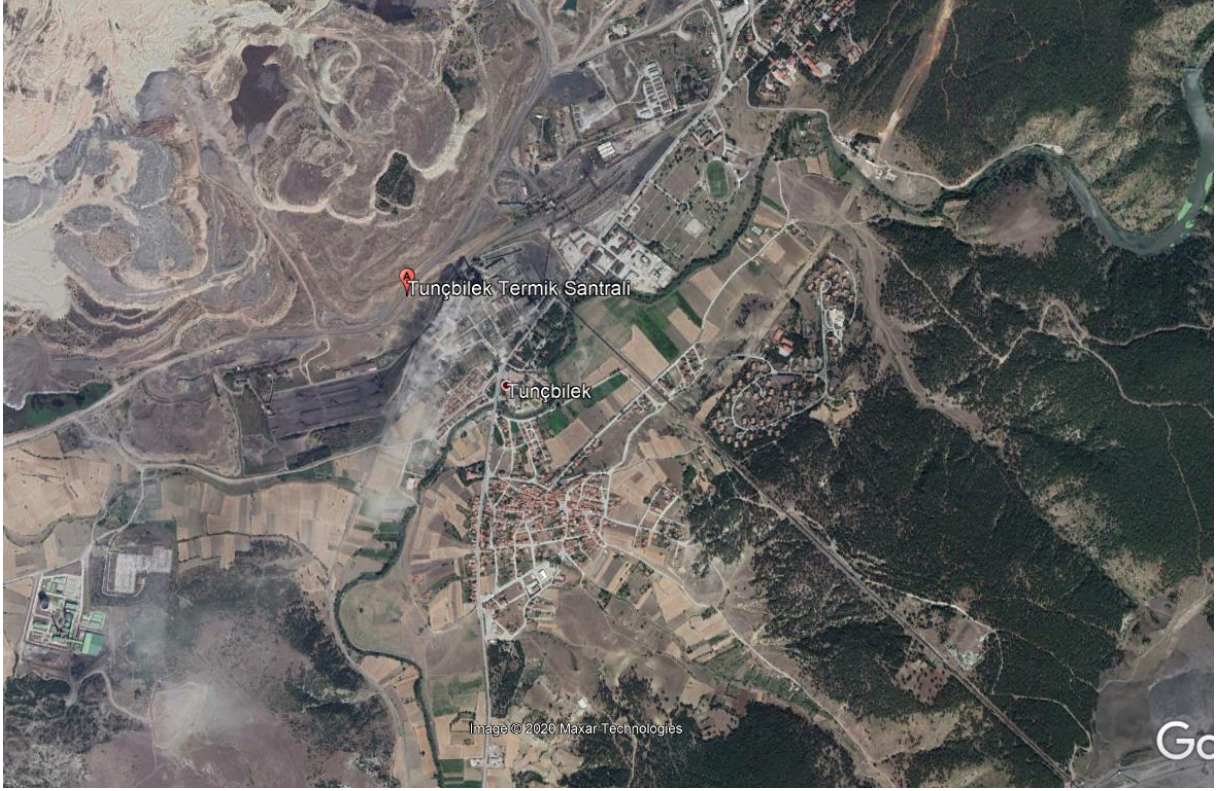
Resim C.1-Polat Termik Santrali

**Harita C.5 - Kütahya ili Çelikler Seyitömer Elektrik Üretim A.Ş'nin yeri
(ÇEÜAŞ İşletme Müdürlüğü, 2023)**

**Resim C.2- Kütahya ili Çelikler Seyitömer Elektrik Üretim A.Ş Seyitömer Termik Santrali
(ÇEÜAŞ İşletme Müdürlüğü, 2023)**

Harita C.6- Tunçbilek Termik Santrali

Resim C.3-Tunçbilek Termik Santrali

C.12.3 Atıksu Arıtma Çamurları

Çelikler Seyitömer Termik Santrali işletmemizde endüstriyel arıtma tesisinden kaynaklanan arıtma çamurları miktarı 40.666 tondur. ton/yıl'dur. Bu atıklar düzenli kül depolama tesislerimizde (kül barajı) bertaraf edilmektedir.

Çelikler Tunçbilek Termik Santrali 2022 yılın işletmede 130 günlük bir üretim olmuştur(rehabilitasyon yatırımları kapsamında). Bu kapsamda bertarafa gönderilecek miktarda endüstriyel arıtma çamuru oluşmamıştır

Polat Termik Santralimizin atık suyunu; hamsu deşarjları, soğutma suyu deşarjları, yatak kapalı soğutma suyu deşarjları oluşturmaktadır, bu sular ise santral proseslerinde herhangi bir işleme girmedikleri için askıda katı maddesi parametresi çok düşük olan su türleridir. Dolayısıyla henüz santralimizde atıksu arıtma çamuru oluşmamıştır. Oluşması durumunda lisanslı firmalar aracılığıyla bertarafı yapılacaktır.

C.13. Tıbbi Atıklar

Çizelge C.54– 2022 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı
(Kaynak, yıl)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atık Taşıma araç sayısı		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl

Bilgi Alınamadı.

Çizelge C.55- Yıllara göre tıbbi atık miktarı
(KÜKAB, 2023)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	386,390	409,325	417,863	438,305	437,743	408,548	653,767	645,438	547,204

C.14. Maden Atıkları

Çizelge C.56– 2022 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı (Kaynak, yıl)

İşlenen Cevherin Adı	Toplam Tesis Sayısı	Zenginleştirme Atığı Miktarı (ton/yıl)	Kategori A Tesis Sayısı	Kategori B Tesis Sayısı

Bilgi Alınamadı.

	Maden Atık Depolama Tesisleri (Atık Barajı, Yığın Liçi, Asit Üreten Pasa Depolama Alanı) Sayısı	İnert Maden Atık Depolama Tesisleri Sayısı	Kapatılmış ve Rehabilit Edilmiş Maden Atık Depolama Tesisleri Sayısı (Atık Barajı, Yığın Liçi (Özütlemesi), Pasa Depolama Alanı)	Terkedilmiş Maden Atık Depolama Sahaları Sayısı (Atık Barajı, Pasa Depolama Alanı)
2022				

Bilgi Alınamadı.

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

Çizelge C.57– 2022 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı (ÇŞİDİM, 2023)

Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	21
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	2
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	YOK
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	YOK
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	YOK
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	YOK
Ömrünü Tamamlamış Araç Geçici Depolama Alanı Sayısı	2
Ömrünü Tamamlamış Araç İşleme Tesisi Sayısı	YOK
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	19
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	1
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	YOK
Atık Yağ Rafinasyon Tesisi Sayısı	YOK

Kaynaklar

Atık Yönetim Uygulaması

Ambalaj Bilgi Sistemi

Kütahya Belediyesi/Belediyesi Başkanlığı

Kütahya Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla ve üst seviyeli kuruluşun işletmecisi Yönetmeliğin 13 üncü maddesi uyarınca Bakanlığımız tarafından yayımlanan Büyük Endüstriyel Kazalarda Uygulanacak Dâhili Acil Durum Planları Hakkında Tebliğde belirtilen hususları dikkate alarak bir dâhili acil durum planı hazırlamak, kuruluştaki bulundurmak ve BEKRA Bildirim Sistemine yüklemekle yükümlüdür.

Çizelge Ç.58– 2022 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı (BEKRA, 2023)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	5
Üst Seviye	4
TOPLAM	9

Çizelge Ç.59– 2022 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı (BEKRA, 2023)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	5
Üst Seviye	4
Kapsam Dışı	3
TOPLAM	12

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

15.08.2020 tarihli ve 31214 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Büyük Endüstriyel Kazalarda Uygulanacak Dâhili Acil Durum Planları Hakkında Tebliğ’inin amacı, 02.03.2019 tarihli ve 30702 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelikte belirtilen üst seviyeli kuruluş işletmecilerinin, aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesi gereği hazırlamaları veya hazırlatmaları gereken dâhili acil durum planına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Bakanlığımızın, 12.06.2021 tarihli ve 31509 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Çevre Denetim Yönetmeliği çerçevesinde, “Hava Emisyon”, “Atıksu Deşarjı” ve “Atık” konuları özelinde, Risk Değerlendirme Kapsamında Denetim Programı hazırlanarak denetimler gerçekleştirilmektedir. BEKRA konusu her ne kadar Birleşik Denetimlerde sorgulanarak incelenmiş olsa da, 2022 yılından itibaren Risk Değerlendirme Kapsamındaki Denetim Programlarında “BEKRA” konusu da dahil edilerek BEKRA özelinde ayrıca denetimler gerçekleştirilecektir.

Ayrıca ilgili Tebliğin “Dâhili Acil Durum Planının Tatbikatı” başlıklı 16. Maddesi 1. Fıkrasında yer alan “*İşletmeci, güvenlik yönetim sisteminin “acil durumlar için planlama” başlıklı beşinci unsuru kapsamında dâhili acil durum planının doğruluğu, yeterliliği ve uygulanabilirliğinin tespit edilmesi amacıyla; yılda en az bir canlı tatbikat olmak üzere acil müdahale senaryolarını 3 yılı aşmayan aralıklarla tatbik eder. Canlı tatbik edilmeyen müdahale senaryolarının tatbikatı masa başında gözden geçirme yöntemiyle gerçekleştirilebilir.*” Hükmü gereği Yönetmeliğe göre üst seviye olarak belirlenen işletmeler için yapılacak canlı tatbikatlarla da potansiyel risklere işletmelerin ne durumda oldukları tatbik edilerek güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesi ve varsa ilave önlemlerin aldırılması sağlanacaktır. Bu tatbikatlar da 2022 yılından itibaren başlatılacak olup BEKRA kapsamında yer alan tüm üst seviyeli kuruluşlar için tekrarlanarak bu konudaki farkındalığın da artırılması sağlanacaktır.

Kaynaklar

BEKRA Bildirim Sistemi ve E-Denetim Uygulaması

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

Söz konusu arazi flora bölgeleri düşünüldüğünde Akdeniz, Avrupa-Sibirya (Öksin) ve İran-Turan fitocoğrafya bölgelerinin birbirlerine geçiş teşkil ettiği ve her üç flora bölgesine ait bitkilerin bulunduğu, Kütahya İli sınırları içerisinde yer almaktadır. Kütahya yöresinin doğu ve alçak platolarında ve İç Anadolu'da step sahasının üzerinde karaçam ve meşe türlerinden ibaret kuru orman alanları yer almaktadır.

Kütahya ve çevresinin bitki örtüsünü inceleyen DÖNMEZ (1972), karaçam (*Pinus nigra*), meşe (*Quercus cerris*, *Quercus infectoria*, *Quercus libani*) türleri ile ardıçlardan oluşan ormanların özelliklerini belirtmiştir. Araştırmacı, karaçamın, Yellice ve Gümüş Dağlarının eteklerinde, özellikle doğuda yüksek plato sahalarında; meşenin ise, bu kütlelerin batıya doğru devamını oluşturan sahanın alt kesimlerinde baskın duruma geçtiğini bildirmektedir. Nitekim, Yellice ve Gümüş Dağının kuzeyinde saçlı meşe (*Quercus cerris*) güneyinde ise genellikle ardıç türleri (*Juniperus excelsa*, *Juniperus foetidissima*) ve meşe türleri (*Quercus cerris*, *Quercus infectoria*, *Quercus libani*) bulunur. Ayrıca Gümüş Dağının kuzey kesiminde *Fagus orientalis* toplulukları bulunur.

Yellice ve Gümüş dağlarının kuzey eteklerindeki alçak platolardaki kuru ormanlar genellikle saçlı meşelerden ibarettir. Bu dağların güney eteklerindeki alçak platolardaki bitki örtüsünün önemli bir elemanı da ardıçlardır. *Juniperus excelsa* ve *Juniperus foetidissima* daha ziyade yarı kristalize kireçtaşları üzerinde yaygındır. Kütahya'nın kuzeybatı kesiminde Sakarya'nın kolları boyunca (*Ozandere vadisi*), karaçam (*Pinus nigra*), mazı meşesi (*Quercus infectoria*), maki elemanları ve çınar (*Platanus orientalis*) ve ılgın (*Tamarix*) görülür.

Kütahya Ovası ve çevresinde dağların kuzey yamaçlarının yüksek kesimleri ve vadi içlerindeki yarı nemli karaçam ormanlarının dışındaki ormanların tahrip edildikleri alanlarda meşe ve ardıçların hakim olduğu ormanlar bulunur. Kütahya Ovasındaki step alanında, orman tahribi ile gelişmiştir.

İç Anadolu fitocoğrafya bölgesinin flora ve vejetasyonu konusunda 1930 lardan beri çok sayıda araştırma yapılmıştır. Nitekim bölgede KRAUSNE (1926-1934), LOUIS (1939), WALTER (1956-1962), BİRAND (1947-1954-1960-1970), ÇETİK (1963-1965- 1971-1975-1979-1985), AKMAN (1974-1976), USLU (1959-1970), AKMAN ve KETENOĞLU (1976-1979), KILIÇ (1979), KARAMANOĞLU (1964), HESKE (1955-1963) ve diğer araştırmacılar çalışmışlardır. Bilhassa ÇETİK (1984)'in İç Anadolu'da çok sayıda ayrıntılı araştırmaları vardır.

Bölgenin vejetasyonu; ot, ağaçlı step ve orman topluluğu olmak üzere üç ana formasyona ayrılabilir. İç Anadolu'nun çevresindeki yüksek alanlar üzerinde ormanların tahribi ile gelişmiş step alanları, karaçam ile karışım yapan meşe ormanları ve saf karaçam ormanları bulunur. Meşe toplulukları, genellikle antropojen step alanlarında ve step ile orman arasında geçiş sonunda bulunur.

Karaçam ormanları ise dağların genel olarak 1200 m'den yüksek kesimlerinde görülür. Geniş alan kaplayan karaçam ormanları, kuzeybatıda Sündiken ve Sivrihisar Dağları, batıda Kütahya-Afyonkarahisar hattının doğusunda Yazılıkaya Yaylası, Sandıklı ve Murat Dağlarında yer almaktadır. Diğer kesimlerde karaçam ormanları parçalar halinde kalmıştır. Meşe ormanları ve toplulukları plato yüzeylerinde kümeler halindedir.

Flora

PINACEAE

Pinus nigra (karaçam)

CUPRESSACEAE

Juniperus excelsa,

Juniperus foetidissima (ardıç)

FAGACEAE

Quercus cerris (saçlı meşe),

Quercus infectoria (mazi meşesi),

PLATANACEAE

Platanus orientalis (çınar)

TAMARICACEAE

Tamarix sp. (ılgın)

APIACEAE

Eryngium campestre (eşek diken)

ASTERACEAE

Artemisia campestris (köpek papatyası)

Carduus nutans (eğik diken)

Senecio vernalis (imam kavuğu)

CAMPANULACEAE

Leguosa speculum-veneris (kadın aynası)

CISTACEAE

Helianthemum ledifolium (ay çiçeği, günebakan)

DIPSACACEAE

Scabiosa argentea (uyuz otu)

EUPHORBACEAE

Euphorbia macroclada (sütleğen)

GLOBULARIACEAE

Globularia aorientalis (küre çiçeği)

LABIATAE

Teucrium polium

Ziziphora tenuior

LEGUMINOSAE(FABACEAE)

Astragalus microcephalus (geven)

Trigonella aurentiaca

MALVACEAE

Malva neglecta (ebegümeci)

PLUMBAGINACEAE

Acantholimon acerosum

(iğneli kardiken)

POACEAE

Bromus squarrossus

Dactylis-hisbanica (domuz ayrığı)

Poa bulbosa (yumrulu salkım otu, yumrulu tavşan bıyığı)

POLYGONACEAE

Rumex acetosella (küçük kuzu kulağı)

PRIMULACEAE

Androsace maxima (büyük androsas)

RHAMNACEAE

Paliurus spina – christi (karaçalı)

ROSACEAE

Amygdolus orientalis

Pyrus elaeagnifoila

SCROPHULARIACEAE

Verbascum lasianthum (sığır kuyruğu)

TYPHACEAE

Karasal ve akuatik türler (özellikle yörede doğal olarak bulunan türler, endemik, egzotik Türkiye bitki zenginliği ve biyolojik çeşitlilik açısından son derece önemli bir konuma sahiptir. Bu gün Türkiye’de 10.000.000 civarında bitki türünün yetiştiği bilinmektedir. Bu bitkilerin % 30’u endemiktir.

Kütahya’nın durumu ise bu bitki çeşitliliği arasında ayrı bir özellik taşımaktadır. Kütahya’da 40 familyaya ait 285 civarında endemik tür mevcuttur. Bunlar arasında *Pinus nigra* sup. *Pallastina* var. *Pyramidatave seneriana* başta olmak üzere, Murat Dağı’nda yetişen 15 endemik tür olduğu bilinmektedir.

Kütahya çevresinin florası ile ilgili Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü tarafından yapılan çalışmalar, floraaya önemli kaynak oluşturmaktadır. Bunlar;

- Murat Dağı Florası
- Eğrigöz (Emet) Dağı Florası
- Simav Dağları Florası
- Dumlupınar Başkomutan Milli Parkı
- Gümüş ve Yellice Dağları (Kütahya) Florası
- Şaphane Dağları Florası
- Okluk Dağı Florası
- Demirlik ve Kulaksız Dağı Florası
- Budağan Dağı Florası
- Ehrami Çamın Floristik ve Fitososyolojik Yapısı
- Porsuk Barajının Floristik ve Fitososyolojik Yapısı

Yapılan bu floristik çalışmalarda Kütahya yöresinden ortalama 1.500 civarında bitki türü toplanmış olup Biyoloji Bölümü Habaryumunda saklanmaktadır. Ayrıca Kütahya çevresinde 9’u meşe, 367’si karaçam, 102’si çınar, 3’ü söğüt, 16’sı kavak, 3’ü kestane, 13’ü ardıç ve 1’i ceviz olmak üzere 187 adet anıt ağaç tespit edilmiştir. Kütahya İlinde karaçam ormanları Yellice Dağı ile Gümüş Dağı eteklerinde yer alan platolardadır.

Ormanların alt kesimlerini kaplayan ağaç türü ise sırasıyla ardıç ve meşedir. En çok görülen meşe türleri saçlı meşe, mazı meşesi ve Lübnan meşesidir. Kütahya Merkez İlçede; 90 adet çınar, 25 adet sıra çınar, 3 adet servi, 3 adet kestane (1000 yıllık), 1 adet meşe ağacı koruma altına alınmıştır. Eski Gediz’de 14 çınar ağacı, Domaniç’te ise 1 adet beşik çam, 3 adet meşe ve çınar ağacı koruma altındadır.

Bölgede yetişen bitkilerin çoğunluğu kozmopolit olup Türkiye’de çok sayıda bölgede yer almaktadırlar. Kütahya’da yetişen endemik bitkiler yine çok az sayıda olup başka İllerde de bulunmaktadırlar. Kütahya İli çevresinde yetişen bitki listesi aşağıda verilmiştir.

Çizelge D.60-Kütahya İli çevresinde yetişen bitki listesi

Tür	Varyate	Alttür
Equisetum Ramosissimum		
Asplenium Trichomanes		
Asplenium Cuneifolium		
Asplenium Ruta-Muraria		
Pinus Sylvestris		
Pinus Nigra		
Pinus Brutia		
Taxus Baccata		
Juniperus Oxycedrus	Oxycedrus	
Juniperus Foetidissima		
Ephedra Major		
Nigella Arvensis	Var. Involucrata	
Delphinium Fissum		Anatolicum
Delphinium Peregrinum		
Consolida Aconiti		
Consolida Raveyi		
Consolida Hellespontica		
Clematis Viticella		
Ranunculus Brutus		
Ranunculus Repens		
Ranunculus Damescenus		
Ranunculus Reuterianus		
Ranunculus Heterorhizus		
Berberis Crataegina		
Glaucium Corniculatum		Corniculatum
Papaver Apokrinomenon		
Corydalis Bulbosa		Solida
Fumaria Schleicheri		

Sinapis Alba		
Lepidium Cartilagineum		
Cardaria Draba		
Isatis Frigida		Glauca
Isatis Arenaria		Tinctoria
Aethionema Polygaloides		
Thlaspi Alliaceum		
Ochthodium Aegyptiacum		
Neslia Paniculata		
Alyssum Foliosum		
Alyssum Contemptum		
Alyssum Praecox		
Alyssum Lycaonicum		
Alyssum Davisianum		
Alyssum Borzaeanum		
Alyssum Sibiricum		
Alyssum Murale	Var.Murale	
Alyssum Floribundum		
Alyssum Virgatum		
Draba Brunifolia		Olympica
Arabis Caucasica		Caucasica
Turritis Glabra		
Rorippa Sylvestre		
Barbarea Minor	Var.Eriopoda	
Aubrieta Deltoidea		
Hesperis Kotschy		
Erysimum Cuspidatum		
Erysimum Kotschyanum		
Erysimum Crassipes		

Sisymbrium Orientale		
Sisymbrium Loeselii		

D.2. Fauna

Ormanlar çeşitli memeli, kuş ve böcek türleri için ekolojik bir yaşam ortamı sağlamaktadır. Binlerce yıldır insanların bilhassa Anadolu halkının, tarla açma ve kaçak kesim gibi biyotik faktörlerle ormanları yok etmeleri, bu habitatlarda yaşayan bir çok hayvanın doğal yaşama ortamlarını kaybetmelerine neden olmuştur. Günümüzde bu alanlar, insan etkileri nedeniyle giderek daralmış ve yaban hayatı için elverişsiz konuma düşmüştür. Floradan farklı olarak fauna türleri, göçmen ve yerli türlerden oluşmaktadır.

İlde Mevcut Kuş Türleri

Bu yörede bulunan kuş türlerinden yasalarda belirtilen risk sınıflarına göre; kartal, akbaba, şahin, baykuş gibi gece ve gündüz yırtıcıları nesli tehlikede bulunan türler arasında yer almaktadır. Bunun yanında kınalı keklik, çoban aldatan, yeşil ağaçkakan, üveyik, ibibik, yaban kazı, kuzgun, turaç gibi türler, Türkiye genelinde risk altında bulunmaktadır.

Çizelge D.61- Kütahya İl Genelinde Mevcut Kuş Türleri

LATİNCE ADI	TÜRKÇE ADI	DURUMU
Ciconia ciconia	Leylek	Göçmen
Accipiter nissus	Atmaca	Yerli
Buteo rifunus	Kızıl Şahin	Yerli
Aquila sp.	Kartal	Yerli-göçmen
Tetraogallis caspius	Urkeklik	Yerli
Alectoris chukar	Kınalı Keklik	Yerli
Scolopax rusticola	Orman Çulluğu	Göçmen
Columba livia	Kaya Güvecini	Yerli
Columba oenas	Gökçe Güvecin	Yerli
Columba palumbus	Tahtalı Güvecin	Yerli
Streptopelia turtur	Üveyik	Göçmen
Cuculus canorus	Guguk kuşu	Göçmen
Scolopax rusticola	Orman Çulluğu	Göçmen
Bubo bubo	Puhu	Yerli
Asio otus	Kulaklı Orman Baykuşu	Yerli
Otus scops	Cüce Baykuş	Yerli

<i>Athena noctua</i>	Kukumav	Yerli
<i>Strix aluco</i>	Alaca Baykuş	Yerli
<i>Merops apiaster</i>	Arı Kuşu	Göçmen
<i>Picus viridis</i>	Yeşil Ağaçkakan	Yerli
<i>Dendrocopos syriacus</i>	Alaca Ağaçkakan	Yerli
<i>Dendrocopos major</i>	Büyük Ağaçkakan	Yerli
<i>Dendrocopos minor</i>	Küçük Ağaçkakan	Yerli
<i>Dendrocopos leucotos</i>	Aksirt Ağaçkakan	Yerli
<i>Ptyonoprogne rupestris</i>	Kaya Kırlangıcı	Göçmen
<i>Alauda arvensis</i>	Tarla Kuşu	Yerli
<i>Lullula arborea</i>	Orman toygarı	Yerli
<i>Motacilla alba</i>	Akkuyruksallayan	Yerli
<i>Pycnonotus xanthopygos</i>	Arap Bülbülü	Yerli
<i>Prunella collaris</i>	Büyük Dağ Bülbülü	Yerli
<i>Prunella ocularis</i>	Sürmeli Dağ Bülbülü	Yerli
<i>Prunella modularis</i>	Dağ Bülbülü	Göçmen
<i>Cisticola juncidis</i>	Yelpaze Kuyruk	Yerli
<i>Regulus regulus</i>	Çalığı	Yerli
<i>Muscicapa striata</i>	Benekli Sinekkapan	Yerli
<i>Saxicola torquata</i>	Taşkuşu	Yerli
<i>Monticola solitarius</i>	Gökardıç	Yerli
<i>Turdus merula</i>	Karatavuk	Yerli
<i>Parus sp.</i>	Baştankara	Yerli
<i>Sitta krueperi</i>	Anadolu Sıvacıkuşu	Yerli
<i>Sitta europea</i>	Sıvacıkuşu	Yerli
<i>Sitta neumayer</i>	Kaya Sıvacıkuşu	Yerli
<i>Certhia brachydactyla</i>	Bahçe tırmaşığı	Yerli
<i>Carduelis carduelis</i>	Saka	Yerli
<i>Carduelis spinus</i>	İskete	Göçmen
<i>Acanthis cannabina</i>	Ketenkuşu	Yerli
<i>Serinus serinus</i>	Küçük İskete	Yerli
<i>Passer domesticus</i>	Serçe	Yerli
<i>Passer hispaniolensis</i>	Söğüt Serçesi	Yerli
<i>Petronia petronia</i>	Kaya Serçesi	Yerli

<i>Stumus vulgaris</i>	Sığırcık	Yerli
<i>Garullus glandorius</i>	Kestane kargası	Yerli
<i>Pica pica</i>	Saksağan	Yerli
<i>Phyrocorax phyrocorax</i>	Kırmızıgagalı Dağkargası	Yerli
<i>Phyrocorax graculus</i>	Sarı gagalı Dağkargası	Yerli
<i>Corvus corax</i>	Kuzgun	Yerli
<i>Corvus comix</i>	Leş Kargası	Yerli
<i>Corvus frugilegus</i>	Ekin Kargası	Yerli

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Kütahya Şube Müdürlüğü 2019

Fauna Türleri

Testudo Graeca (Adi kaplumbağa)

Ablepharus Kitaibeli (Ince Kertenkele)

Passer Domesticus (Serçe)

Gargulus Glandarius (Alakarga)

Falconidae (Şahin)

Suidae (Domuz)

Bufo Viridis (Gece Kurbağası)

Buteo Buteo (Şahin)

Luscinia Megarhynchos (Bülbül)

Sturnus Vulgaris (Sığırcık)

Clethrionomys Glareolus (Orman Faresi)

Mantis mautis (Peygamber Devesi)

Srillus comestris (Cırcır Böceği)

Coccinella septempunctata (Uğur Böceği)

Musca domestica (Kara Sinek)

Columba sp. (Güvercin) **

Cuculus canorus (Guguk Kuşu)

Alauda arvensis (Tarla Kuşu)*

Prunella ocularis (Sürmeli Dağ Bülbülü)*

Turdus merula (Kara Tavuk)

Acanthis cannabina (Keten Kuşu)

Passer domesticus (Serçe)**

Stumus vulgaris (Sığırcık)**
Corvus comix (Leş Kargası) **
Corvus frugilegus (Ekin Kargası)**
Mustella nivalis (Gelincik)**
Sus scrofa scrofa (Yaban Domuzu)**
Martes martes (Ağaç Sansarı)**
Apedomus mystacinus (Tarla-Orman Faresi)
Erinaceus concolor (Kirpi)*
Spermophilus citellus(Sincap)*
Acanthodactylus vulgaris (Kertenkele)**
Lacerta praticola (Çayır Kertenkelesi)**
Testudo graeca (Kara Kaplumbağası (Adi Tosbağa))*
Coluber jugularis (Kara Yılan)**
Rana ridibunda (Kurbağa)**

Yukarıda belirtilen türlerden koruma altına alınan türleri belirlemek için Türk Çevre Mevzuatı incelenmiş; yanına * ile ** (* Ek Liste II: kesin koruma altına alınan fauna türlerini,**Ek Liste III: alan korunan fauna türleri) işareti konmuş olan hayvan türlerinin koruma altında bulunduğu tespit edilmiştir.

Tespit edilebilen türler, özel yaşama koşullarına ihtiyaç duymayan ve Türkiye'nin hemen her bölgesinde rastlanabilen türlerdir.

D.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

D.3.1. Ormanlar

Orman Bölge Müdürlüğümüz genel sahası 1.165.137 Ha. Olup, bu sahanın 646.552 hektarı yani % 56'sı Ormanlık Saha, ormanlık sahanın 412.079 Ha. Yani % 64'ü prodüktif orman alanıdır.(Milli Park alanı dahildir)

Ormanlık sahaların % 70'e yakın kısmı genellikle az meyilli olup, meyil % 10-40 arasındadır. % 30 civarında ise ormancılık çalışmalarını güçlendiren dik meyilli ve yer yer sarp bölümlere rastlanmaktadır.

Orman alanlarının değişimi ve alanlarının sıhhatli olarak ölçümü 20 yılda bir yenilenen amenajman planlarıyla belirlenmekte olup Kütahya Orman Bölge Müdürlüğü'nün amenajman planlarının 2014 yılında yenilenmek ve orman alanlarındaki alan, servet ve ağaç türlerindeki değişimler net olarak belirlenmek üzere arazi çalışmaları tamamlanmıştır. Planlar 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girmiş, önceki plan döneminde 618.024 Ha. ve % 53 olan Orman varlığımız yapılan Ağaçlandırma ve Rehabilitasyon çalışmaları sonucu 646.552 Ha. ve % 56 oranına çıkarılmıştır.

D.3.2. Milli Parklar

Başkomutan Tarihi Milli Parkı

İç Batı Anadolu'da **Afyon, Kütahya, Uşak** illeri sınırları içindedir. **1981** yılında milli park ilan edilmiştir. Yüz ölçümü **348.340** dekar olup, 17.120 dekarı Uşak ilinde, 151.720 dekarı Kütahya ilinde, 179.500 dekarı Afyon ili sınırları içerisinde kalmaktadır.

Başkomutan Tarihi Milli Parkı, Türkiye Cumhuriyeti tarihi açısından önemli mihenk taşlarının arasında yer almaktadır.

Tarihi Milli Park içinde kalan alanlar, emperyalist işgal güçlerinin Anadolu'dan atılmasıyla sonlanan Ulusal Kurtuluş Savaşımızın en önemli bölümünü oluşturan; 26 Ağustos'ta Büyük Taarruzun başladığı bölge ile 30 Ağustos'ta Başkomutanlık Meydan Muharebesinin geçtiği bölgelerdir.

Büyük Taarruzun başarılı olmasında askeri dehasıyla birinci derece rol oynayan Mustafa Kemal Paşa'nın yurttaki ve dünyadaki yeri bu Savaş sonrasında tartışılmaz bir şekilde güç kazanmıştır. Atatürk, ulusundan aldığı güç ve yetki ile çağdaşlaşma hamlelerine başlamış, Türk toplumunun varlığının ve bağımsızlığının kalıcı olması için köklü yenilikleri hayata geçirmiştir.

Tarihi Milli Park alanı, emperyalist ülkelere karşı yürütülen Ulusal Kurtuluş Savaşımızın dönüm noktasının yaşandığı, bağımsızlık ve özgürlük mücadelemizin anıtladığı, destanlaştığı kutsal bir mekan olmanın yanında, tüm olumsuz koşullara karşın Türk Ulusunun vatan savunmasında gösterdiği kararlılığın, cesaretin ve inancın da sembolüdür. Bu nedenledir ki; Başkomutan Tarihi Milli Parkı herhangi bir milli park, koruma kullanma dengesi yaklaşımında kullanma açısından da denge gözetilecek sıradan bir koruma alanı olarak görülemez.

Afyon Kocatepe ve Dumlupınar çevresindeki alanlar Tarihi Milli Park ilan edilmiş, savaşın seyrine uygun olarak Afyon Kocatepe ve Dumlupınar olarak iki ayrı bölümde belirlenen Milli Park, Afyon-Uşak karayolunun iki yönünde yüz metrelik birer şerit ile birbirine bağlanmıştır.

Resim D.4-Başkomutanlık Tarihi Milli Parkı

D.3.3. Tabiat Parkları

ENNE BARAJI

11.07.2011 tarihinde ilan edilen devlet ormanı statüsündeki tabiat parkı Kütahya İline 25 km uzaklıktaki alana asfalt yolla ulaşım sağlanmaktadır. Tabiat parkının iklimi tipik karasal iklimdir. Hakim bitki örtüsünün yanında vadi içlerinin nemli kısımlarının kuzey bakısında deniz bitki topluluğu da görülmektedir.

Alanda bulunan belli başlı türler: yaban tavşanı (*Lepus europacus*), Kirpi (*Erinaceus concolor*), Yaban domuzu, Tilki, Tarla kertenkelesi, Yarı sucul yılan (*natrix natrix*), Yaygın tosbağa (*Testuda graeca*), Ağaç kurbağası (*Hyla arborea*), Üveyik, Tahtalı, Kumru, Orman ağaçkakanı, Karabatak, Büyük akbalıkçıl (*Ardea alba*)... mevcuttur.

Karaçam ve meşe ağaç türlerinin sahada hakim olmasının yanında, Enne Barajının yer almasıyla göl manzaralı alan ziyaretçilere doğayla iç içe kalma imkanı vererek; dinlenme, eğlenme ve piknik gibi rekreasyonel ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayan sahada yeşil ile mavinin birlikteliği ziyaretçi potansiyelini arttırmaktadır.

Resim D.5-Enne Barajı

ÇAMLICA TABİAT PARKI

11.07.2011 tarihinde ilan edilen tabiat parkının % 21.15 sürdürülebilir kullanım bölgesi geriye kalan % 78.85'lik kısmı kontrollü kullanım bölgesi olarak ayrılmıştır. Şehir merkezinden halk otobüsleriyle ulaşımı sağlanan tabiat parkında Marmara iklimi hakimdir. Vali konağının yanında bulunan büfe ve kır lokantasının etkisiyle ziyaretçiler tarafından tabiat parkının en yoğun kullanılan bölgesidir.

Alanın büyük bir kısmında 80-100 yaşlarında Karaçam (pinus nigra) ağaçları bulunmaktadır. Eğimin çok yüksek olduğu yerlerde gelen karaçam gençliği ile birlikte Pinar (cistus sp) toprağı kaplamışlardır. Alan içinde piknik yapılan yerler ise Karaçam örtüsünün alt tabakasını oluşturur ve buralar açıklıktır.

Karaçam meşceresinden oluşan yoğun orman dokusu ve Kütahya şehrinin kuş bakışı seyrine imkan veren manzarası iyi, aynı zamanda reaksiyonel kullanımlara uygun olan tabiat parkı ziyaretçi talep çeşitliliği açısından önemli bir alandır.

Resim D.6-Çamlıca Tabiat Parkı

D.4. Çayır ve Mera

Mera çalışmalarının dayanağı 4342 sayılı Mera Kanunudur. İlimiz mera tespit-tahdit ve tahsis çalışmaları ile diğer iş ve işlemler İl Mera Komisyonuna bağlı Merkez İlçe ve Simav İlçemizdeki teknik ekiple yürütülmektedir. Teknik ekibi Bulunmayan ilçelerimizdeki çalışmalar Merkez İlçemizdeki teknik ekiple yapılmaktadır. Tüm ilçelerimizdeki tespit çalışmaları tamamlanmış olup tahdit ve tahsise yönelik işlemler devam etmektedir. 2017 yılı Ekim ayı sonu itibari ile 623 yerleşim biriminde 33.143,28 hektar alanda tespit çalışması ve 482 yerleşim biriminde 32.637 hektar alanda tehdit çalışması yapılmıştır. 57 yerleşim yerinde de tahsis çalışmaları tamamlanmıştır. 2017 yılı Aralık ayı sonu itibarı ile meraların sayısal haritaları ve bilgileri MERBİS-GEP (Mera bilgi sistemi geliştirme projesi) kapsamında Kütahya İli toplam mera alanının % 71' lik kısmının aktarımını tamamlanmıştır.

D.5. Sulak Alanlar

Çizelge D.62-Sulak Alanlar

İlçe	Yüz Ölçümü (Ha) ⁽¹⁾	Tarım Alanı (Ha) ⁽¹⁾	Toplam Sulu Alan (Ha) ⁽²⁾	Kuru Tarım Alanı (Ha) ^{(1) (2)}
Merkez	243.270	63.838,1	10.923	52.915
Altıntaş	99.918	40.754,3	14.459	26.645
Aslanapa	73.873	25.291,3	4.970	20.321
Çavdarhisar	50.763	17.376,1	9.891	7.485
Domaniç	49.540	9.001,3	1.986	7.015

Dumlupınar	27.258	5.377,6	676	4.702
Emet	91.539	17.791,7	4.491	13.301
Gediz	152.744	46.072,5	9.255	36.818
Hisarcık	32.321	5.488,3	2.032	3.456
Pazarlar	20.240	3.803,9	748,3	3.056
Simav	154.765	37.400,6	13.496	23.905
Şaphane	24.334	6.554,8	535	6.020
Tavşanlı	188.199	34.388,7	10.803	23.586
Toplam	1.208.761	313.139,2	84.265	229.225

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

D.6.1. Tabiat Anıtları

MIZIK ÇAM-DOMANIÇ

Osmanlı Devletinin kurucusu Osman Gazi'nin büyükannesi, Hayme Ana'nın dallarına salıncak kurarak avuttuğu rivayet edilen Mızık Çamı isimli Anıt Ağaç Domaniç İlçesine bağlı Domur köyü'nde bulunmaktadır.

Hayme Ana torunları Osman'ı ve onun oğlu Orhan'ı bu çamda ninni söyleyerek (mızıklanmasın diye dallarına salıncak kurup avuttuğu için bu çamın adı "Mızık Çamı" ve "Beşik Çamı" olarak söylenile gelmiş) büyütmüştür.

Yöre halkı tarafından kutsal sayılan bu ağaç, tabiat haricinde tahribat görmemiştir. Karaçam türünde olan Mızık Çamı, 1980 yılında hayati fonksiyonlarını tamamen yitirmiş, 1988'de de şiddetli bir rüzgâr neticesi yıkılmıştır.

Kütahya'nın Domaniç ilçesine bağlı Domur Köy, "Atlar Çayırı" mevki, Osmanlı'nın otağ kurup, kıl çadırlarda sürdürdüğü yaşamının yanı sıra, atlar yetiştirip, asker eğittiği bir bölge olarak geçer tarihe. Burası, daha sonra tarih ve edebiyat kitaplarında; "Yedi düvele hükmeden hükümdarlar yetiştiren topraklar" diye yorumlanır.

Beşik Çamı olarak da bilinen anıt ağacın bilinen yaşının 740 olduğu, Kültür Bakanlığı Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğü tarafından 05.07.1988/83 tarih ve nolu kararı gereği Mızık Çamı anıt ağaç olarak tescil edilmiştir.

Resim D.7-Mızık Çamı (Anıt Ağaç)

D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

Vakıf Çamlığı Tabiatı Koruma Alanı, Tavşanlı İlçesi, Vakıf Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. 685 hektar büyüklüğündedir. Vakıf çamlığı, eşsiz ve nesli tükenmeye maruz bir karaçam varyetesi olan ehrami karaçamın dünya üzerindeki tek doğal yayılış alanını oluşturur. Yine yalnız yurdumuzda bulunan bir karaçam varyetesi olan ebe çamının varlığı, karaçam ve iki varyetesinin bir arada görülebileceği eşsiz bir ekosistem oluşu alanın özellikleridir. Sahada adı geçen çamların dışında ardıç, saçlı meşe, titrek kavak, söğüt, ıhlamur bulunmaktadır. Tilki, porsuk, domuz, tavşan, keklük ve bildircin alanda bulunan başlıca hayvan türleridir.

Resim D.8- Vakıf amlığı

Kaşalıç Tabiatı Koruma Alanı

Bu alan, Domaniç ilçesi, Durabey köyü içerisinde yer almaktadır. İç Ege Bölgesi'nde çevresi step ekosistemi ile kuşatılmış, büyük ölçüde Karadeniz orman ekosisteminin özelliklerini yansıtan bir doğa parçasıdır. Kayın-karaçam ormanları, optimum yayılış alanlarının doğal özellikleri bozulmamış bir örneğini oluşturur. Zengin bir alt flora ve yaban hayatı potansiyeline sahip olan alanda; kayın ve karaçam hakimdir. Ayrıca meşe ve titrek kavak da bulunmaktadır. Diğer türler ise; ahlat, armut, eğrelti sarmaşığı, sıırım bağ, böğürtlen, öksürük otu, ısırgan, çiğdem, ayı üzümü, yüksük otu, papaz külahı, yabancı çilek, Noel gülü sayılabilir. Başlıca hayvan türleri olarak; Domaniç ormanlarında sık rastlanan ayı, yaban domuzu, geyik, tilki, tavşan, porsuk ve kirpi bulunmaktadır.

Resim D.9- Kaşalıç Tabiatı Koruma Alanı

D.6.3. Anıt Ağaçlar

Kütahya ilinde 166 adet anıt ağaç ve 2 (iki) adet ağaç topluluğu vardır. Bunlar, Gediz ilçesi Fırdan Köyü arkeolojik ve doğal sit alanı içerisinde 44 adet kızılçam ağacının yer aldığı ağaç topluluğu ile Simav ilçesi Gökçeler köyünde doğal sit alanı içerisinde 11 adet çınar ağacının bulunduğu ağaç topluluğu bulunmaktadır.

Bütün ağaçların tek tek koordinatları ölçülmüştür. Koordinat ölçümleri, GNNS yöntemiyle CORS (Continuously Operating Reference Stations) sistemiyle projeksiyon UTM(3) ve ITRF 96 datumunda 2005 epokunda yapılmış ve ilgili illerde kurumlardan temin edilen bu illere ait dönüşüm parametreleri kullanılarak ED50 datumda 3 derecelik projeksiyona dönüştürülmüştür. (Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nün vermiş olduğu yayın 2005 epokunda olduğundan ötürü değerler buna göre alınmıştır.)

Anıt ağaçların boy, tepe çapı ve 1,30 kutru (göğüs çapı) ölçülmüş, yaşı belli olmayan ağaçların yaşları artım burgusu ile belirlenmiştir. Artım burgusu ile artım kalemi çıkarıldıktan sonra burgu giriş yerleri aşı macunu ile kapatılmıştır. Her ağacın boy, gövde, dallar ve bütün olarak gösteren fotoğrafları çekilmiştir. Ağaç topluluklarının fotoğrafları topluluğun genel durumunu gösterecek şekilde çekilmiştir. Anıt ağaçların ve ağaç topluluğunda bulunan ağaçların tür ismi (Latince ve Türkçe karşılığı), alan bilgileri (il, ilçe, köy/mahalle), ağaçların mevcut sağlık durumları belirlenmiştir.

Tescilli Anıt Ağaçlar ve Tescilli Ağaç Topluluklarındaki korumaya değer ağaçların bakım, koruma ve muhafazası sağlanarak gelecek kuşaklara bırakılması amaçlanmıştır.

Alanın Açıklamalı Tanımı:

Yöre halkının söylentilerine göre; Osmanlı Devletinin kurucusu Osman Bey küçükken huysuzmuş. Osman Bey' in büyükannesi Hayme Ana bu yaramaz torununu hoş tutmak için ona salıncak kurar ninniler söylemiş. Salıncak her zaman aynı ağacın dallarında kurulduğundan yıllar içinde bu ağaç Osman Bey ile özdeş hale gelmiş. Osman Bey'in eski huysuzluğunu vurgulamak için de adına **Mızık Çamı** denmiş. Kendisine verilen bu öyküden dolayı yöre halkının saygınlığını kazanmakla birlikte, mızık çamının insan zararı görmemesinin asıl sebebi **Osman Bey'in güçlü kişiliğinden ileri geliyor**. Halk arasındaki yaygın inanişe göre Osman

Bey yapılan her türlü eza, cefa ve kötülüğü bir gün mutlaka cezalandırmaktadır. Çünkü güce inmadığı için Mızık Çam'dan çıra koparan bir kişinin evi bir hafta içinde çıra gibi yanmış, dallarını koparan bir başka kişi kısa zamanda ölmüş. 1980 yılına kadar hayatini koruyan ağaç 1980 yılında hayatini kaybetmiş, 1988 yılına kadar dikili kuru olarak ayakta kalmış ve 27.10.1988 tarihinde rüzgar nedeniyle devrilmiş olup halen yatık olarak muhafaza edilmektedir. Ağaç hava şartlarından korunmak üzere verniklenmiş ve etrafı düzenlenmiştir.

Yapılan inceleme ve ölçümlere göre;

Boyu : 11 metre

Çapı : 1,55 metre (1.30 metre yükseklikteki çapı)

Çevresi : 4.70 metre (1.30 metre yükseklikteki çevre)

Yaş : 1980 yılında yaşı 743 olarak tespit edilmiştir

D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

İlimizde Özel Çevre Koruma Alanı Yoktur.

D.6.5. Doğal Sit Alanları

1.2- Ahmet Yakupoğlu Parkı:

Alanın Açıklamalı Tanımı:

İlimiz merkez ilçe Saray Mahallesi sınırlar içerisinde bulunan tapunun 4 pafta, 14 ada, 21 (eski 12) parselinde bulunan (Maltepe parkı) Ahmet Yakupoğlu Park alanı 17.07.1987 tarih ve 3552 sayılı karar ile III. Derece doğal sit alanı olarak ilan edilmiştir. 32.447,88 m² lik alana sahip olan park alanı içinde, anıtsal yapılardan olan "Ahırcı Camii" bulunmaktadır. Ayrıca parkın kuzey-batı köşesi kentsel sit alanında, diğer kısımlar etkilenme geçiş alanında kalmaktadır.

Resim D.10-Ahmet Yakupoğlu Parkı

1.3-Hasan Tahsin Aşan (belediye) parkı

Alanın Açıklamalı Tanımı:

İlimiz merkez ilçe Ali Paşa Mahallesi sınırlar içerisinde bulunan park alanı, tapunun 6 pafta, 47 ada, 2 ve 134 parselinde 28 envanter numarada kayıtlı olan taşınmaz, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Yüksek Kurulu'nun 17.07.1987 tarih ve 3552 sayılı karar ile III. Derece doğal sit alanı olarak ilan edilmiştir. Hasan Tahsin Aşan (belediye) park alanı içinde karaçam, akasya, sedir gibi orman ağaçları yer almaktadır.

1-4 Azot Sitesi Doğal Sit Alanı:

Alanın Açıklamalı Tanımı:

İlimiz Merkez ilçesi 30 Ağustos Mahallesi sınırlar içerisinde bulunan park alanı Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 06.05.1999 tarih ve 811 sayılı karar ile I.(Bir) Derece doğal sit alanı olarak ilan edilmiştir. Azot Sitesi Doğal park alanı içinde karaçam, akasya, sedir gibi orman ağaçları yer almaktadır. I.(Bir) Derece doğal sit alanı, genelde yaz aylarında mesire ve piknik alanı olarak yöre halkına hizmet vermektedir.

1.5- Simav Yeniköy Peribacaları:

Alanın Açıklamalı Tanımı:

İlimiz Simav ilçesi Yeniköy sınırlar içerisinde bulunan peribacaları 25.09.2010 tarih ve 604 sayılı karar ile 1.Derece doğal sit alanı olarak ilan edilmiştir. Ormanlık alan içerisinde 335 hektarlık alan içerisinde bulunan doğal yapılar, kayaların rüzgâr ve yağmurun etkisiyle aşınarak peribacası formunu almıştır.

Resim D.11-Simav Yeniköy Peribacaları

1.6- Kocaçınar ve Çınarlık:

Alanın Açıklamalı Tanımı:

İlimiz Simav ilçesi Gökçeler Köyü sınırlar içerisinde bulunan Kocaçınar ve Çınarlık 07.05.1999 tarih ve 825 sayılı karar ile Kocaçınar'ın anıt ağaç olarak, Çınarlık olarak bilinen alanın 2863 sayılı yasalar yarıncı I(Bir). Derece doğal sit alanı olarak Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından ilan edilmiştir.

1.7- Şaban Dede Türbesi ve Mesire Alanı:

Alanın Açıklamalı Tanımı:

İlimiz Tavşanlı ilçesi Çukurköy sınırları içerisinde bulunan Şaban Dede Türbesi ve Mesire Alanı 30.06.1993 tarih ve 3256 sayılı karar ile “**I (Bir). Derece Kültür Varlığı ve Doğal Sit Alanı**” olarak Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından ilan edilmiştir.

Şaban Dede türbesinin bulunduğu Bayamca tepesinde doğal yayılma alanına sahip ardıç ağacı bulunduğu, ardıç ağaçları ile birlikte katran ağacı ve çalı meşesi türlerinin gözlendiği, ayrıca bölgede Anadolu yarımadasının endemik türleri arasında yer alan “**sığır kuyruğu**” bitki türüne rastlandığı belirtilmiştir.

Şaban Dede Türbesi Ve Mesire Alanı

1.8- Ada Mesire Alanı:

Alanın Açıklamalı Tanımı:

İlimiz Tavşanlı ilçesi Yeni mahalle, tapunun 171 ada, 31-32 parseller ile 175 ada, 2 parsel 176 ada, 1 ve 2 parseller ve 184 ada, 11 parselinde kayıtlı taşınmazlar üzerinde yer alan iki (2) adet çınar ağacı “**Anıt Ağaç**” olarak ve Ada Mesire Yeri 21.04.2000 tarih ve 1109 sayılı karar ile Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından “**III (üç). Derece Doğal Sit Alanı**” olarak ilan edilmiştir.

Tavşanlı ilçe merkezinde bulunan ada mesire yeri piknik alanı olarak kullanılmakla birlikte, mesire alanının içinde üzerinde Osmanlı döneminden kalma tescilli tarihi köprü (ada Köprüsü) bulunduğu ada çayı geçmektedir. Mesire alanı çok sayıda akasya, söğüt, kavak ve çınar ağaçlarını barındırmaktadır.

Resim D.12-Ada Mesire Yeri

1.9- Fırdan Köyü Çamlık Alanı:

Alanın Açıklamalı Tanımı

İlimiz Gediz ilçesi Fırdan Köyü sınırları dahilinde, tapunun 3554 parsel ‘de kayıtlı taşınmaz 03.07.1998 tarih ve 604 sayılı karar ile Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından “**I (bir). Derece Arkeolojik ve Doğal Sit Alanı**” olarak ilan edilmiştir. Aynı kurul 15. 01 2004 tarih ve 2640 sayılı karar ile parsel üzerinde ifraz işlemi yapmış olup, yeni oluşan parsel numaraları 4925 ve 4926 no.lu parsellerdir. Tescil kaydı 4926 no.lu taşınmaz üzerinde devam etmektedir.

Çamlık Tepe olarak bilinen alan çok sayıda Kızılcım ağacına ev sahipliği yapmaktadır. Sit alanı genellikle yaz aylarında piknik ve mesire alanı olarak kullanılmaktadır. 200-300 yıllık olan kızılçım ağaçlarının yanında çalı ve değişik türden çeşitli ağaçlara da rastlanılmaktadır.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz Merkez ve İlçeler dahilinde **166 adet Anıt Ağacımız** bulunmakta olup, Merkez Kumarı köyü’ümüzde ortalama 800 ile 850 yaşlarında olduğu, yüksekliklerinin 30 metre ve çevre genişliklerinin ise 4,5- 5 metre civarında olduğu tesbit edilen 3 adet kestane ağacımız mevcuttur.

Henüz turizm amaçlı olarak kullanılmayan Emet Esatlar Köyünde 1, Simav Örencik Köyünde 2 ve Tavşanlı Elmaağacı Köyünde de 1 tane olmak üzere toplam **4 adet tescilli mağaramızın yanın da,**

Ayrıca çeşitli derecelerde 27 adet Doğal Sit alanımız bulunmaktadır.

Bakanlığımızın girişimleri ile, İlimiz de mevcut anıt ağaçların bakım ve rehabilitasyon çalışması 2019 yılı içerisinde tamamlanmış olup, tehlike arz eden sorunlar ortadan kaldırılmıştır. Sonradan tehlike doğması halinde, yerel yönetimlerin kendi imkanları ile müdahale edebileceklerine dair, Eskişehir Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu’ndan karar çıkartılarak Kaymakamlıklar ve Yerel Yönetimlere dağıtım yapılmıştır.

Bakanlığımızca hazırlanan “Frigya Vadisi Projesi” ile, Friglerin antik mirasının yer aldığı Frigya Vadisinin bütüncül koruma ve kullanma dengesinin gözetilerek yeniden canlandırılması ve doğal değerlerin ön plana çıkarılacağı düzenlemelerin yapılması amaçlanmaktadır.

İlgili proje, İlimiz Merkeze bağlı, Yeni Bosna Köyü’nden başlayıp Sofça, Sabuncupınar, Fındık, İncik, Söğüt, Çobanlar, Doğuluşah, İnli, Haymana ve Ovacık köylerini kapsamakta olup aynı zamanda ilgili köyler, kesin korunacak hassas alan bölgeleridir.

Ayrıca, Bakanlığımızca ihale edilip, İlimizde arazi çalışması tamamlanan Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Projesi (**Mevcut sit alanlarının güncellenmesi ve öneri sit alanlarının değerlendirilmesi çalışması**) karar için Eskişehir Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunda beklemekte olup, diğer illerdeki ETBAR’ların tamamlanması sonucu onaylanacaktır.

Kaynaklar

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar>

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/31/Sulak-Alanlar>

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/28/Tabiat-Parklari>

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/29/Tabiat-Anitlari>

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/30/Tabiat-Koruma-Alanlari>

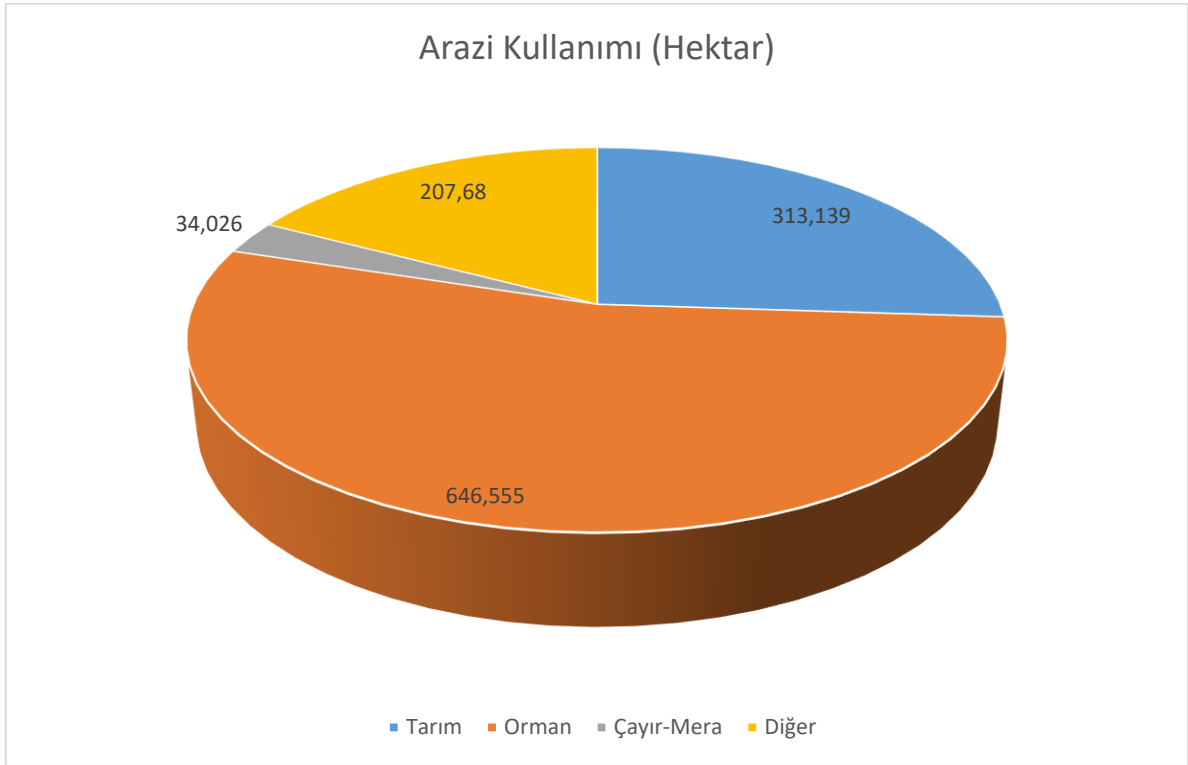
<https://ockb.csb.gov.tr/>

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Çizelge E.63-Arazi Kullanım Şekli

Kullanım Şekli	Alan (ha)	Toplam Alan(ha)	Toplam Alana Oranı
Kültüre Elverişli Arazi			
Sulu Tarım Arazisi (3)	84.265	313.139	% 26
Kuru Tarım Arazisi (1)	228.874		
Kültüre Elverişli Olmayan Arazi			
Çayır – Mera (2)	34.026	888.261	% 74
Orman (4)	646.555		
Diğer	207.680		
Toplam		1.201.400	% 100

Grafik E.41– Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2023)

Çizelge E.64– Arazi kullanım sınıflandırması

(https://corinecbs.tarimorman.gov.tr, 2023)

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	2000		2006		2012		2018		2022	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1)Yapay Alanlar	21.785,17	1,87	22.120,98	1,90	23.179,02	1,99	25.542,15	2,19	25.542,15	2,19
2)Tarımsal Alanlar	450.217,19	38,68	478.368,29	41,10	500.602,30	43,01	499.764,15	42,94	499.764,15	42,94
3)Orman ve Yarı Doğal Alanlar	688.702,15	59,18	661.072,71	56,80	637.328,43	54,76	635.674,41	54,62	635.674,41	54,62
4)Sulak Alanlar	1.158,05	0,10	183,66	0,02	177,62	0,02	177,62	0,02	177,62	0,02
5)Su Yapıları	1.976,32	0,17	2.093,23	0,18	2.551,50	0,22	2.680,55	0,23	2.680,55	0,23
TOPLAM	1.163.838,9	100	1.163.838,9	100	1.163.838,9	100	1.163.838,9	100	1.163.838,9	100

Yeni tarihli arazi kullanım verileri aşağıdaki şekilde elde edilebilir.

a) <https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/> adresinden istatistik sekmesi seçilir,

b) Sorgulama menüsünden il seçilir, ilçe tümü seçilir, arazi sınıflarının tümü seçilir,

c) Rapor indir seçilir (“rapor indir” menüsünün solundaki menüden raporun türü seçilir)

d) Rapor istenilen formatta elde edilir (Rapor formatı çalışma kitabı seçildiğinde excel grafikler, arazi sınıfı dağılımları [Çizelge E.50] ve ayrıntılı arazi sınıfları otomatik olarak gelmektedir).

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

Kütahya İlinin Çevre Düzeni Planı bulunmamaktadır.

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

Kütahya İlimizin arazilerinin büyük bir kısmını ormanlar, yarı doğal alanlar ve tarım alanları oluşturmaktadır.

Kaynaklar

Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>)
Kütahya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

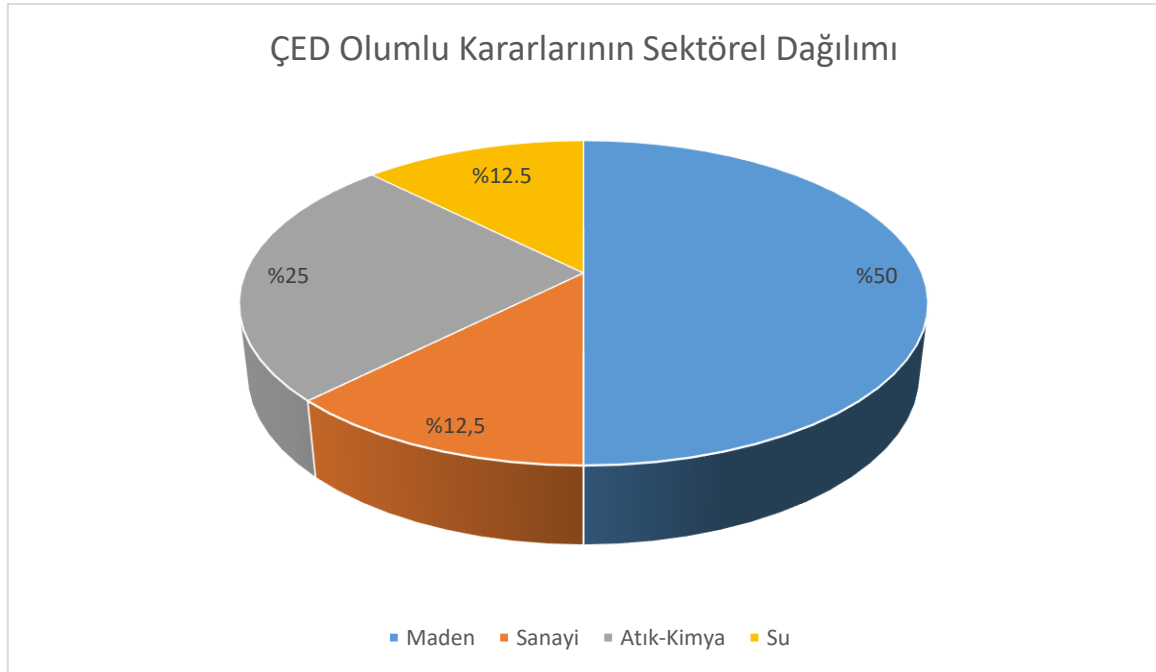
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

F.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

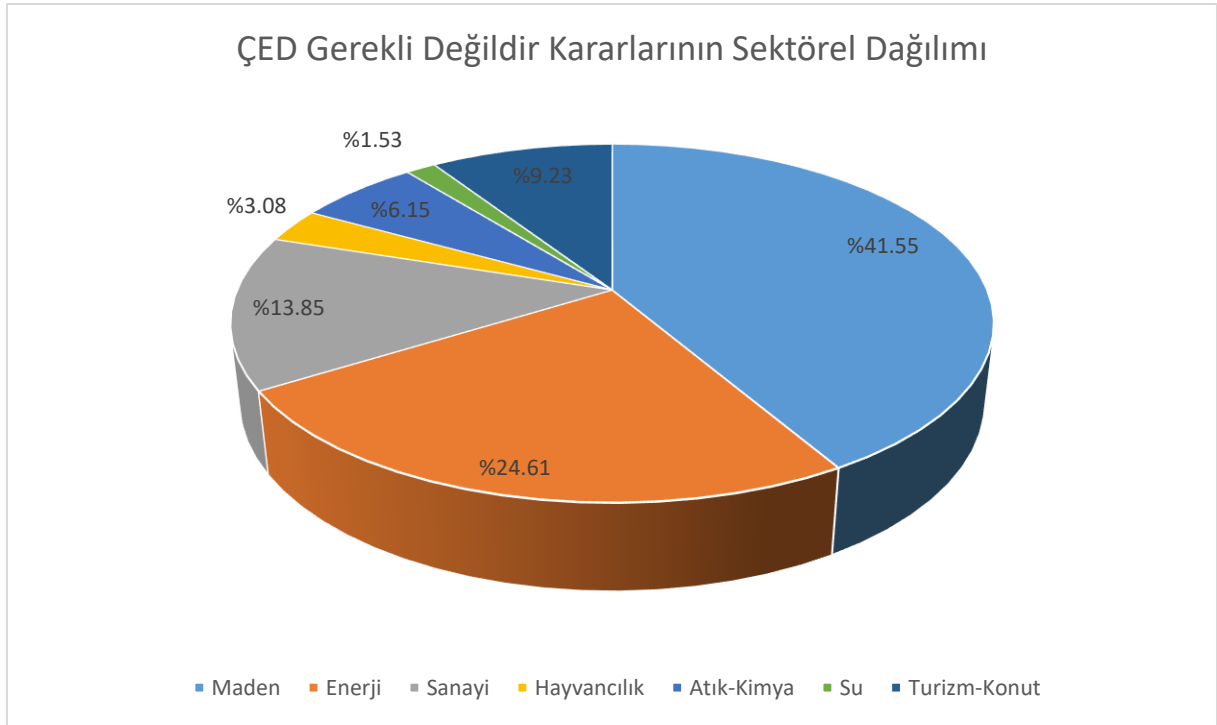
Çizelge F.65– Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2022 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*

(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı-Su	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	27	16	9	2	4	1	6	65
ÇED Gereklidir								
ÇED Olumlu Kararı	4		1		2	1		8
ÇED Olumsuz Kararı								
İade/İptal	3				1			4

Grafik F.42– 2022 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı (e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Grafik F.43– 2022 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı (e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Çizelge F.66– Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2022 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı (e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 04.2023)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
199	445	427	374	155	10	44	1654

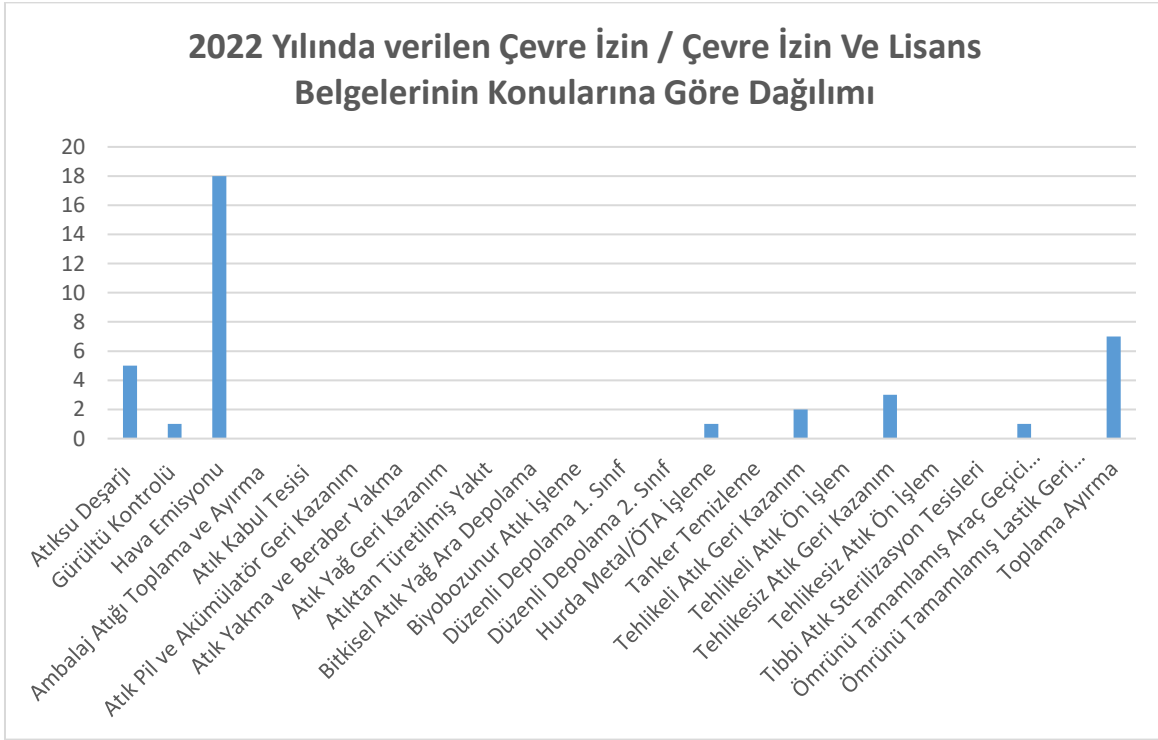
Çizelge F.67– 2014-2022 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı (e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, verinin alındığı 04/2023)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
21		1	1	3			26

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge F.68– 2022 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzin ve Lisansı Belgesi sayıları
(e-İzin Yazılımı, 2023)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	4	33	37
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	11	56	67
Çevre İzni Muafiyet Sayısı	73		73
TOPLAM	15	89	177

Grafik F.44– 2022 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı
(e-izin yazılımı, 2023)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar

Kütahya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
e-ÇED Yazılımı
e-İzin Yazılımı

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

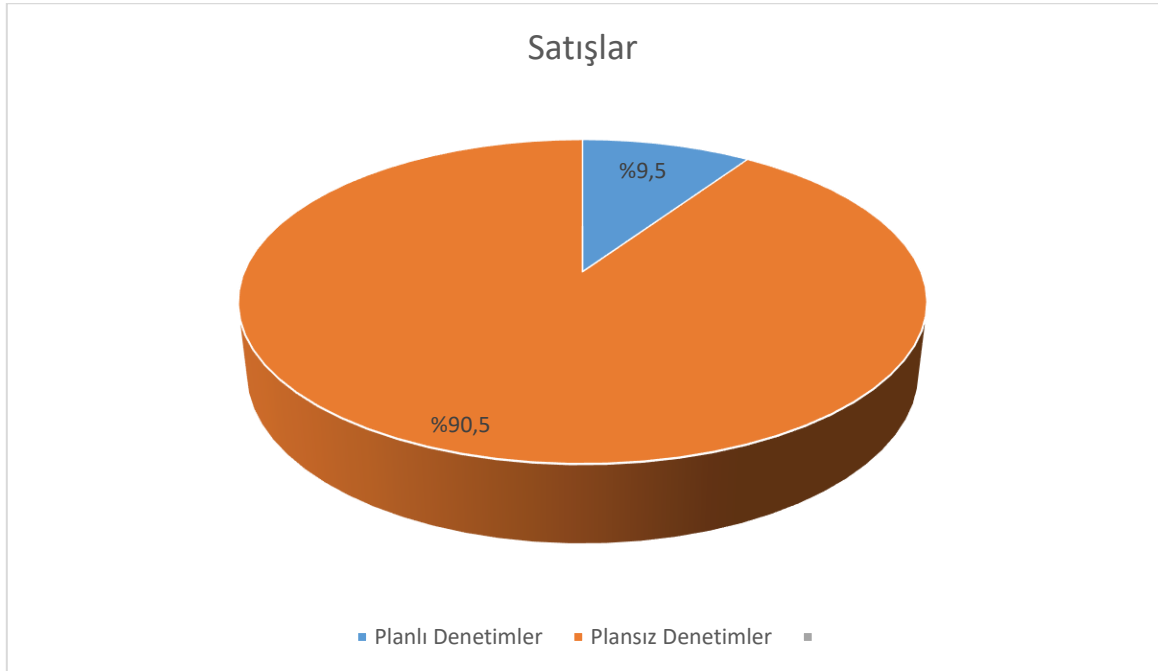
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİDİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİDİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.69- 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı
(e-denetim yazılımı, 2023)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	61
Plansız (ani+şikayet) denetimler	584
Genel toplam	645

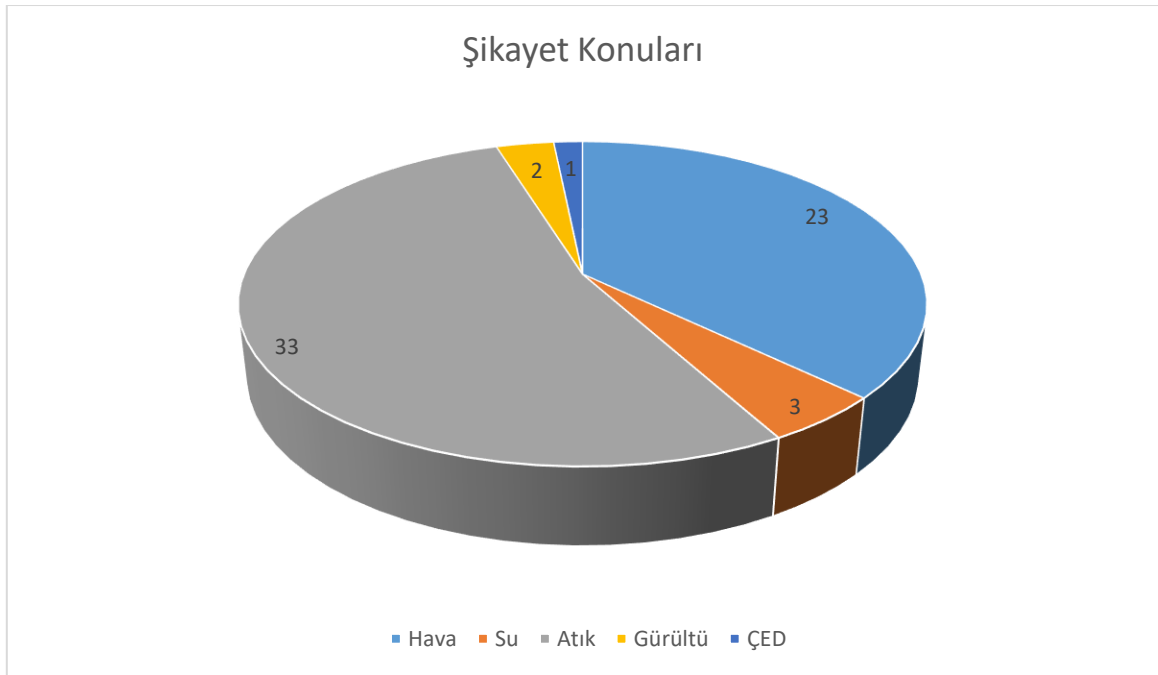
Grafik G.45- ÇŞİDİM tarafından 2022 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2023)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge G.70– 2022 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	23	3	-	33	-	2	1	62
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	23	3	-	33	-	2	1	62
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	100	100	100	100	100

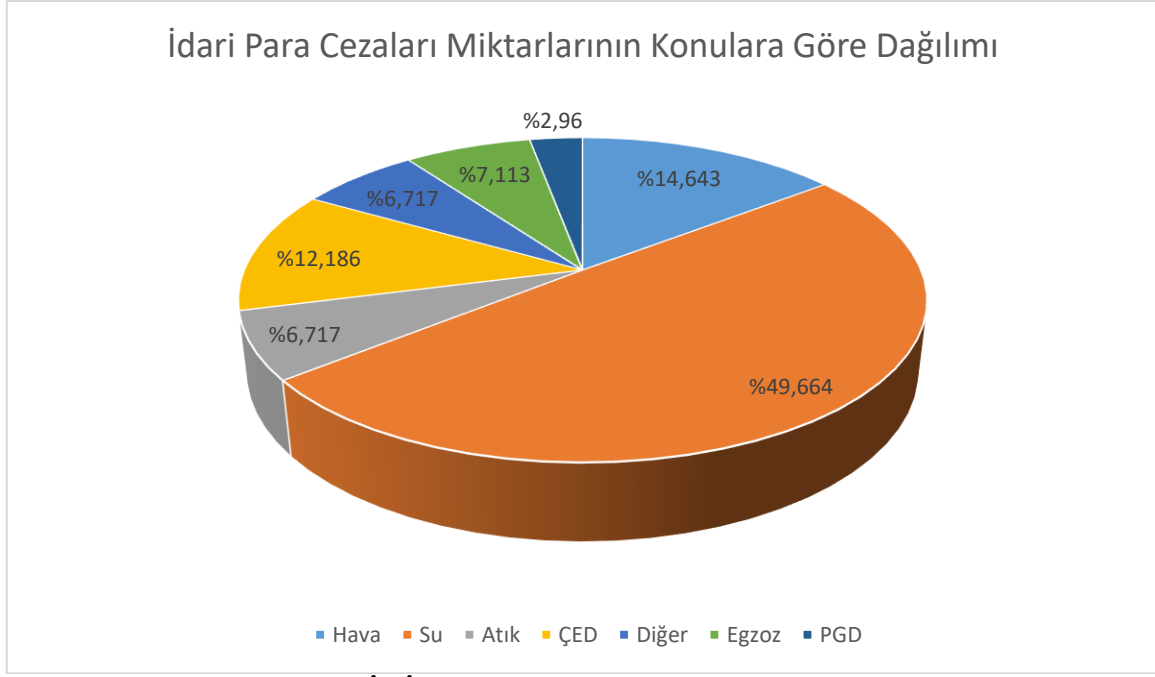

Grifik G.46– 2022 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

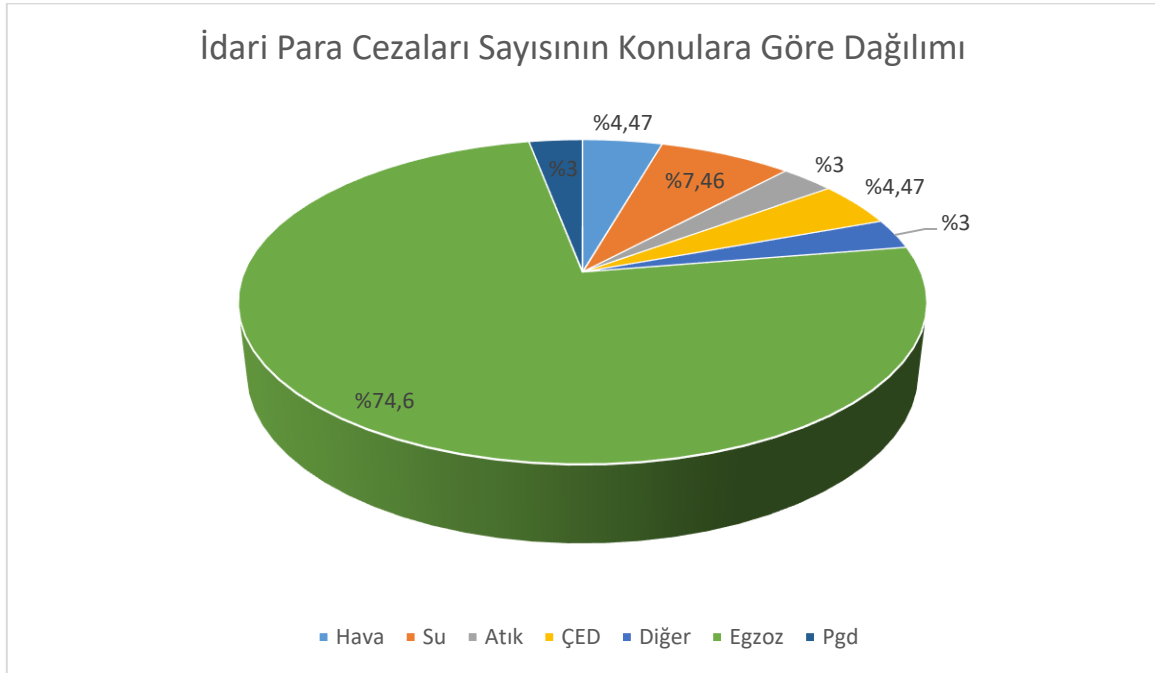
G.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge G.71– 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı (e-denetim yazılımı, 2023)

	Hava	Su	Egzoz	Atık	PGD	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	289.683,00	982.265,00	140.750,00	132.878,00	58.627,00	YOK	241.082,00	132.878,00	1.978.163,00
Uygulanan Ceza Sayısı	3	5	50	2	2	YOK	3	2	67

Grafik G.47– 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2023)

Grafik G.48- 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2023)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

İlimizde 2022 yılı içerisinde herhangi bir Durdurma/kapatma kararı verilmemiştir.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

2022 yılı içerisinde **67** adet idari yaptırım uygulanmıştır. Toplamda **1.978.163,00 TL**

Kaynaklar

Kütahya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
e-Denetim Yazılımı

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

Kütahya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüz, Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi ve Keramika Seramik firmasının ortak çalışmaları ile Türkiye Çevre Haftası Etkinlikleri kapsamında "Çevre Farkındalığı; Atık Yağların Geri Dönüşümü" konulu program gerçekleştirildi.

Gerçekleştirilen programda atık yağların geri dönüşümü Prof. Dr. Necmettin Erbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından sağlanarak temizlik maddeleri elde edildi.

KSBÜ Müzik topluluğunun mini konseriyle başlayan program, Çevre Farkındalığı adına hazırlanan kısa filmin yayımlanmasının ardından; projenin gerçekleşmesinde emeği geçenlere ödüllerin takdim edilmesiyle sona erdi.

Sıfır Atık Projesi kapsamında Milli Eğitim Müdürlüğümüze bağlı ilköğretim okullarında çevre kirliliği oluşturan faktörler, çevre kirliliğini önlemek amacıyla yapılacak işlemler ve ambalaj atıklarının birer çöp olmadığı, ambalaj atıklarının neler olduğu, geri kazanımın önemi, kaynağında ayrı toplamanın önemini vurgulamak ve bu konuda minik öğrencilerimizin bilinç düzeyini arttırmak amacıyla İl Müdürlüğümüz Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü personellerince eğitimler verilmiştir. Ayrıca İl Müdürlüğümüz Tabiat Varlıkları Koruma Şube Müdürlüğü Personellerince de ilimizin tarihi ve kültürel varlıkları üzerine bilgiler verilerek bu değerlerimizin gelecek nesillere taşınmasında üzerimize düşen sorumluluklar hakkında eğitim verilmiştir.

Kaynaklar

-Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü